

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК

методичного кабінету коледжу

Збірник доповідей та методичних розробок

2018

Методичний вісник. Збірник методичних розробок та доповідей. Підготовлено методичним кабінетом ВСП Львівського коледжу «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська політехніка»- 2018. / Упоряд.: О.М. Крот, Н.М. Башкатова – Львів ВСП ЛК «Інфокомунікації»НУ»Львівська політехніка». – 144с.

У методичному збірнику методичного кабінету Львівського коледжу «Інфокомунікації» подаються методичні розробки та науково-методичні матеріали, статті, підготовлені викладачами закладу протягом 2017- 2028 навчального року.

Надані методичні матеріали можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації в процесі роботи.

Друкується за ухвалою методичної ради Львівського коледжу «Інфокомунікації» протокол № 6 від 22 червня 2018 р.

©Крот О.М.,Башкатова Н.М., 2018

© Львівський коледж «Інфокомунікації» 2018

ЗМІСТ

1	Методична робота коледжу в 2017 -2018 навчальному році. Звіт.....	4
3 досвіду роботи викладачів коледжу		
2	<i>Кіндрат М.М.</i> Методична розробка відкритого заняття «О. Довженко. кіноповість «Зачарована десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача».....	8
3	<i>Крот О.М.</i> Методична розробка відкритого заняття «Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності».....	32
4	<i>Огоновська Г.Р.</i> Методична розробка відкритого заняття «Протокол. Витяг з протоколу»	51
5	<i>Угрин В М.</i> Методична розробка відкритого заняття «Волейбол. Подача м'яча зверху; техніка виконання».....	63
6	<i>Чиженьков М.В.</i> Методична розробка відкритого заняття «Метод еквівалентного генератора».....	74
7	<i>Маруняк М.С.</i> Методична розробка відкритого заняття «Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки».....	81
8	<i>Маруняк М.С.</i> Методична розробка відкритого психологічного профілактичного позакласного заходу на тему «Збережи життя».....	102
Сторінка методиста		
9	<i>Н.М. Башкатова.</i> Лекції. Методика їх підготовки і проведення.....	114

Методична робота коледжу в 2017 -2018 навчальному році

Формування сучасного викладача багато в чому залежить від особистості, професіоналізму й творчої спрямованості викладача. Шлях до творчості лежить через розвиток наукової й методичної діяльності педагога.

Методична робота в Львівському коледжі «Інфокомунікації» НУ «Львівська політехніка» спрямована на:

- формування професійної компетентності, збереження та розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу,
- надання допомоги викладачам у підвищенні їх фахового рівня і педагогічної майстерності;
- координацію змісту, форм і методів самоосвіти викладачів та колективної роботи з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів на вирішення методичної проблеми коледжу;
- вироблення інноваційного стилю діяльності, підготовки викладачів до пошукової діяльності, роботу в нових умовах
- пропаганду досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду

Сучасні вимоги до змісту та якості освіти спонукають нас до суттєвих змін та поживлення методичної роботи, яка сьогодні спрямована на вивчення і застосування інноваційних освітніх технологій, створення власного освітнього продукту.

Реалізуючи методичну роботу, викладачі циклових комісій залучались до розробки навчальних планів, обговорювали питання щодо забезпечення дисциплін методичною літературою, аналізу взаємовідвідуваних занять, впровадження міжпредметних зв'язків в навчальну діяльність, друку фахових праць з обраної тематики. Розпочата та має відображення в роботі циклових комісій діяльність з організації колективних та групових рівнів з реалізації внутрішньоколеджівської системи підготовки викладачів до інноваційної діяльності.

Протягом навчального року на належному рівні пройшли тижні циклових комісій, під час яких викладачі проводять відкриті заняття, виховні заходи, звітують про методичну роботу, діляться власним досвідом. Це дає змогу адміністрації вивчити професійний потенціал педагогічних кадрів, проаналізувати результати їх педагогічної діяльності, а викладачам - глибше познайомитися із здобутками колег та запозичити кращі надбання для своєї роботи.

Протягом навчального року приділялася увага роботі педагогів із обдарованими учнями та студентами. Своєрідним дзеркалом, у якому відбивається робота педагогів, є помітна результативність учнівської та студентської молоді в предметних олімпіадах, конкурсах, що відбувалися на рівні коледжу та на обласному рівні. Досить насичено і цікаво проходять різноманітні за змістом і спрямованістю конкурси, студентські конференції, виставки творчих робіт та позанавчальної діяльності студентів, фахові студентські читання.

Результати та аналіз цієї роботи, досягнення та недоліки об'єктивно аналізуються на засіданнях циклових комісій.

Важливого значення в покращенні методичної роботи має такий вид діяльності як участь викладачів коледжу в роботі обласних методичних об'єднань, що сприяє розвитку тісного взаємозв'язку з навчальними закладами регіону з метою вивчення, поширення та узагальнення передового педагогічного досвіду. В межах роботи методичних об'єднань викладачі коледжу беруть участь в обговоренні методичних доповідей, відкритих занять, обмінюються досвідом щодо якісної організації навчально-виховного процесу з окремо взятої дисципліни чи окремо взятої методичної проблеми.

У нашому коледжі в 2017/2018 н.р. на високому організаційному й методичному рівні пройшли такі обласні методичні об'єднання:

- викладачів економічних дисциплін (відповідальна Петрик Г.П.);
- завідувачів денними відділеннями (відповідальна Куровська Л.М.);
- керівників та викладачів фізичного виховання (відповідальний Угрин В.М.).

Під час проведення засідань методичних об'єднань викладачі нашого коледжу виступили з доповідями:

- «Методика організації та проведення заходів щодо поповнення і збереження контингенту в сучасних умовах» - Куровська Л.М., завідувач відділення коледжу;
- «Про роботу циклової комісії фізичного виховання Львівського коледжу «Інфокомунікації» НУ «Львівська політехніка» - Вонсовський А.Б., викладач коледжу;
- «Методика проведення відкритого заняття з фізичного виховання» - Угрин В.М., викладач, керівник фізичного виховання в коледжі.

З метою надання методичної допомоги викладачам у підвищенні фахового рівня та педагогічної майстерності, координації змісту, форм і методів самоосвіти викладачів та колективної роботи з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в методичному кабінеті розроблено графік навчання на курсах підвищення кваліфікації на 5років, який відповідно до вимог часу, щороку коригується.

Затверджений на 2017/2018 н. р. план проходження курсової підготовки та атестації педагогічних працівників коледжу виконаний у повному обсязі. В 2017/2018 н.р. курси підвищення кваліфікації згідно з графіком пройшли:

- за категорією «викладач коледжу» в Львівському навчально-науковому центрі професійної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова -
Васюник І.С., Жукова Т.В., Стасів І.І., Трачук В.М., Хома Г.Я.;
- за категорією «спеціальна педагогічна підготовка» в Львівському навчально-науковому центрі професійної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова -
Огоновська Г.Б.;
- за категорією «майстер виробничого навчання» в Львівському навчально-науковому центрі професійної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова –
Кравчишин О.Р.;

- за категорією «методисти коледжів, технікумів» в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Башкатова Н.М.
- Чільне місце в роботі коледжу відводиться атестації педагогічних працівників, яка проводиться з метою стимулювання безперервного цілеспрямованого підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, активізації творчої і професійної діяльності, підвищення відповідальності з результати навчання і виховання учнів та студентів. Базувалась атестація на принципах відкритості, колегіальності, гуманності, об'єктивності, демократичності, системності.

У міжатастаційний період викладачі, які підлягали атестації, демонстрували свої надбання, ділилися досвідом роботи з колегами, брали участь у науково-практичних семінарах та обласних методичних об'єднаннях.

Викладачі на високому науковому і методичному рівні підготували методичні розробки занять, за якими провели відкриті заняття, а саме:

№ з\п	ПІБ викладача	Назва методичної розробки	З якої дисципліни
1	Крот О.М.	Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності	Інформатика за проф. спрямуванням
2	Кіндрат М.М.	«О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача»	Українська література
3	Огоновська Г.Б.	Протокол. Витяг з протоколу	Практикум комп'ютерного діловодства
4	Маруняк М.С.	Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки	Основи психології, етики та етикету
5	Маруняк М.С.	«Зб е р е ж и ж и т т я»	Позакласний захід психолога
6	Угрин В.М.	Волейбол. Подача зверху; техніка виконання	Фізичне виховання
7	Чиженков М.В.	Метод еквівалентного генератора	Теорія електричних кіл
8	Кравчишин О.Р.	«Кмітливі і винахідливі»	Позакласний захід майстра в\н

За наслідками діагностики професійної діяльності педагогів складено атестаційні характеристики за міжатастаційний період.

У 2018 р. проходили атестацію 10 педагогічних працівників, з них: чергову – 6 працівників, позачергову – 3 працівники.

За результатами атестаційних заходів атестаційна комісія коледжу підтвердила раніше встановлений 10 тарифний розряд майстру виробничого навчання Кравчишин О.Р., присвоїла кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії» викладачам Кіндрат М.М., Маруняк М.С.

Атестаційна комісія III рівня при департаменті освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації підтвердила раніше присвоєну кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» та раніше присвоєне педагогічне звання «викладач – методист» викладачеві Шумлянському В.О., кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» та раніше присвоєне педагогічне звання «старший викладач» викладачеві Угріну В.М., присвоїла кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» викладачам Крот О.М, Огоновській Г.Б., Чиженькову М.В., практичному психологу Маруняк М.С., методисту Крот О.М.

Освітній процес у 2017 – 2018 н.р. в коледжі забезпечували 60 педагогічних працівників, а саме:

45 осіб – штатні педагогічні працівники, з яких 21 викладач, 6 майстрів в/н,
18 осіб адмінперсонал;

15 осіб - викладачі, які працюють за сумісництвом.

На 1 липня 2018 р.	Всього осіб	%	штатних	сумісників
Загальна чисельність педагогічних працівників, в тому числі:	60	100	45	15
Спеціалісти вищої категорії	29	48,5	19	10
науковці	6	-	2	4
викладач – методист	4	-	3	1
старший викладач	6	-	3	3
Спеціалістів першої категорії	3	5,0	3	-
Спеціалісти другої категорії	9	15,0	9	-
Спеціалісти	19	31,5	14	5

Адміністрацією коледжу постійно здійснювався контроль за веденням навчальної документації, дотриманням графіку навчального процесу, виконанням навчальних програм, їх практичної частини, за якістю лабораторно-практичних робіт, професійної компетентності педагогічних працівників коледжу, контроль за забезпеченням дотримання техніки безпечної праці й санітарно-гігієнічних норм, за веденням документації та складанням звітності.

Аналіз методичної роботи, проведеної протягом 201-2018 н.р. показав, що вся методична робота спрямована на раціональне поєднання колективної мудрості та індивідуальної творчості, що дає змогу віднаходити індивідуальні шляхи до вершин педагогічної майстерності за умов здорового психологічного мікроклімату в колективі, базованого на повазі та взаємоповазі, вмінні радіти за успіхи іншого і святкувати те, що вирізняє кожного з-поміж інших, - самобутню творчу індивідуальність.

Отже, у нашому коледжі створені належні умови для розкриття та вдосконалення можливостей і здібностей педагогів, для освоєння ними передового педагогічного досвіду, сучасних інноваційних технологій.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

відкритого заняття

«О. ДОВЖЕНКО. КІНОПОВІСТЬ «ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА».
АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ХАРАКТЕР ТВОРУ. ОБРАЗ ОПОВІДАЧА»

Навчальна дисципліна «Українська література»

Спеціальність: 02 Культура і мистецтво

Спеціалізація: 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст

Методичну розробку відкритого заняття на тему: «О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача» з дисципліни «Українська література» підготувала Кіндрат М.М. – викладач, спеціаліст ВСП Львівського коледжу «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська політехніка» – 2018.

Методична розробка призначена для викладачів та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації

В розробці викладено методику проведення практичного заняття, спрямованого на розвиток та удосконалення словесних (розповідь, евристична бесіда), наочних (демонстрація презентації, роздаткових матеріалів) та практичних (мислительська діяльність, пошук нової інформації) методів навчання з урахуванням вікових і психологічних можливостей студентів 1 курсу відповідно до навчальної програми на тему: «О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна».

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
діловодства та інформаційно-комунікаційних технологій

Протокол №

ПЕРЕДМОВА

Одним з головних завдань навчального процесу у вищій школі є формування та розвиток у студентів дослідницьких умінь і навичок. Дослідницькі уміння та навички, як базові у підготовці фахівця, виявляють провідні характеристики процесу його професійного становлення, відображають універсальність його зв'язків з навколишнім світом, ініціюють здібності до творчої самореалізації, визначають ефективність пізнавальної діяльності, сприяють перенесенню знань, умінь і навичок дослідницької діяльності в будь-яку галузь пізнавальної і практичної діяльності.

У цій методичній розробці подано методику проведення практичного заняття з української літератури, яке передбачає вміння засвоїти новий матеріал, формувати та виражати власні думки, вміння шукати відмінність між героями кіноповісті та потрібну інформацію в роздаткових матеріалах.

У розробці детально подано, які методи заняття необхідно провести в підготовчій частині заняття. Для відповідної актуалізації опорних знань варто повторити тему минулого заняття. У вступній бесіді про кіноповість доречно проводити словникову роботу: вивчення літературознавчих термінів до поданої теми. Особлива ж увага надається формам і методам організації студентів на належному рівні, які сприяють розвитку в студентів таких якостей як влучність висловлення, формування мислительської діяльності, формування пошукової діяльності, формування наочності. Заняття з української літератури сприяє вихованню моральних якостей студентів: поваги до батьків, любові до землі та рідного краю.

План-конспект заняття

Дисципліна: Українська література

Тема заняття: «О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача»

Тип заняття: практичне заняття

Вид заняття: засвоєння нових знань

Форма проведення: лекція з елементами евристичної бесіди; випереджувальне завдання, робота з текстом, обговорення та перегляд відеоролика, презентація, повідомлення студентів.

Мета заняття:

навчальна:

- ознайомити студентів із темою та змістом кіноповісті; навчити студентів розуміти і розрізняти зміст понять «повість» та «кіноповість»; дати характеристику образам-персонажам, попрацювати над художніми особливостями; вивчити основні ознаки кіноповісті;

розвиваюча:

- сприяти розвитку активізації мислительської діяльності студентів, зокрема, критичного та аналітичного мислення.

виховна:

- виховувати любов до природи та землі, повагу до батьків.

Методи: лекція, евристична бесіда, робота в парах, перевірка випереджувальних завдань, презентація мультимедійного проекту

Міжпредметні зв'язки: українська мова, історія України.

Методичне забезпечення заняття: портрет О. Довженка, роздаткові матеріали, презентація проекту.

Зміст заняття

1. Організаційна частина

1.1. Вітання.

1.2. Перевірка наявності студентів, готовності аудиторії до заняття.

2. Ознайомлення студентів з темою, навчальними цілями, планом заняття

2.1. Тема заняття: «О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача»

2.2. Навчальні цілі:

- з'ясуємо різницю між поняттями «повість» та «кіноповість»
- дамо характеристику образам-персонажам;
- попрацюємо над художніми особливостями;
- порівняємо світогляд малого хлопчика Сашка та дорослого філософа-митця Олександра Довженка;

2.3. Заняття буде відбуватися за таким планом:

- актуалізація раніше набутих знань до теми;
- опрацювання теоретичної довідки до понять «повість», «кіноповість»;
- опрацювання певних моментів тексту;
- презентація мультимедійного супроводу заняття.

3. Мотивація діяльності студентів

Олександр Довженко – відомий в світі кінорежисер, засновник поетичного кіно, письменник, сценарист, художник. «Перший поет кіно» – так назвав його Левіс Джекоб у своїй «Історії американського фільму». Оскільки про Довженка знає весь світ, тож спробуймо і ми зрозуміти та порівняти світогляд малого хлопчика Сашка та дорослого філософа-митця Олександра Довженка

Тож, завдання нашого заняття – формувати вміння вільно виражати думки, характеризувати образи-персонажі, знайти, що є спільним між малим Сашком та дорослим Олександром.

4. Актуалізація опорних знань студентів.

4.1 Фронтальне опитування:

- Якщо ви правильно дасте відповіді на запитання, то з других літер кожної відповіді прочитаєте назву одного з фільмів О. Довженка.

1. Псевдонім, яким О. Довженко підписував карикатури у газеті «Вісті». (*Сашко*)
2. Фільм О. Довженка, що увійшов у десятку кращих фільмів світу. («*Земля*»)
3. Герой кіноповісті «Україна в огні» (*Кравчина Василь*)
4. Прізвище дружини О. Довженка, яка зняла фільм «Повість полум'яних літ» (*Солнцева Юлія*)
5. Один із перших короткометражних фільмів Олександра Довженка. («*Ягідка кохання*»)
6. Німецький полковник із кіноповісті «Україна в огні». (*Ернст фон Крауз*)
7. Місто, в якому Довженко працював художником-ілюстратором, улився в літературне життя. (*Харків*)
8. Кіностудія, на якій розпочав діяльність О. Довженко. (*Одеська*)

Відповідь: Фільм «Аероград»

Студенти далі відповідають на запитання:

- Які роки описано у фільмі? (*Дія фільму відбувається в 1930-ті роки*).
- Про що цей фільм? (*На радянському **Далекому Сході** планують побудувати нове місто – Аероград. Місцеве населення поділяється на дві групи: перші (позитивні герої) підтримують проект, а другі («класові вороги») всіляко з ним борються. Щоб зашкодити проекту, **Японія** засилає диверсантів («самураїв»). Але на перешкоді їм стає колгоспник Степан Глушак. Частина дії відбувається в селі старовірів, де керівники громади негативно ставляться до проекту Аерограда (підтримуючи японського агента), а молодь, навпаки, радіє йому. Наприкінці фільму Степан Глушак самочинно «засуджує» до страти свого друга (який став «зрадником») і вбиває його.*
- Чи був цей фільм озвучений? (*Ні, оскільки першим озвученим фільмом був фільм «Іван» О. Довженка*).
- З яких джерел формувалася особистість письменника, його талант? (*Культура народу, зокрема усна народна творчість; виховні ідеали; праця; краса рідної землі; історична доля українського народу*).

5. Вивчення нового матеріалу (студенти записують тему заняття)

5.1 Вступне слово викладача до кіноповісті «Зачарована Десна»

Погляньмо на автопортрет О. Довженка. Прокоментуйте слова митця «Рисую я не в дзеркало обачно, а в душу». Так, дійсно О. Довженко зображує багатогранність свого внутрішнього світу, що виявилася в малюнках, фільмах, сценаріях, прозі, публіцистиці, листуванні. Земля України, сповнена мудрістю багатьох поколінь, полита кров'ю й потом своїх дочок і синів, зрощена мільйонами душ і сердець, тільки така земля могла дати світові такого митця! «І це міг народ, якого душили поміщики і царі, такого могутнього народити! І це міг вічно замріяний лісостеп такого пружного до звершення дій найтрудніших завжди поспішаючого, гарячого появили!» — писав П. Тичина.

Дуже точно визначив зміст кіноповісті Максим Рильський: «Зачарована Десна» — це задушевна лірична сповідь, по вінця наповнена любов'ю до рідного краю, до трудового народу, до України з її великим, але скорботним минулим і з її великим і радісним майбутнім».

Однією з найяскравіших постатей у мистецтві ХХ ст. був Олександр Довженко. Не так багато українських фільмів називають кращими серед 12 кінобестселерів світу; далеко не кожен із видатних митців удостоюється того, щоб ЮНЕСКО назвало рік його ім'ям (а саме 1994 рік був роком О. Довженка); не до кожного прислухаються навіть вожді.

Американці назвали Довженка кращим поетом кіно, греки – Гомером ХХ ст., японці вважали, що найкращі їхні фільми створено під впливом українського кінорежисера. Чарлі Чаплін говорив, що слов'янство дало світові в кінематографії одного митця – О. Довженка.

Отож сьогодні ми звертаємося до автобіографічного твору «Зачарована Десна», у якому гармонійно поєднуються два персонажі: малий хлопчик Сашко й дорослий філософ-митець. Щоб зрозуміти філософію життя дорослої людини, необхідно зазирнути в чарівний світ її дитинства.

5.2 Робота над літературознавчими термінами (на екрані показано визначення понять) Додаток А

На кожному із занять ви чуєте щось нове, тож сьогодні ми дізнаємося визначення понять «повість» та «кіноповість»

Повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням (перша українська повість – «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка).

Кіноповість (грецьк. *kineo* — рухаю) — твір кіномистецтва, сюжет якого порівняно складний, базується на цілій низці подій і в якому досягається епічна широта охоплення зображуваної дійсності. Разом із тим у другій половині ХХ ст. набуло поширення інше значення цього терміна: наголос переноситься із слова «кіно» на слово «повість». Так, кіноповістю називають сценарій, зумисним чином перероблений для читання (при переробці вилучаються специфічні кінематографічні терміни, розширюються діалогічні сцени, вводяться ліричні відступи, граматичний теперішній час змінюється минулим тощо). Окрім того, кіноповістю називають повість, що створена із свідомою орієнтацією на певні кінематографічні прийоми оповіді (подрібнення дії на короткі епізоди, лаконічність діалогу та авторських пояснень, монтажний характер епізодів тощо).

5.3 Випереджувальне завдання

Студенти попередньо отримали завдання знайти історію написання кіноповісті «Зачарована Десна».

Повідомлення студента:

Над кіноповістю «Зачарована Десна» О. Довженко почав працювати, як свідчать записи в чорнових матеріалах, 5 квітня 1942 р.

У листі до матері та сестри від 9 листопада 1946 р. письменник сповістить: «Пишу одну повість про діда і батька, матір і про все, одне слово, сосницьке життя, що коли я був маленьким, мамо, у Вас щасливим, коли дід ще казав мені: «Цить, Сашко, не плач, поїдем на сінокіс, да накосимо сіна, да наберемо ягід, да наловимо риби, да наваримо каші». Про всяке таке-от старовиння, що щезло вже, минуло давно і ніколи не вернеться, як не вертаються літа ще хочу написати.

Чомусь я часто, коли не щодня, згадую про вас, моя рідна старенька мамо. Очевидно тому, що й сам уже сивий, і день мій вечоріє вже, і хоч не гнеться ще спина, і ходжу ще рівно, я, як дід Семен, зглядуватись став назад, почав визирати в

холодне (чужеє) вікно: а чи не пливуть до мене в гості молоді літа весняною водою на дубах? Ні, не пливуть».

У щоденнику 7 грудня 1945 р. з'являється запис про бажання створити таку картину – книжку, яка б «принесла людям успіху, відпочинок, добру пораду і розуміння жити».

30 березня 1948 р. письменник уже чітко заявляє про свій намір написати докладно й абсолютно одверто, як труд цілого фактичного життя, з великими екскурсами в біографію, у дитинство, у родину, у природу, пригадати всі чинники, які створювали й визначали смак, тонкість сприймання. Проте «Зачарована Десна» з'явилася лише в 1955 р., за рік до його смерті.

В 1964 році кіноповість «Зачарована Десна» екранізована другою дружиною О. Довженка – Юлією Солнцевою.

У 2009 році харківською групою «Fumble Fall Dedalus Group» була знята молодіжна комедія «ZACHAROVANA DESNA»

- Чому автор хоче написати цю кіноповість? (Для того, щоб показати всяке таке-от старовиння, що щезло вже, минуло давно і ніколи не вернеться, як не вертаються літа).

5.4 Фронтальна робота з текстом твору

- **Як автор повісті пояснює свій задум написати такий твір?**

Студенти читають початок твору:

В цьому короткому нарисі автобіографічного кінооповідання автор поспішає зробити відразу деякі визнання: в його реальний повсякденний світ що не день, то частіше починають вторгатися спогади. Що викликає їх? Довгі роки розлуки з землею батьків, чи то вже так положено людині, що приходить час, коли вивчені в давно минулому дитинстві байки й молитви виринають у пам'яті і заповняють всю її оселю, де б не стояла вона. А може, те й друге разом і в такій же мірі, як і непереможне бажання, перебираючи дорогоцінні дитячі іграшки, що завжди десь проглядають в наших ділах, усвідомити свою природу на ранній досвітній зорі коло самих її первісних джерел. І перші радощі, і вболівання, і чари перших захоплень дитячих...

- **Хто оповідач у «Зачарованій Десні»?**

(Оповідач — сам письменник, який виступає у двох іпостасях, як автор і як герой твору — маленький Сашко. Відповідно розповідь має двоплановий характер: перший план — це своєрідне поетичне відтворення світу у свідомості дитини, другий — філософські роздуми зрілої людини-митця про смисл людського буття, роль дитинства у формуванні особистості).

5.5 Робота в парах

Слово викладача

Чи можна повернути святість босоногого дитинства? Жити в гармонії з природою? Зимою мерзнути... Літом смажитися на сонці... Восени місити болото... Весною плавати у воді... І хто це не знає, той не знає тієї радості і повноти життя. Сідаймо разом з автором у вербові човни дитинства. Візьмемо весла ясеніві і помандруємо чарівними водами Десни.

Очима малого Сашка автор простежив і передав красу Десни, яка колихала його на своїх легких хвилях. Зворушливо і щиро Олександр Довженко змалював образи простих людей: матір, яка найбільше любила саджати, щоб проізростало, батька – прекрасного у своїй доброті, щирості і любові до праці, діда, який найбільше любив сонце і грітися на старому погребні, свою прабабу Катерину, яка проклинала все, що потрапляло їй на вічі.

Спробуйте подивитись на світ очима малої людини, згадуючи про незабутні чари дитинства! Пориньте у світ, де хати виростають між дерев, де в малині лежить повержений з небес янгол... Де все навкруги живе подвійним життям! Відчуйте разом з головним героєм як приємно обіймати мале лоша... Ходити по росяних травах, мріяти собі у човні, затуливши очі. Слухати сказання старих про сиву давнину. Сучасне завжди на дорозі з минулим.

Ця книга для тих, хто не втратив щастя бачити зорі у буденних калюжах на життєвих шляхах.

Студентів розподілили в малі групи (по двоє людей). Повідомлення робить один із студентів групи. Після роботи над кожним образом студенти з інших груп роблять висновок: що основне вони запам'ятали щодо обговорюваного персонажу. (Додаток Б)

- Назвіть головних героїв кіноповісті. (дід Семен, баба Марусина, батько Петро Семенович, мати Одарка Єрмолаївна, Сашко (у новелах), Олександр (у відступах).
- **Як описує Сашко свого діда?**

«На погребні любив спати дід.»

«У нас був дід дуже схожий на бога. Коли я молився богу, я завжди бачив на покуті портрет діда в старих срібнофольгових шатах, а сам дід лежав на печі і тихо кашляв, слухаючи своїх молитов.»

«Образ святого Миколая також був схожий на діда, особливо коли дід часом підстригав собі бороду і випивав перед обідом чарку горілки з перцем, і мати не лаялась.»

«Він був високий і худий, і чоло в нього високе, хвилясте довге волосся сиве, а борода біла. І була в нього велика грижа ще з молодих чумацьких літ. Пахнув дід теплою землею і трохи млином. Він був письменний по-церковному і в неділю любив урочисто читати псалтир. Ні дід, ні ми не розуміли прочитаного, і це завжди хвилювало нас, як дивна таємниця, що надавала прочитаному особливого, небуденного смислу.»

«Любив дід гарну бесіду й добре слово. Часом по дорозі на луг, коли хто питав у нього дорогу на Борзну чи на Батурин, він довго стояв посеред шляху і, махаючи пужалном, гукав услід подорожньому:- Прямо, та й прямо, та й прямо, та й нікуди ж не звертайте!.. Добра людина поїхала, дай їй бог здоров'я,»

«Він був наш добрий дух лугу і риби. Гриби й ягоди збирав він у лісі краще за нас усіх і розмовляв з кіньми, з телятами, з травами, з старою грушею і дубом – з усім живим, що росло і рухалось навколо»

«Більш за все на світі любив дід сонце. Він прожив під сонцем коло ста літ, ніколи не ховаючись у холодок. Так під сонцем на погребні, коло яблуні, він і помер, коли прийшов його час.»

«Дід любив кашляти. Кашляв він часом так довго й гучно, що скільки ми не старалися, ніхто не міг його як слід передражнити. Його кашель чув увесь куток. Старі люди по дідовому кашлю вгадували навіть погоду.»

- **Як описує Сашко свою бабу? Скажіть після почутого свою думку.**

«Вона проклинала все, що попадалось їй на очі,- свиней, курей, поросят, щоб не скугикали, Пірата, щоб не гавкав і не гидив, дітей, сусідів. Кота вона проклинала щодня по два-три рази так, що він трохи згодом був якось захворів і здох дес у тютюні.»

«Вона була малесенька й така прудка, і очі мала такі видючі й гострі, що сховатись од неї не могло ніщо світі. Їй можна було по три дні не давати їсти. Але без прокльонів вона не могла прожити й дня. Вони були її духовною їжею. Вони лились з її вуст невинним потоком, як вірші з натхненного поета, з найменшого приводу. У неї тоді блищали очі й червоніли щоки. Це була творчість її палкої, темної, престарілої душі.»

• Яким був батько Сашка?

«Багато бачив я гарних людей, але такого, як батько, не бачив. Голова в нього була темноволоса, велика і великі розумні сірі очі, тільки в очах чомусь завжди було повно смутку: тяжкі кайдани неписьменності і несвободи. Весь в полоні у сумного і весь в той же час з якоюсь внутрішньою високою культурою думок і почуттів.»

«Скільки він землі виорав, скільки хліба накосив! Як вправно робив, який був дужий і чистий. Тіло біле, без єдиної точки, волосся блискуче, хвилясте, руки широкі, щедрі. Як гарно ложку ніс до рота, підтримуючи знизу скоринкою хліба, щоб не покrapать рядно над самою Десною на траві. Жарт любив, точене, влучне слово. Такт розумів і шанобливість. Зневажав начальство і царя.»

«Одне, що в батька було некрасиве, – одяг. Ну такий носив одяг негарний, такий безбарвний, убогий! Неначе нелюди зухвалі, аби зневажити образ людини, античну статую укрили брудом і лахміттям. Іде було з шинку додому, плете ногами, дивлячись у землю в темнім смутку, аж плакати хотілось мені, сховавшись в малині з Піратом. І все одно був красивий, – стільки крилося в нього багатства. Косив він чи сіяв, гукав на матір чи на діда, чи посміхався до дітей, чи бив коня, чи самого нещадно били поліцаї, – однаково. І коли він, покинутий всіма на світі вісімдесятилітній старик, стояв на майданах безпритульний у фашистській неволі і люди вже за старця його мали, подаючи йому копійки, він і тоді був прекрасний.»

«З нього можна було писати лицарів, богів, апостолів, великих учених чи сіятелів, – він годивсь на все. Багато наробив він хліба, багатьох нагодував, урятував од води, багато землі переорав, поки не звільнився від свого смутку.»

• Якою була матір Сашка?

«Нічого в світі так я не люблю, як саджати що-небудь у землю, щоб проізошло. Коли вилізає з землі всяка рослиночка, ото мені радість»

«Мати крадькома таки знищила псалтир. Вона спалила його в печі по одному листочку, боячись палити зразу весь, щоб він часом не вибухнув і не розніс печі.»

«Мати клялася ворожкою і почала лікувати людей від зубів, пристріту й переляку, хоч і сама хворіла.», що коли вона, бувши ще дівкою, спала в коморі, святий Юрій раз з'явився їй у сні в білих ризах, на білому коні, з довгим списом.»

• Яким був Сашко?

«Фактично, святим був на всю хату один я. І от скінчилася моя святість. Не треба було чіпати моркви. Хай би собі росла. А тепер я грішний.»

«Але більше за все на світі любив я музику. Коли б спитав мене хто-небудь, яку я музику любив у ранньому дитинстві, який інструмент, яких музик, я б сказав, що більш за все я любив слухати клепання коси.»

• Яким є оповідач – дорослий Довженко?

Я не приверженець ні старого села, ні старих людей, ні старовини в цілому. Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм. Коли ж обертаюсь я часом до криниці, з якої пив колись воду, і до моєї білої привітної хатини і посилаю їм у далеке минуле своє благословення, я роблю ту лише "помилку", яку роблять і робитимуть, скільки й світ стоятиме, душі народні живі всіх епох і народів, згадуючи про незабутні чари дитинства. Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, всі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну. Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юнацтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості ані людяного суму. Безбарвна людина ота, яку посаду не посідала б вона, і труд її, не зігрітий теплим промінням часу, безбарвний. Сучасне завжди на дорозі з минулого в майбутнє.

5.6 Евристична бесіда щодо морально-етичних ідей у творі

• На яких моральних засадах виховувався малий Сашко?

Маленький Сашко дитячим серцем розумів, що батькам жилося нелегко та не міг пояснити чому. А ставши дорослим, згадував: «Було в минулому житті батьків багато неладу, плачу, темряви й жалю. Всі прожили свій вік нещасливо, кожен по-своєму — і прадід, і дід, і батько з матір'ю». Та все ж з дитинства запам'яталися уроки людяності, доброти, які він одержав від своїх рідних.

Батько цінував людей працьовитих, чесних, талановитих. Безкорисливість батька. Ніжності Сашко вчився в матері. Мудрості і доброти — у діда Семена.

- *«Любив дід добру бесіду й добре слово».*
- *«... Нікому й ніколи не заподіяли зла на землі, не вкрали, не вбили, не одняли не пролили кров. Знали мир, щедротами й добро».*
- *«Не вдаючись глибоко в історичний аналіз деяких культурних пережитків, слід сказати, що у нас на Вкраїні прості люди в Бога не дуже вірили. Персонально вірили більш у Матір Божу і святих – Миколая-Угодника, Петра, Іллю, Пантелеймона. Вірили також в нечисту силу. Самого ж Бога не те щоб не визнавали, а просто з делікатності не наважувались утруждати безпосередньо. Повсякденні свої інтереси прості люди хорошого виховання, до яких належала і наша сім'я, вважали по скромності недостойними божественного втручання. Тому з молитвами зверталися до дрібніших інстанцій, до того ж Миколая, Петра та інших. У жінок була своя стежка: вони довіряли свої скарги Матері Божій, а та вже передавала Сину чи Святому Духу – голубу».*
- *Щоб поновити свою святість, Сашко вирішив «творити добрі діла» — не їсти скоромного цілий тиждень, носити дідові воду, ходити до церкви або рятувати ластів'ят, як вони повипадають із гнізда. Але пташенята не падали, і Сашко надумав піти на вулицю шанувати великих людей. Казали, що за це прощається багато всіляких гріхів на тім світі.*
- *«Одні тільки бажання творити добрі діла й zostались при мені на все життя».*

- **Яке місце в житті людей займає праця? Хто і як прищепив любов О. Довженку до праці й повагу до трудівника. Як це показано у творі?**

У сім'ї всі завжди були в роботі. Серед таких людей і виростав Сашко. Він бачив, що всі зранку до вечора трудилися, навіть собака Пірат «носив з городу огірки в зубах і складав у саду в одну купку». Тож і хлопець не відставав: носив дрова до куреня, розводив вогонь, чистив картоплю, збирав ожину, гріб сіно.

- **Як у «Зачарованій Десні» розв'язується проблема «природа і людина»?**
(презентація – опис р. Десни)

Наддесення... Місячні ночі над річкою, світ дитячої чистоти й святості, що з такою силою відбився в «Зачарованій Десні».

«Далека красо моя! — звертається Олександр Довженко до річки, та й не тільки до неї. — Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах...».

Через увесь твір проходить образ Десни, сприйнятої «зачарованими» очима малого Сашка. Поезію дитинства творить Олександр Довженко у своїй кіноповісті. В одних рядках — люди, в інших — природа. *А яка чарівна вона навкруги Десни! Природа у «Зачарованій Десні» живе, безперервно змінюється.*

Блискуче відтворена Довженком природа змінюється паралельно з настроями героя, виступає емоційним акомпанементом до його відчуттів: *«Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, усі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну». Той невеликий клатик землі біля Десни — такий собі земний рай, що його Довженко не бачив більше ніде у світі у своєму дорослому житті. Як там пахнуть стиглі яблука й огірки, а яка музика бринить, коли клепають косу! А яка там щедра природа!*

Через світосприйняття малого Сашка письменник змальовує картини сінокоосу, багатство літа: *«Прокидаюсь на березі Десни під дубом. Сонце високо, косарі далеко, коси дзвенять, коні пасуться. Пахне в'ялою травою, квітами. А на Десні краса! Лози, висип, кручі, ліс — все блищить і сяє на сонці... І вже я не ходжу, а тільки літаю, ледве торкаючись луку. Вбігаю в ліс — гриби. У лози — ожина. В куці — горіхи. В озері воду скаламучу — риба...».*

Серед цієї розкішної природи на березі чарівної Десни живуть люди — працьовиті, мудрі, талановиті.

Щастя матері Сашка в праці біля землі, для неї немає більшої радості, як бачити, що із землі «вилізає всяка рослиночка».

Щастя батька — у любові до своїх дітей, до рідного краю, до природи, до праці.

Сашків дід Семен — «добрий дух лугу», що має потаємний зв'язок з природою, уміє розмовляти з кіньми, телятами, з травами, старою грушею і дубом — з усім живим, що «росло і рухалось навколо».

У любові до природи й праці виховували Сашка. Живучи в органічній єдності з природою, хлопчик милується нею, намагається досягнути її розумом. Тому й вважає свого собаку Пірата членом родини, тому й знає, що ворона-провісниця не тільки «завідує погодою», але й знає кожного, «як облупленого».

У співжитті з природою люди багатшали душею, чистішали помислами. І зоряні ночі під час сінокошу, і плескіт весняної води, і, звичайно, красуня *Десна, свята ріка незабутніх Сашикових мрій*,— усе це, безперечно, проніс Олександр Довженко через своє життя.

- **Яка різниця між світоглядом малого Сашка та дорослого філософамитця О. Довженка?**

У «Зачарованій Десні» створено цілий мікрокосмос людського буття, як духовного, так і матеріального. Той клаптик землі біля Десни — своєрідний земний рай, який Довженко не бачив більше ніде й ніколи у своєму дорослому житті. Цей рай наповнено живими, природними реаліями. Згадаймо, як пахнуть там огірки, що їх беруть із собою на косовицю! І яка музика бринить там, коли клепають косу... Перегорніть ті сторінки, де Сашко перераховує, що він любить, а що ні — наче багато-багато картин проходить перед очима. І все то часточки великого світу «зачарованої Десни», часточки того земного раю. Зі спогадів викликав їх до себе в гості втомлений, розчарований митець.

Сашко залазить у старий човен і мучиться запитанням, що б таке зробити «для поновлення святості». Чи не підсвідомо автор пропускає в текст ось цей висновок, який надалі цензори викреслюватимуть з усіх видань «Зачарованої Десни»: «Ні, один, може, нещасливий комуніст, вигнаний з партії, не думав так про своє

поновлення, як думав колись я, маленький, у човні лежачи. Що ж його діяти? Як жити у світі?»

Це запитання постійно мучило Довженка-митця, воно співзвучне тим давнім терзанням маленького дитячого серця. Як жити у світі (де так багато несправедливості, зла)? Відповідь він шукав усе життя.

Дійсність брутална й жорстока, він так хотів її змінити. Свою мрію Довженко-митець прагне знайти в далекій реальності свого дитинства.

А як змінився кругозір малого Сашка? Тільки подумайте, що для дитини все заключалося лише в його городі, в його родині, селі. А як розширив свої горизонти дорослий Довженко! Про нього знає весь світ! Він став одним із кращих кінорежисерів світу!

- **Які художні особливості подачі фактів з життя чи описів у повісті?**

Спогади автора пересипані щирим і лагідним усміхом. З м'яким гумором та іронією митець змалював кумедні випадки з життя односельців, висміяв деякі звички чи вади характеру своїх персонажів. Неабиякий комічний ефект створює мова героїв, пересипана прислів'ями, приказками, порівняннями, жартівливими висловами.

У творі нерідко звучать дошкульна, викривальна насмішка, гостра сатира, сарказм (сцена розмови батька з учителем). Особливої виразності досягає письменник, змальовуючи сцени бойовиська на косовиці, що асоціюються в дитячій фантазії з героїчними сторінками національної історії. О. Довженко вдається до гіперболізації та умовності, народнопоетичних уособлень, метафор, епітетів, порівнянь.

Варто зауважити, що навіть страшні побоїща, звісно, нафантазовані, закінчуються щасливо. У творі переплітається реальне життя й фантастичне (епізод про лева).

6. Закріплення вивченого матеріалу

Ви ознайомилися з життєвим і творчим шляхом письменника, а під час роботи ще раз повернулися до подій його дитячих літ.

- **Що вам найбільше сподобалося в творі?**

- **«Мікрофон»:** Продовжіть речення: Духовно багатою людину робить...
(любов до землі, праця на землі, гармонійне співіснування з природою, повага до батьків).

7. Підведення підсумків заняття

7.1 Аналіз роботи студентів на занятті

Отже, підведемо підсумки сьогоднішнього заняття:

- *що таке кіноповість?*
- *яка риса характеру поєднує малого Сашка та дорослого Олександра?*
- *чи все було зрозуміло вам на занятті?*

Коментую активність на занятті кожного студента, роблю зауваження, пропозиції.

7.2 Оголошення та мотивація оцінок студентам

8 Домашнє завдання Підготувати презентацію та міні-повідомлення на тему:
«Провідні тенденції розвитку української літератури в другій половині XX — початку XXI ст.

ДОДАТКИ

Додаток Б

Дід

«На погребні любив спати дід.»

«У нас був дід дуже схожий на бога. Коли я молився богу, я завжди бачив на покуті портрет діда в старих срібнофольгових шатах, а сам дід лежав на печі і тихо кашляв, слухаючи своїх молитов.»

«Образ святого Миколая також був схожий на діда, особливо коли дід часом підстригав собі бороду і випивав перед обідом чарку горілки з перцем, і мати не лаялась.»

«Він був високий і худий, і чоло в нього високе, хвилясте довге волосся сиве, а борода біла. І була в нього велика грижа ще з молодих чумацьких літ. Пахнув дід теплою землею і трохи млином. Він був письменний по-церковному і в неділю любив урочисто читати псалтир. Ні дід, ні ми не розуміли прочитаного, і це завжди хвилювало нас, як дивна таємниця, що надавала прочитаному особливого, небуденного смислу.»

«Любив дід гарну бесіду й добре слово. Часом по дорозі на луг, коли хто питав у нього дорогу на Борзну чи на Батурин, він довго стояв посеред шляху і, махаючи пужалном, гукав услід подорожньому:- Прямо, та й прямо, та й прямо, та й нікуди ж не звертайте!.. Добра людина поїхала, дай їй бог здоров'я,»

«Він був наш добрий дух лугу і риби. Гриби й ягоди збирав він у лісі краще за нас усіх і розмовляв з кіньми, з телятами, з травами, з старою грушею і дубом – з усім живим, що росло і рухалось навколо»

«Більш за все на світі любив дід сонце. Він прожив під сонцем коло ста літ, ніколи не ховаючись у холодок. Так під сонцем на погребні, коло яблуні, він і помер, коли прийшов його час.»

«Дід любив кашляти. Кашляв він часом так довго й гучно, що скільки ми не старалися, ніхто не міг його як слід передражнити. Його кашель чув увесь куток. Старі люди по дідовому кашлю вгадували навіть погоду.»

Баба

«Вона проклинала все, що попадалось їй на очі, - свиней, курей, поросят, щоб не скугикали, Пірата, щоб не гавкав і не гидив, дітей, сусідів. Кота вона проклинала щодня по два-три рази так, що він трохи згодом був якось захворів і здох дес у тютюні.»

«Вона була малесенька й така прудка, і очі мала такі видючі й гострі, що схватись од неї не могло ніщо світі. Їй можна було по три дні не давати їсти. Але без прокльонів вона не могла прожити й дня. Вони були її духовною їжею. Вони лились з її вуст невпинним потоком, як вірші з натхненного поета, з найменшого приводу. У неї тоді блищали очі й червоніли щоки. Це була творчість її палкої, темної, престарілої душі.»

Батько

«Багато бачив я гарних людей, але такого, як батько, не бачив. Голова в нього була темноволоса, велика і великі розумні сірі очі, тільки в очах чомусь завжди було повно смутку: тяжкі кайдани неписьменності і несвободи. Весь в полоні у сумного і весь в той же час з якоюсь внутрішньою високою культурою думок і почуттів.»

«Скільки він землі виорав, скільки хліба накосив! Як вправно робив, який був дужий і чистий. Тіло біле, без єдиної точки, волосся блискуче, хвилясте, руки широкі, щедрі. Як гарно ложку ніс до рота, підтримуючи знизу скоринкою хліба, щоб не покrapать рядно над самою Десною на траві. Жарт любив, точене, влучне слово. Такт розумів і шанобливість. Зневажав начальство і царя.»

«Одне, що в батька було некрасиве, – одяг. Ну такий носив одяг негарний, такий безбарвний, убогий! Неначе нелюди зухвалі, аби зневажити образ людини,

античну статую укрили брудом і лахміттям. Іде було з шинку додому, плете ногами, дивлячись у землю в темнім смутку, аж плакати хотілось мені, сховавшись в малині з Піратом. І все одно був красивий, – стільки крилося в нього багатства. Косив він чи сіяв, гукав на матір чи на діда, чи посміхався до дітей, чи бив коня, чи самого нещадно били поліцаї, – однаково. І коли він, покинутий всіма на світі вісімдесятилітній старик, стояв на майданах безпритульний у фашистській неволі і люди вже за старця його мали, подаючи йому копійки, він і тоді був прекрасний.»

«З нього можна було писати лицарів, богів, апостолів, великих учених чи сіятелів, – він годивсь на все. Багато наробив він хліба, багатьох нагодував, урятував од води, багато землі переорав, поки не звільнився від свого смутку.»

Матір

«Нічого в світі так я не люблю, як саджати що-небудь у землю, щоб проізошло. Коли вилізає з землі всяка рослиночка, ото мені радість»

«Мати крадькома таки знищила псалтир. Вона спалила його в печі по одному листочку, боячись палити зразу весь, щоб він часом не вибухнув і не розніс печі.»

«Мати клялася ворожкою і почала лікувати людей від зубів, пристріту й переляку, хоч і сама хворіла.», що коли вона, будиши ще дівкою, спала в коморі, святий Юрій раз з'явився їй у сні в білих ризах, на білому коні, з довгим списом.»

Сашко

«Фактично, святим був на всю хату один я. І от скінчилася моя святість. Не треба було чіпати моркви. Хай би собі росла. А тепер я грішний.»

«Але більше за все на світі любив я музику. Коли б спитав мене хто-небудь, яку я музику любив у ранньому дитинстві, який інструмент, яких музик, я б сказав, що більш за все я любив слухати клепання коси.»

«Більш за все чомусь любив я моркву»

Дорослий Довженко

Я не приверженець ні старого села, ні старих людей, ні старовини в цілому. Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм. Коли ж обертаюсь я часом до криниці, з якої пив колись воду, і до моєї білої привітної хатини і посилаю їм у далеке минуле своє благословення, я роблю ту лише "помилку", яку роблять і робитимуть, скільки й світ стоятиме, душі народні живі всіх епох і народів,

згадуючи про незабутні чари дитинства. Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, всі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну. Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юнацтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості ані людяного суму. Безбарвна людина ота, яку посаду не посідала б вона, і труд її, не зігрітий теплим промінням часу, безбарвний. Сучасне завжди на дорозі з минулого в майбутнє.

Моральні засади виховання малого Сашка

Маленький Сашко дитячим серцем розумів, що батькам жилося нелегко та не міг пояснити чому. А ставши дорослим, згадував: «Було в минулому житті батьків багато неладу, плачу, темряви й жалю. Всі прожили свій вік нещасливо, кожен по-своєму — і прадід, і дід, і батько з матір'ю». Та все ж з дитинства запам'яталися уроки людяності, доброти, які він одержав від своїх рідних.

Батько цінував людей працьовитих, чесних, талановитих. Безкорисливість батька. Ніжності Сашко вчився в матері. Мудрості і доброти — у діда Семена.

- «Любив дід добру бесіду й добре слово».
- «... Нікому й ніколи не заподіяли зла на землі, не вкрали, не вбили, не одняли не пролили кров. Знали мир, щедротами й добро».
- «Не вдаючись глибоко в історичний аналіз деяких культурних пережитків, слід сказати, що у нас на Вкраїні прості люди в Бога не дуже вірили. Персонально вірили більш у Матір Божу і святих – Миколая-Угодника, Петра, Іллю, Пантелеймона. Вірили також в нечисту силу. Самого ж Бога не те щоб не визнавали, а просто з делікатності не наважувались утруждати безпосередньо. Повсякденні свої інтереси прості люди хорошого виховання, до яких належала і наша сім'я, вважали по скромності недостойними божественного втручання. Тому з молитвами зверталися до дрібніших інстанцій, до того ж Миколая, Петра та інших. У жінок була своя стежка: вони довіряли свої скарги Матері Божій, а та вже передавала Сину чи Святому Духу – голубу».
- Щоб поновити свою святість, Сашко вирішив «творити добрі діла» — не їсти скоромного цілий тиждень, носити дідові воду, ходити до церкви або рятувати ластів'ят, як вони повипадають із гнізда. Але пташенята не падали, і Сашко

надумав піти на вулицю шанувати великих людей. Казали, що за це прощається багато всіляких гріхів на тім світі.

- «Одні тільки бажання творити добрі діла й zostались при мені на все життя».

Проблема «природа і людина»

Наддесення... Місячні ночі над річкою, світ дитячої чистоти й святості, що з такою силою відбився в «Зачарованій Десні».

«Далека красо моя! — звертається Олександр Довженко до річки, та й не тільки до неї. — Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах...».

Через увесь твір проходить образ Десни, сприйнятої «зачарованими» очима малого Сашка. Поезію дитинства творить Олександр Довженко у своїй кіноповісті. В одних рядках — люди, в інших — природа. *А яка чарівна вона навкруги Десни! Природа у «Зачарованій Десні» живе, безперервно змінюється.*

Блискуче відтворена Довженком природа змінюється паралельно з настроями героя, виступає емоційним акомпанементом до його відчуттів: *«Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, усі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну». Той невеликий клатчик землі біля Десни — такий собі земний рай, що його Довженко не бачив більше ніде у світі у своєму дорослому житті. Як там пахнуть стиглі яблука й огірки, а яка музика бринить, коли клепають косу! А яка там щедра природа!*

Через світосприйняття малого Сашка письменник змальовує картини сінокоосу, багатство літа: *«Прокидаюсь на березі Десни під дубом. Сонце високо, косарі далеко, коси дзвенять, коні пасуться. Пахне в'ялою травою, квітами. А на Десні краса! Лози, висип, кручі, ліс — все блищить і сяє на сонці... І вже я не ходжу, а тільки літаю, ледве торкаючись луку. Вбігаю в ліс — гриби. У лози — ожина. В куці — горіхи. В озері воду скаламучу — риба...».*

Серед цієї розкішної природи на березі чарівної Десни живуть люди — працюючі, мудрі, талановиті.

Щастя матері Сашка в праці біля землі, для неї немає більшої радості, як бачити, що із землі «вилізає всяка рослиночка».

Щастя батька — у любові до своїх дітей, до рідного краю, до природи, до праці.

Сашків дід Семен — «добрий дух лугу», що має потаємний зв'язок з природою, уміє розмовляти з кіньми, телятами, з травами, старою грушею і дубом — з усім живим, що «росло і рухалось навколо».

У любові до природи й праці виховували Сашка. Живучи в органічній єдності з природою, хлопчик милується нею, намагається досягнути її розумом. Тому й вважає свого собаку Пірата членом родини, тому й знає, що ворона-провісниця не тільки «завідує погодою», але й знає кожного, «як облупленого».

У співжитті з природою люди багатшали душею, чистішали помислами. І зоряні ночі під час сінокошу, і плескіт весняної води, і, звичайно, красуня *Десна*, *свята ріка незабутніх Сашкових мрій*,— усе це, безперечно, проніс Олександр Довженко через своє життя.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

відкритого заняття

**«Використання офісного програмного забезпечення
у професійній діяльності»**

Навчальна дисципліна: *Інформатика за професійним спрямуванням*

Спеціальність: *172 «Телекомунікації та радіотехніка»*

Спеціалізація: *«Організація і експлуатація поштового зв'язку»*

Освітньо-кваліфікаційний рівень: *молодший спеціаліст*

2018 рік

Методичну розробку відкритого заняття «Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності» з дисципліни «Інформатика за професійним спрямуванням» підготувала Крот О.М. – викладач, спеціаліст першої категорії ВСП Львівський коледж «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська політехніка».

В методичній розробці показано методику проведення лекційного заняття зворотного зв'язку, на якому використано інтерактивні методи навчання: евристична бесіда, ділова гра з вирішенням виробничих завдань, самостійна робота, робота в групах, робота із заздалегідь запланованими помилками.

Підібраний навчальний матеріал спрямований на міжпредметну інтеграцію, що сприяє поглибленню професійних знань з обраною спеціальністю.

Методична розробка може використовуватися викладачами та студентами ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії діловодства та інформаційно-комунікаційних технологій,

Протокол №_____

Голова циклової комісії

_____ Л.К.Стечкевич

ВСТУП

Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу.

Важливо викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. Якщо викладач у своїй роботі буде використовувати активні форми та методи навчання, то це важливе питання буде вирішеним саме собою. Активні форми навчання будуються на інтерактивних методах, коли існує взаємозв'язок не лише між викладачем і слухачем, а й між слухачами у навчанні.

Використання інтерактивної стратегії змінює роль і функції викладача – він перестає бути центральною фігурою і лише регулює навчальний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до уроку необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах, контролює час і порядок виконання запланованого завдання, дає консультації, допомагає у випадку серйозних утруднення).

Інтерактивні методи захоплюють слухачів, пробуджують в них інтерес та мотивацію, навчають самостійному мисленню та діям.

В ході діалогового навчання слухачі вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, приймати обдумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися. Для цього на заняттях організується індивідуальна, парна і групова роботи, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, здійснюється робота з документацією, різними джерелами інформації.

У будь-якому виді навчальних занять викладачі можуть застосовувати кілька методів навчання в різних комбінаціях. Застосування певних методів навчання залежить від завдання та умов кожного виду занять.

КОНСПЕКТ ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ

Тема заняття: Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності

Мета заняття:

методична: використання активних методів узагальнення і систематизації набутих знань, вмінь та навичок, які сприятимуть розвитку творчості та активності студентів;

навчальна: закріпити теоретичні знання та практичні навички при роботі з офісним програмним забезпеченням; навчити студентів робити висновки на основі отриманих результатів;

розвиваюча: розвивати логічне, аналітичне та конструктивне мислення, розвивати навички групової практичної роботи;

виховна: виховувати комунікативні навички, вміння слухати, висловлювати свою думку; підвищити інтерес до вивчення дисциплін професійної підготовки.

Тип заняття: узагальнення і систематизації знань.

Вид заняття: лекційне заняття зворотного зв'язку з елементами ділової гри.

Методи: лекція, евристична бесіда, робота в парах, перевірка випереджувальних завдань, презентація мультимедійного проекту.

Міжпредметні зв'язки: Українська мова за професійним спрямуванням, Іноземна мова за професійним спрямуванням; Основи поштового зв'язку; Експлуатація поштового зв'язку.

Методичне та програмне забезпечення: навчальна і робоча програми дисципліни; роздатковий матеріал до заняття; операційна система Windows; пакет офісних програм Microsoft Office.

Обладнання: комп'ютер, мультимедійний проектор, принтер, комп'ютерна презентація, картки з завданнями.

ПЛАН

1. Організаційна частина
2. Актуалізація опорних знань
3. Оголошення теми і мети заняття
4. Мотивація навчальної діяльності
5. Формування знань та вмінь
6. Підсумок заняття
7. Домашнє завдання

Хід заняття:

1. Організаційна частина

Перевірка присутності студентів та їх готовності до заняття

2. Актуалізація опорних знань

В теперішній час будь яка сфера діяльності людини вимагає професійного знання інформаційних технологій. За цей навчальний рік, вивчаючи інформатику, ви отримали основні навички роботи з операційною системою Windows та з деякими офісними програмами, з мережею Інтернет. Для оформлення поштових послуг у відділеннях поштового зв'язку використовують спеціалізовані програми, але для оформлення документів внутрішнього користування та обліку звітності про надані послуги використовують знайомі вам офісні програми. Тож пригадаймо:

1. Які офісні програми ви вивчали?
2. Офісна програма для роботи з текстовими документами?
3. Яку інформацію, окрім текстової, опрацьовує Word?
4. Що таке панель швидкого доступу, як вона налаштовується?
5. Яка різниця між редагуванням тексту та форматуванням тексту?
6. Для чого використовується буфер обміну, скільки об'єктів можна розмістити?
7. Яка дія виконується верхнім бігунцем горизонтальної лінійки?
8. За допомогою якої клавіши курсор створюється новий абзац, нова сторінка?
9. Якою комбінацією клавіш курсор переміщається а наступний рядок незаповнивши попередній рядок?

10. Для чого використовується табуляція?
11. Якою командою можна змінити регістри літер?
12. Якою дією можна виділений фрагмент тексту замінити на інший у всьому документі?
13. Що таке автозаміна і як вона виконується?
14. Офісна програма для роботи з табличними даними, яка перевага над Word при виконанні обчислень?
15. Як виконується вирівнювання текстових даних та числових даних (за яким краєм), див. таблицю для роз'яснення?
16. Які функції користувач використовує найчастіше?
17. Яким знаком розпочинається введення нової формули у рядку формул?
18. Для чого використовується функція «ЯКЩО»?
19. Для чого призначений USB порт?

Оскільки, кожне сучасне робоче місце є комп'ютеризоване, то ж пригадаймо правила, яких слід дотримуватись при роботі з комп'ютером (окремий слайд з правилами техніки безпеки).

До початку роботи перевірте відсутність зовнішніх пошкоджень комп'ютерного обладнання; з дозволу викладача увімкніть комп'ютер;

Під час роботи:

- тримайте робоче місце охайним, не розміщуйте на ньому сторонніх речей;
- витримуйте правильну поставу - не нахиляйтеся близько до поверхні екрана, не згинайтеся, тримайте руки без напруження;
- не намагайтеся самотійно усунути перебої в роботі комп'ютера, при їх виникненні негайно повідомте викладача;
- не торкайтеся задніх стінок монітора та системного блока, не чіпайте дротів живлення;
- не торкайтеся екрана монітора руками;

Після закінчення роботи:

- приберіть своє робоче місце;
- з дозволу викладача вимкніть комп'ютер або завершіть сеанс роботи.

3. Ознайомлення з темою і завданням заняття

Отож, сьогодні ми розглянемо застосування офісних програм у професійній діяльності працівників поштової галузі.

Тема: Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності

Метою заняття є закріпити теоретичні знання та практичні навички при роботі з офісним програмним забезпеченням безпосередньо у виробничій ситуації.

4. Мотивація навчальної діяльності

Керівництво обласних дирекцій ПАТ «Укрпошта», мотивуючи працівників відділень поштового зв'язку до надання якісних послуг споживачам, вже другий рік поспіль, щомісячно за певним критеріями оприлюднює рейтинг поштових відділень та визначає найкраще відділення за номінацією «Якісне обслуговування клієнтів». Переможці отримують пам'ятну нагороду та грошові премії.

Сьогодні у нас з вами незвичайне заняття, а ділова гра, під час якої ми визначимо краще відділення у номінації «Без ПК буде пошта не така!!!» Для цього сформуємо поштові відділення. Кожен студент із Smartbox витягує конверт, в якому є частина зображення (комп'ютерний пристрій). Складаючи ці частини утворюється команда – поштове відділення із зазначеною назвою. Для зображень використано сучасні портативні персональні комп'ютери та найпопулярніший периферійний пристрій, котрі використовуються як в побуті, так і професійно при виконанні різних видів робіт.

При формуванні команд один із студентів отримує конверт із зображенням користувача комп'ютера – це асистент викладача.

Зображення «Смартфон» - команда Smart team (розумна команда).

Зображення «Планшет» - команда Rational group (раціональна практична група).

Зображення «Ноутбук» - команда Clever postmen (кмітливі здібні фахівці).

Зображення «Принтер» - команда Modern gang (сучасна (банда)).

Сформовані команди займають свої робочі місця та користуючись своїми знаннями та портативними комп'ютерами - смартфонами виконують переклад назви команди з англійської мови на українську.

Отож, щоб ПАТ «УКРПОШТА» було рентабельним, сучасним та підприємством, що розвивається необхідно розумна команда, раціональна практична група, кмітливі здібні фахівці *та сучасна банда*.

У кожному відділенні працюють начальник відділення та оператори відділення. Кожна команда колективно визначає капітана – начальника відділення, завданням якого є організувати та розподілити функції кожного працівника.

Асистент викладача займає своє робоче місце та в офісній програмі Excel готує таблицю для введення результатів роботи відділень.

5. Формування знань та вмінь

5.1 Обов'язковим елементом кожного працівника поштового відділення є бейджик, який засвідчує особу (прізвище та ім'я, місце праці і займану посаду).

Завдання – за допомогою портативних комп'ютерів сфотографувати візирець, зберегти його у комп'ютері та з використанням офісної програми розробити бейджики для працівників вашого відділення, де вказано назва відділення, прізвище та ім'я працівника, посада (начальник відділення, оператор відділення). Розмір одного бейджика – 10 x 7 (см). Всі бейджики розмістити на одному аркуші. Скласти коротку інструкцію до виконання завдання.

Максимальний час виконання завдання – 10 хв.

Під час оцінювання результатів роботи враховується швидкість виконання, дотримання правил форматування тексту та обробки графічних об'єктів. Результат роботи оцінюється за чотири бальною шкалою (2, 3, 4, 5).

Асистент вносить результати виконання завдання у таблицю для введення результатів роботи відділень.

5.2 З давніх давен основною функцією пошти була доставка різноманітних поштових відправлень (листів, бандеролей, посилок, дрібних пакетів), але під час їх адресування слід дотримуватись певних правил.

Завдання – перевірити правильність заповнення реквізитів адресата та одержувача із дотриманням правил форматування тексту у текстовому редакторі Microsoft Word.

Кожне відділення отримує аркуш, на якому розміщено заадресований конверт (Додаток А) та електронний документ такого конверту. Крім того, на екрані зображено електронний документ. Працівники відділення повинні перевірити правила форматування тексту засобами текстового редактора Word та дотримання заповнення реквізитів відправника та одержувача, зазначивши на аркуші помилки.

Максимальний час виконання завдання – 10 хв.

Під час оцінювання результатів роботи враховується швидкість виконання завдання та його ефективність. Результат роботи оцінюється за чотири бальною шкалою (2, 3, 4, 5).

Після виконання завдання – обговорити результат, підвести підсумки.

Асистент вносить результати виконання завдання у таблицю для введення результатів роботи відділень.

У теперішній час поштові відправлення у вигляді листів найбільше здійснюють з метою ділового спілкування юридичні особи, а ми для спілкування користуємось електронними короткими повідомленнями, але не забувайте - **ВАШ почерк і живі слова – підкреслять Ваші почуття!!!** - пишіть листівки, надсилайте їх друзям, знайомим та вірно адресуйте конверти.

5.3 Щодня клієнти поштових відділень здійснюють придбання не лише поштових послуг, а й поштової продукції. Вкінці кожного робочого дня начальник відділення отримує звіт від оператора про наявність та рух такої продукції за робочий день, а вкінці місяці виконує контрольний звіт за звітний період.

Кожне відділення отримує аркуш із шаблоном таблиці, в якій вказано найменування поштової продукції, її код, залишок на початок звітного періоду (Додаток Б) та електронний такий документ і картку, в якій вказано суми, на які поступило товару у відділення, продано товару за готівку, продано по безготівковому розрахунку.

Завдання – відповідно до картки (Додаток В) ввести дані у таблицю Microsoft Excel обчислити залишок поштової продукції на кінець звітного періоду. Крім того, користуючись логічною функцією «Якщо», заповнити стовбець про результат роботи відділення за місяць щодо виконання плану продажу поштової продукції – «виконано» або «невиконано», використовуючи умову - сума, на яку

продано поштової продукції у звітному періоді більша за 1000,00 грн, то план виконано. (Додаток Г).

Максимальний час виконання завдання – 15 хв.

При обговоренні виконання завдання визначаються суми, на які поступило поштової продукції у відділення, продано товару за готівку, продано за безготівковим розрахунком, визначається якого товару продано на найбільшу суму за готівку, якого на найменшу суму за безготівковим розрахунком та загальна сума залишку поштової продукції на кінець звітного періоду.

Під час оцінювання результатів роботи враховується швидкість виконання завдання та його правильність. Результат роботи оцінюється за чотири бальною шкалою (2, 3, 4, 5).

Асистент викладача, ввівши результати останнього завдання (Додаток Д), виконує підсумок роботи поштових відділень та засобами табличного процесора Microsoft Excel встановлює рейтинг та визначає переможця номінації «Без ПК – буде пошта не така!!!».

Офісні програми дають можливість користувачам автоматично створювати однотипні документи. Асистент продемонструє цей процес. Для цього використовує шаблон нагороди учасників номінації (Додаток Е) та таблицю результатів роботи номінантів - поштових відділень.

Кінцеві показники роботи асистент роздруковує.

6. Підсумок заняття

Всі працівники поштових відділень показали хороші знання офісних програм та практичні навички роботи з ними. Особливо хочеться відзначити роботу...

Під час роботи ми пересвідчилися, що офісні програми мають широкий спектр застосування, незлічені можливості та є достатньо простими та зручними у використанні, а головне – дозволяють нам удосконалювати нашу інформаційну культуру. А поняття інформаційної культури надто багатозначне і включає безліч видів роботи з найрізноманітнішою інформацією.

Які сучасні технічні пристрої використовуються фахівці (професіонали) для забезпечення інформаційних технологій у професійній діяльності?

Яку клавішу клавіатури не слід використовувати при форматуванні тексту?

Які функції табличного процесора Excel найбільш використовувані користувачами?

Які переваги автоматизації створення однотипних документів?

Виставити оцінки відповідно до таблиці та вручити грамоти.

7. Домашнє завдання

Засобами офісної програми PowerPoint та враховуючи вимоги щодо створення презентацій, підготувати презентацію із 10 – 12 слайдів за темою: «Мій робочий день в команді «.....».

Крот ОЛЬГА Михайлівна

067 123 45 67

вул. Січових Стрільців, 7
м. Львів

Кравченко Валентина

с. Українка

Київська область

Обухівський р-н

050 987 65 43

08720

Контрольний звіт за лютий 2018 р
про наявність та рух поштової продукції у відділенні

Код за ф.130	Найменування продукції	залишок на початок звітнього періоду, грн	Поступило, грн	Продано за готівку, грн	Продано за б/р, грн	Всього продано за звітний період, грн	Залишок на кінець звітнього періоду, грн	відмітка про виконання плану
1010101	Стандартні поштові марки	30361,50						
1010102	Художні поштові марки	268,00						
1010103	Марковані конверти та картки	2159,75						
30109	Немаркована продукція	6244,56						
30105	Періодичні друковані видання	6104,48						
30208	Пакувальна тара	4572,60						
	ВСЬОГО	49710,89						

Інформація про рух поштової продукції у лютому 2018 р.

Код за ф.130	Найменування продкуції	Поступило, грн	Продано за готівку, грн	Продано за б/р, грн
1010101	Стандартні поштові марки	34109,35	26473,60	7184,00
1010102	Художні поштові марки	138,50	193,20	0,00
1010103	Марковані конверти та картки	345,00	569,25	0,00
30109	Немаркована продукція	600,00	1472,94	496,20
30105	Періодичні друковані видання	5880,83	2936,23	0,00
30208	Пакувальна тара	0,00	651,90	0,00
	ВСЬОГО			

Контрольний звіт за лютий 2018 р
про наявність та рух поштової продукції у відділенні

Код за ф.130	Найменування продукції	залишок на початок звітнього періоду, грн	Поступило, грн	Продано за готівку, грн	Продано за б/р, грн	Всього продано за звітний період, грн	Залишок на кінець звітнього періоду, грн	відмітка про виконання плану
1010101	Стандартні поштові марки	30361,50	34109,35	26473,60	7184,00	33657,60	30813,25	виконано
1010102	Художні поштові марки	268,00	138,50	193,20	0,00	193,20	213,30	невиконано
1010103	Марковані конверти та картки	2159,75	345,00	569,25	0,00	569,25	1935,50	невиконано
30109	Немаркована продукція	6244,56	600,00	1472,94	496,20	1969,14	4875,42	виконано
30105	Періодичні друковані видання	6104,48	5880,83	2936,23	0,00	2936,23	9049,08	виконано
30208	Пакувальна тара	4572,60	0,00	651,90	0,00	651,90	3920,70	невиконано
	ВСЬОГО	49710,89	41073,68	32297,12	7680,20	39977,32	50807,25	

Підсумок виконання завдань**поштовими відділеннями у номінації «Без ПК буде пошта не така!!!»**

назва поштового відділення	завдання 1 БЕЙДЖИК	завдання 2 КОНВЕРТ	завдання 3 ПОШТОВА ПРОДУКЦІЯ	разом балів	місце	оцінка за заняття	грошова премія	примітка
Clever postmen								
Rational group								
Smart team								
<i>Modern gang</i>								

*За результатами виконаних завдань
з використанням офісних програм
нагороджується відділення поштового зв'язку*

«НАЗВА ВІДДІЛЕННЯ»

за здобуте **«МІСЦЕ»** місце
у рейтингу відділень за номінацією

«Без ПК буде пошта не така!!!»

Викладач

О.М.Крот

Асистент

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

відкритого заняття

ПРОТОКОЛ. ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

Навчальна дисципліна Практикум комп'ютерного діловодства

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь знань: Культура і мистецтво

Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст

2018

Методичну розробку відкритого заняття з теми «Протокол. Витяг з протоколу» з дисципліни «Практикум комп'ютерного діловодства» підготувала Огоновська Г.Б.– викладач першої кваліфікаційної категорії ВСП Львівського коледжу «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська Політехніка» - 2018

В розробці викладено методику проведення практичного заняття, спрямованого на ефективне засвоєння студентами навчального матеріалу під час практичного заняття; набуття практичних навичок і вмінь щодо складання та оформлення протоколів та витягу з протоколу у програмі Word

Методична розробка призначена для викладачів та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії діловодства та інформаційно-комунікаційних технологій

Протокол №

Голова циклової комісії діловодства та інформаційно-комунікаційних технологій

Стечкевич Л.К.

ВСТУП

Сучасний секретар повинен досконало володіти не тільки офісним обладнанням, комп'ютером, але і офісними програмами.

Інформатика (інформатика та комп'ютерна техніка) – одна з небагатьох дисциплін, що швидко розвиваються, поширюються. З'являються нові програми, вдосконалюються існуючі. Ще кілька років тому учні старших класів ледве-ледве були знайомі з комп'ютером, і в коледжі треба було навчати студентів з «азів» інформатики. Зараз комп'ютер є майже в кожному домі, і редагувати текст, виконувати невеликі розрахунки може кожен. А перед викладачем стоїть більш складна задача – допомогти студенту стати професіоналом. Навчити його не просто користуватись комп'ютером, а вміти виконувати завдання найпростішим, найкращим засобом, використовуючи всі свої знання, вміння та навички.

Практичне заняття, яке описане в даній методичній розробці, призначене допомогти студентам згадати ті вміння, що вони отримали, вивчаючи інформатику та діловодство, навчитися створювати електронний документ «Протокол. Витяг з протоколу» та показати, як досконале знання сучасного офісного програмного забезпечення може значно полегшити виконання рутинної роботи: складання документів, копій документів тощо.

План заняття

Тема:ПРОТОКОЛ. ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

Мета заняття:

методична: використання активних методів навчання, що забезпечують ефективне засвоєння студентами навчального матеріалу під час практичного заняття;

навчальна: навчити студентів створювати документи, правильно розташовувати реквізити документів у програмі Word шляхом форматування тексту, закріпити теоретичні знання, виробити практичні навички і вміння щодо складання та оформлення протоколів та витягу з протоколу

розвиваюча: розвивати логічне та конструктивне мислення, розвивати навички оволодіння графічними, орфографічними, лексичними, граматичними, стилістичними та пунктуаційними нормами сучасного українського ділового мовлення.

Виховна: прищепити риси уважного ставлення до змісту документа, відповідальність за оформлення документів, бережливого ставлення до офісної техніки.

Тип уроку: практичне заняття

Форми та методи проведення: фронтальне опитування, самостійна робота з текстом, робота, робота в малих групах, розв'язання ситуативної задачі.

Міждисциплінарні зв'язки:

Діловодство; Українська мова за професійним спрямуванням; інформатика
Технічні засоби навчання: персональні комп'ютери з програмою Microsoft Word, мультимедійний проектор.

Методичне забезпечення:

- робоча програма
- план-конспект заняття
- зразки документів;
- картки-завдання;
- презентація

Література:

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Черниш Т.М., Шевченко Л.С. Діловодство: Навчальний посібник. Частина І. Сучасні ділові папери. – Вінниця: ВМВПУ, 2007. – 184 с.
2. Глинський Я.М. Практикум з інформатики: Навчальний посібник. – 11-те видання – Львів, 2008 – 296 с.
3. Сучасне діловодство: зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини / Уклад.: Н.Г. Горголюк, І.А. Казмірова; За ред.В.М. Бріціна. – К.: “Довіра”, 2007. – 687 с.
4. Діденко А.Н. Сучасне діловодство: Навч. посібник. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент.

1.1. Привітання студентів

1.2. Перевірка присутності студентів на занятті

2. Ознайомлення студентів з темою та основними завданнями заняття

(Слайд 1 Тема заняття та завдання подаються на мультимедіа – екрані)

Тема заняття: «Протокол. Витяг з протоколу»

3 Мотивація заняття

Сьогодні дуже часто в засобах масової інформації порушується питання про прийняття рішень громадськими організаціями, органами самоврядування, колективом. На вашу думку, яким чином можна обговорити ті чи інші питання? –*очікувані відповіді: на зборах, нарадах, засіданнях*

Яким документом виносяться чи закріплюються ці (колективні) рішення?—
протоколом.

Тому вам, як майбутнім секретарям, дуже важливо вміти правильно і швидко оформлювати протоколи та витяги з протоколів. Від цього залежить рівень вашої професійної майстерності, а також репутація тієї установи, яку ви будете представляти.

4.Актуалізація опорних знань

4.1 Фронтальне опитування

Продовжіть речення:

Протокол - це

Протоколи бувають...

Витяг з протоколу - це

Форматування тексту - це ...

4.2 Бліц-опитування

1. Назвіть основні реквізити протоколу.
2. Які реквізити містить документ « Витяг з протоколу»?
3. Назвіть різницю між протоколом і витягом з протоколу
4. Яка різниця між форматуванням та редагуванням тексту?
5. Які ви знаєте види списків?
6. Як задати нумерацію абзаців?
7. Як задати параметри сторінки?
8. Як встановити табуляцію?

4.3 Коментування та аналіз відповідей

5.Формування вмінь і навичок

5.1. Інструктаж з техніки безпеки щодо виконання роботи

- 1) Повторення правил техніки безпеки при роботі з комп'ютером
- 2) Завантажити комп'ютер
- 3) Відкрити текстовий редактор Microsoft Word
- 4) Задайте за допомогою панелі інструментів **Параметри сторінки** на вкладці **Розмітка сторінки** такі параметри аркуша: розмір – A4,

орієнтація – книжкова, встановити поля відповідно до стандарту:
лівеполе – 30 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.,
міжрядковий інтервал 1,5 см.

(Визначаємо в ході евристичної бесіди)

5.2 Робота над створенням документа

5.2.1 Скласти та оформити за правилами та вимогами протокол.

Протокол оформляють на загальному аркуші формату А4. з повздовжнім розташуванням реквізитів.

Визначаємо структуру документа Протокол

Розглянемо верхню частину документа

Назва організації та її підпорядкування розміщено по центру, напівжирним форматуванням, великими літерами.

ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»

НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ПРОТОКОЛ

зборів трудового колективу

Для нанесення відмітки дати складання та реєстраційного номера документа необхідно:

з лівого поля без відступу нанести позначку для дати. На рисунку помітно на горизонтальній лінійці значок табуляції, один раз мишкою клікнути в цьому положенні і натиснути клавішу Tab, для переміщення курсору.

02.03.2018№

№

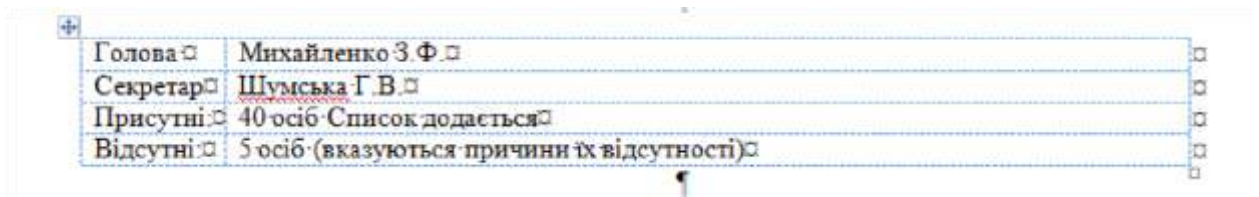
м.Львів

Місце складання документа розмістити по центру.

Постійні реквізити вступної частини оформляються за допомогою таблиці. Таблиця складається з 2 стовпців і 4 рядків.

- Які ви знаєте способи створення таблиці?
- Як зробити таблицю невидимою?

Внесемо дані до клітинок. Для зміни ширини стовпця підведемо курсор до границі стовпця - курсор змінить свій вигляд ↔ і перетягнемо границю стовпця.

Голова	Михайленко З.Ф.
Секретар	Шумська Г.В.
Присутні	40 осіб. Список додається
Відсутні	5 осіб (вказуються причини їх відсутності)

По лівому краю розміщуємо реквізити:

Голова

Секретар

Вступна частина протоколу завершується розміщенням реквізиту ПОРЯДОК ДЕННИЙ: його класично розміщують по центру, а останнім часом прийнято розміщувати з лівого краю. Цей реквізит треба друкувати великими літерами. Після слів «ПОРЯДОК ДЕННИЙ» через два інтервали нижче друкують з абзацу порядкові номери питань. Питання порядку денного оформляються за допомогою нумерованого списку.

Основна частина тексту протоколу чітко стандартизована і включає такі реквізити як СЛУХАЛИ, ВИСТУПИЛИ, УХВАЛИЛИ.

Слово СЛУХАЛИ друкують без відступу з лівого краю, великими літерами, перед словом ставиться цифра, що відповідає питанню порядку денного, після слова ставиться двокрапка. Ініціали, прізвище доповідача писати треба у родовому відмінку з нового рядка; після прізвища ставимо тире і з великої літери пишуть зміст доповіді у вигляді прямої мови.

Слово ВИСТУПИЛИ друкують без відступу з лівого краю, великими літерами, після нього ставлять двокрапку, ініціали і прізвище пишуть у

називному відмінку з абзаца, в дужках вказують посаду, потім ставиться тире і з малої літери друкують зміст доповіді.

Запитання доповідачу і відповіді входять до розділу ВИСТУПИЛИ й оформляються так само.

Слово УХВАЛИЛИ друкують без відступу з лівого краю, великими літерами через два інтервали нижче попереднього тексту.

5.3 Робота в малих групах.

5.3.1 Видача завдань для виконання роботи (Додаток Б)

Виконання завдань студентами. Студенти працюють в малих групах (по 2 особи).

В ході практичної роботи викладач за необхідності надає індивідуальні консультації.

5.3.2 Обговорення реквізитів документа ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ і їх розміщення.

З'ясовуємо відмінності документів ПРОТОКОЛ і ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

5.3.3 Робота над складанням документа ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

Звертаю увагу:

Цей документ доцільно виконувати шляхом копіювання необхідних елементів документа ПРОТОКОЛ

6. Закріплення навчального матеріалу

6.1 Перевірка виконаних завдань проводиться у вигляді аналізу виконаної роботи. Студенти по черзі пояснюють особливості розташування реквізитів та змісту тексту виготовлених документів.

6.2 Фронтальне опитування

- З якою метою і за яких обставин створюються протоколи?
- В якому випадку оформлюється витяг з протоколу?
- Хто підписує протокол?
- Хто підписує витяг з протоколу?
- Які реквізити розміщуються в заголовку протоколу?
- З яких розділів складається основна частина протоколу?

- Які реквізити у вступній частині є постійними, а які змінними?
- Як зробити таблицю невидимою?
- Як виправити помилки, знайдені під час перевірки правопису?
- Як збільшити розміри літер у вже набраному тексті?
- Як створити розріджений інтервал для букв слів?

7. Підсумки заняття

7.1 Виставлення та обґрунтування оцінок:

- студенти, які вчасно і повністю без помилок виконали завдання, отримують – 5
- студенти, які не до кінця і з незначними помилками виконали завдання, отримують – 4
- студенти, які допустили значну кількість помилок і не завершили роботу отримують - 3

І так, чи виконали ми всі поставлені завдання на початку заняття?

Домашнє завдання:

1. Вивчити закріплений матеріал.
2. Вміти складати та оформлювати протоколи та витяги з протоколів.
3. Повторити тему “Окремі види службових документів (телеграма, телефонограма, доручення)” з діловодства

Висновки.

На цьому практичному занятті студенти закріпили знання, отримані раніше при вивченні текстового процесора Word і табличного процесора Excel і навчилися створювати складні комплексні документи, здійснювати злиття документів Word і Excel. Були розглянуті також такі питання, як перетворення діапазону гнізд Excel в «таблицю», застосування автофільтра, вибірка даних по заданій умові, використання функцій, створених користувачем. Таблиця Excel розглядалася як «база даних», що повинне було підготувати студентів до вивчення в наступному семестрі нової теми – «системи керування базами даних»

ДОДАТОК А

Інструктаж до виконання роботи

1. Завантажити комп'ютер
2. Відкрити текстовий редактор Word
3. Встановити поля згідно стандартів: ліве – 30 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм., міжрядковий інтервал 1,5 см.
4. Для всього тексту документа встановити українську мову та здійснити перевірку орфографії
5. Надрукувати протокол згідно з вимогами до даного документу:
 - розташування реквізитів поздовжнє (скористатися табуляцією)
 - до реквізитів у вступній частині застосувати невидиму таблицю
 - при складанні порядку денного та ухвали використовувати нумерований список
6. Витяг з протоколу оформити на форматі паперу А 5
7. Особливості будови сформованих документів відобразити в письмовому звіті.

Увага! Текст протоколу має бути точним, зрозумілим. Він складається з розділів, згідно з питаннями порядку денного. Розміщення розділів у тексті протоколу має відповідати послідовності відповідних питань у порядку денному.

ДОДАТОК Б

Картка-завдання

Ситуативне завдання

На загальних зборах групи вирішувалося питання про висування кандидатури від групи до студентського самоврядування.

Уявіть, що ви — секретар зборів і ведете протокол. Витяг з протоколу треба здати до центру студентського самоврядування.

Оформіть повний протокол та витяг з протоколу, розмістивши подані реквізити відповідно до правил та додавши необхідні відомості. В обговоренні вказати 3-х осіб.

Голова – староста

Секретар - Ви

Зразок

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обрання кандидатури до студентського самоврядування.
2. Покращення успішності в групі

Для дотримання офіційного стилю використайте нижчеподані слова та словосполучення:

Протокол; голова; порядок денний; звіт старости групи за результатами навчання студентів групи за поточний рік; секретар; слухали; різне; внесла пропозицію; ухвалили; підписи; дата; номер; виступили; запропонувала кандидатуру; обрати до студентського самоврядування.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП Львівський коледж «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
Національного університету «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
відкритого заняття
ВОЛЕЙБОЛ. ПОДАЧА ЗВЕРХУ; ТЕХНІКА ВИКОНАННЯ

Навчальна дисципліна «Фізичне виховання»

Спеціальність: 172 Телекомунікації і радіотехніка

Спеціалізація: Обслуговування обладнання підприємств зв'язку

Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст

2018

Методичну розробку відкритого заняття з теми «Волейбол. Подача м'яча зверху; техніка виконання» з дисципліни «Фізичне виховання» підготував Угрин В.М.– викладач вищої категорії ВСП Львівського коледжу «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська політехніка»-2018.

В розробці викладено методику проведення практичного заняття, спрямованого на розвиток та удосконалення словесних (команда, розпорядження, розповідь, вказівка, інструктаж, розбір), наочних (безпосередній показ фізичних вправ) та практичних (метод підвідних вправ) методів навчання з урахуванням вікових і психологічних можливостей студентів 3 курсу відповідно до навчальної програми і фізичної підготовки за темою: «Волейбол. Подача м'яча зверху; техніка виконання»

Методична розробка призначена для викладачів та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

Протокол №

Голова ЦК

О.В. Вербовська

ПЕРЕДМОВА

Волейбол для студентів та молоді є важливою частиною фізичного виховання у всіх регіонах України. Це поширена, улюблена гра, її популярність пояснюється можливістю кожного з учасників виявити у грі свої фізичні якості, спортивне вміння для досягнення колективного успіху. Це виховує ініціативу, винахідливість, рішучість, орієнтування в діях. Колективний характер гри розвиває такі якості, як дружбу, прагнення до взаємодопомоги, товариськість.

В цій методичній розробці надано методику проведення заняття з волейболу, яке передбачає виробити і закріпити навички та уміння з техніки пересування без м'яча, вміння правильно використовувати вправи загально-фізичної підготовки, удосконалювати техніку блокування м'яча зі змінами швидкості та напрямку руху, вчити злагоджено й якісно працювати в команді.

У розробці детально подано, які види вправ необхідно провести в підготовчій частині заняття, техніка яких спрямована на підготовку до виконання основних елементів гри у волейбол. Для відповідного фізичного навантаження передбачена короткочасна робота на тренажерах, що забезпечує підготовку усіх частин тіла до активної гри.

Також рекомендується провести необхідні заходи безпеки у вигляді інструктажу, щоб не допустити перевантаження чи помилок при виконання відповідних фізичних навантажень.

Доречно у вступній бесіді про волейбол проводити словникову роботу: вивчення спортивних термінів до даної теми. Особлива ж увага надається формам і методам організації студентів на належному рівні, які сприяють розвитку в студентів таких якостей як швидкість, влучність, витривалість, спритність, сила. Поряд з фізичними якостями волейбол в силу своєї специфіки, сприяє вихованню моральних якостей в першу чергу: товариства, мужності, швидкості, спритності.

План-конспект заняття з фізичного виховання

Тема заняття: Волейбол. Подача м'яча зверху, техніка виконання

Мета заняття:

методична : демонстрація форм і методів навчання щодо удосконалення загальної фізичної підготовки волейболіста;

навчальна: навчити студентів техніці та розподілу навантаження фізичних силових вправ з використанням тренажерів; закріпити навички та уміння з техніки пересування без м'яча, вміння правильно використовувати вправи загально-фізичної підготовки; удосконалювати техніку блокування м'яча зі змінами швидкості та напрямку руху; вчити злагоджено й якісно працювати в команді;

розвиваюча: розвивати загальну силову витривалість, координацію рухів, а також швидко- силових якостей засобами силових вправ;

виховна: виховувати дисциплінованість, ініціативність, самостійність, відповідальність перед командою; прищеплювати інтерес до здорового способу життя, зокрема, до заняття спортивними іграми.

Вид заняття: практичне

Тип заняття: тренувальне

Методичне забезпечення заняття: робоча програма, спортивний інвентар, план-конспект заняття

Форми роботи на занятті: фронтальна, поточна, групова

Методи навчання: словесні (команда, розпорядження, розповідь, вказівка, інструктаж, розбір), наочні (безпосередній показ фізичних вправ); практичні (метод підвідних вправ), індивідуальний

Місце проведення: спортивний зал-тренажерний зал.

Інвентар та обладнання: свисток, гімнастичні лави, секундомір, тренажерне обладнання (10 снарядів).

ХІД ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Зміст заняття	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина (15 хв.)			
1	Організований перехід до залу в 1 колону по одному.	до 1хв.	Дистанція до 0,5
2	Шикування. Рапорт старости. Повідомлення завдань на заняття.	до 1 хв.	За ранжиrom. Здає черговий. Чітко, доступно повідомити завдання заняття .
3	Ознайомити студентів з формуванням правильної постави.	до 1 хв.	Фронтальний метод. Слідкувати за поставою, слідкувати за чітким виконанням вправ. Перевірити уміння студентів у проведенні стройових вправ.
4	Проведення інструктажу з безпеки життєдіяльності на занятті з волейболу (Додаток А).	до 1хв.	Фронтальний метод. Розповісти, пояснити.
5	Вимірювання ЧСС	30 с	Вимірювати протягом 15 с. за командою. Вимірюють усі одночасно.
6	Повороти на місці. Розрахунок по два, шикування в шеренгу, колону	до 1 хв.	Фронтальний метод. Звернути увагу на чітке виконання поворотів
7	Проведення різновидів ходьби: - ходьба на місці; - похідним кроком; - з високим підніманням колін; - перекатом з п'ятки на носок; - у напівприсяді з опорою руками в коліна; - похідним кроком.	Кожну вправу до 5 сек	Поточний метод організації діяльності учнів. Дистанція 2-3 кроки. Стежити за положенням правильної постави
8	Проведення спеціально-бігових вправ волейболіста: - приставними кроками управо та уліво (прямо та боком)	Кожну вправу до 5 сек	Поточний метод організації діяльності учнів. Колона по два Дистанція 2-3 кроки.

	- із зупинкою за сигналом (свисток); - з прискоренням; - з поворотами		
9	Перешикування у шеренгу по два.	до 45 с	Виконувати за командами.
10	Проведення комплексу загальнорозвиваючих вправ на місці: 1. Вправи для рук 2. Вправи для тулуба 3. Вправи для ніг 4. Стрибкові вправи	до 6 хв.	Груповий метод організації діяльності учнів. Розповісти, пояснити, показати. Виконувати за командами. Виправляти помилки.
Основна частина (60 хв.)			
1	Шикування у колону для переходу в тренажерний зал	1 хв.	Студенти виконують стройові завдання.
2	Розподілення на тренажери. Фронтальна бесіда щодо інструкцій з техніки виконання	3 хв.	Словесний метод. Чіткий розподіл студентів за тренажерами. Оголошення правил з техніки безпеки роботи на тренажерах
3	Вправи на тренажерах: 1. Тренажер №1 – розвиток сили кисті 2. Тренажер №2 – розвиток сили ніг 3. Тренажер №3 – розвиток сили грудних м'язів 4. Тренажер №4 – розвиток сили м'язів двох рук одночасно та верхньої частини тулуба в положенні сидячи 5. Тренажер №5 – розвиток сили рук та грудних м'язів в положенні стоячи 6. Тренажер №6 – розвиток сили рук та грудних м'язів в положенні лежачи 7. Тренажер №7 – розвиток сили м'язів ніг в положенні	Кожна вправа 1 хв. (15 хв.)	Заняття на тренажерах організувати поточним методом: кожні три хвилини, за звуком свистка тренера студенти змінюють різновид снаряда; вправи рекомендовано виконувати в середньому темпі. Здійснювати контроль за станом навантаження студентів; індивідуально допомагати окремим студентам (у яких не вдало виходить виконання вправ).

	сидячи 8. Тренажер №8 – розвиток сили м'язів пресу в положенні опорі на передпліччя 9. Тренажер №9 – розвиток сили м'язів спини в положенні сидячі 10.Тренажер №10 – розвиток сили м'язів кисті та пресу в положенні вису на перекладині		
4	Шикування у колону для переходу в спортивний зал	1 хв.	
5	Вступне слово викладача про командну гру «Волейбол». Ознайомлення з термінологією гри (Додаток Б)	5 хв	Теоретичні відомості
6	Демонстрація вправ для підготовки до гри у волейбол (Додаток В): - стрибкові вправи з елементами імітації блокування м'яча: - стрибки в парах - стрибки з переміщенням біля сітки; - вправи для правильного прийняття м'яча	10 хв.	Виконати демонстрацію правильного виконання вправ: спочатку викладач, потім залучити кращих студентів. Домагатися правильного та вмілого виконання вправ.
7	Колове тренування на вдосконалення техніки волейболу	15 хв	Студенти почерзі виконують завдання після показу вправ викладачем. Організовано роботу так, щоб кожен студент виконав ці вправи
	- верхня та нижня передачі м'яча над собою		Удар виконувати, накладаючи напружену кисть зверху м'яча, а знизу - передпліччям.
	- прийом і передача м'яча обома руками зверху та знизу у парі		Під час верхньої передачі руки розгинаються вгору-вниз, під час нижньої руки

			виносити випрямлені дещо напружено вперед, кисті разом.
	- прийом і передача м'яча обома руками зверху та знизу через сітку.		Під час верхньої передачі руки розгинаються вгору-вниз, а нижньої - виносяться вперед.
	-верхня подача та прийом після подачі через сітку в 3м. зонах -нижня подача та прийом після подачі через сітку в 3м. зонах		Під час подачі контролювати узгодженість роботи рук, підкидати однією рукою, удар виконувати другою. Під час прийому ноги зігнути в колінах, тулуб дещо нахилити вперед, руки ставити перпендикулярно траєкторії польоту м'яча.
	-зустрічна передача м'яча у парах (відстань змінювати).		Переміщення виконувати приставними кроками, ноги, зігнуті в колінах, руки - в ліктях, дещо розведені. Приділяти увагу положенню рук і ніг при передачі м'яча зверху і знизу
8.	Навчальна гра у волейбол	10 хв	Студенти об'єднуються у дві команди.

Заключна частина (5 хв.)

1	Шикування	30 с	в 1 шеренгу
2	Спокійна ходьба і з махами рук	1 хв.	Вправи на відновлення дихання
3	Виставлення оцінок за роботу на занятті	1 хв.	
4	Вимірювання ЧСС	30 с	Вимірювати за 15 с. Звернути на увагу на дітей з підвищеним пульсом понад 120 уд./хв.
5	Домашнє завдання: згинання та розгинання рук в упорі лежачі	30 с	Демонстрація вправи (два студенти показують вправу)
6	Вихід зі спортивного залу в колоні по одному		

**ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ
ПІД ЧАС ГРИ У ВОЛЕЙБОЛ**

1. Про всі недоліки, побаченні під час заняття, повідомити викладача.

2. Користуватися захисними пристосуваннями.

3. Ретельно вимити обличчя і руки з милом.

4. При поганому самопочутті повідомити викладача.

5. Коротко обстригти нігті та зняти прикраси.

6. Уважно слухати і сумлінно виконувати вказівки викладача.

7. Одягти спортивну форму та взуття з неслизькою підошвою.

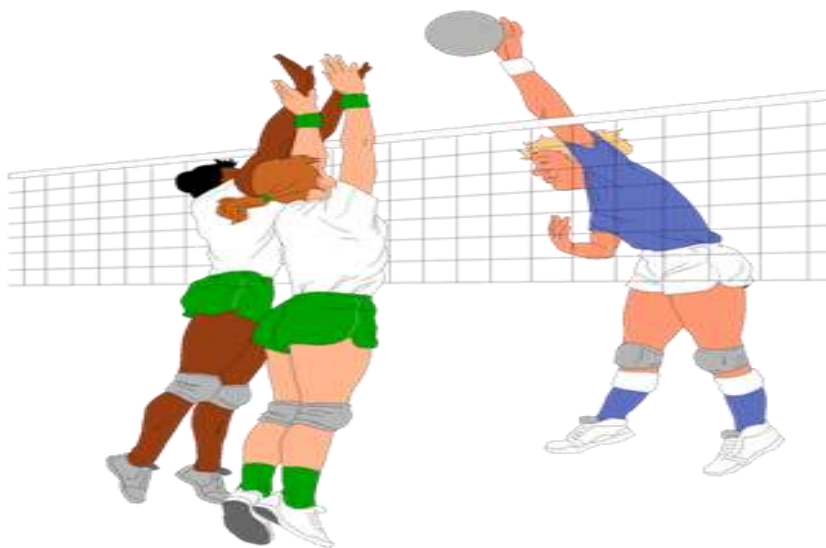
8. При отриманні травми негайно повідомити про це викладача.

9. Дотримуватись ігрової дисципліни.

10. При зіткненнях та падіннях застосовувати прийоми самостраховки.

11. Провести розминку всіх груп м'язів.

12. Вміти надавати першу медичну допомогу.

1. Імітація передачі: випрямити ноги, тулуб і руки з наступним активним розгинанням кистей рук вперед-догори.
2. Із положення основної стійки, взяти пальцями м'яч і тримати перед обличчям так, щоб він лежав на кінчиках пальців. Підкинути м'яч догори, упіймати його та натиснути кінцевими фалангами пальців на м'яч.
3. Підкинути м'яч, спіймати його; потім імітувати передачі (зосередити увагу на правильному положенні кистей та пальців рук, положенні ніг та їх роботі під час руху).
4. М'яч перед обличчям, випрямити руки вперед-вгору в напрямі передачі (акцентуючи увагу на положенні кистей у момент повного випрямлення).
5. Передача м'яча біля стінки (звернути увагу на рухи ногами, тулуба і рук), збільшення швидкості рухів.
6. Передача м'яча біля стінки, чергування передачі м'яча у стінку та над собою, з переміщенням назад та в боки.
7. У парах: гравець ловить м'яч, імітує передачу, потім знову кидає м'яч партнеру.

У парах: один гравець кидає м'яч у зручне для передачі положення, а другий виконує передачу двома руками зверху.

СЛОВНИЧОК

Волейбóл (від [англ.](#) Volleyball) — спортивна гра з [м'ячем](#), у якій дві команди змагаються на спеціальному майданчику, розділеному сіткою.

Прийом і передача є основним технічним прийомом у волейболі. Розрізняють **верхні та нижні передачі**. Основою правильного виконання передачі є своєчасне переміщення до м'яча і набуття відповідної ігрової стійки. Передачі здійснюють у таких напрямках — **уперед, над собою, назад (за голову) і в сторони**.

Подачі — це способи введення м'яча в гру. Різновиди подач: **нижні** (пряма та бокова) і **верхні** (пряма та бокова). Найскладніша подача — **подача у стрибку**.

Тактика гри — це доцільні, злагоджені дії гравців, спрямовані на досягнення перемоги в змаганнях.

Тактику гри у волейбол прийнято ділити на тактику нападу і тактику захисту, причому залежно від принципу організації розрізняють такі групи дій гравців: індивідуальні, групові і командні.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»**

**МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
відкритого заняття**

МЕТОД ЕКВІВАЛЕНТНОГО ГЕНЕРАТОРА

Навчальна дисципліна Теорія електричних кіл

Спеціальність: 172 Телекомунікації та радіотехніка

Спеціалізація: Обслуговування обладнання підприємств зв'язку

Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст

Методичну розробку відкритого заняття на тему: «Метод еквівалентного генератора» з дисципліни «Теорія електричних кіл» підготував Чиженков М.В.– викладач, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії ВСП Львівського коледжу «Інфокомунікації» Національного університету «Львівська політехніка» – 2018.

Методична розробка призначена для викладачів та студентів вищих
навчальних закладів I-II рівнів акредитації

В розробці викладено методику проведення лекційного заняття, на якому автор рекомендує використання активних методів навчання, що сприятимуть забезпеченню ефективного засвоєння студентами навчального матеріалу шляхом використання наочних засобів – мультимедійної презентації, а також розвитку аналітичного мислення, вміння узагальнювати та застосовувати знання для вирішення практичних завдань в майбутній роботі за фахом, розвивати професійне мовлення та конструктивне мислення.

Розглянуто та схвалено на засіданні
циклової комісії дисциплін електро- і поштового зв'язку
Протокол № 7 від 16 лютого 2018 р.
Голова циклової комісії:

_____ Нарєжна В. П.

ПЕРЕДМОВА

Із курсу фізики відомо, що електричні кола – це сукупність джерел і споживачів електричної енергії, комутаційної апаратури, вимірювальних приладів та з'єднувальних провідників.

В джерелах електричної енергії здійснюється перетворення в електричну енергію якої-небудь іншої форми енергії. В споживачах, навпаки, електрична енергія перетворюється в інші форми енергії, наприклад в механічну (двигуни постійного струму), теплову (електричні печі) і таке інше. Комутаційна апаратура, з'єднувальні провідники та вимірювальні прилади виконують функції передачі електричної енергії від джерел, розподілу її між споживачами і контролю режимів роботи всіх електротехнічних пристроїв.

Для зручності електричні кола зображують принциповими схемами в яких електротехнічні пристрої замінюються у відповідності до державних стандартів умовними позначками. Принципова схема електричного кола показує призначення та взаємодію електротехнічних пристроїв, але за її допомогою не завжди можна виконати розрахунок та аналіз режимів їх роботи. Тому електротехнічні пристрої подають схемами заміщення.

Лекційний матеріал викладено за принципом проблемного навчання, коли викладач і студенти шляхом евристичної бесіди засвоюють новий навчальний матеріал, який закріплюється при фронтальному опитуванні та розв'язанні практичних завдань. Такий підхід забезпечує активне засвоєння теоретичного матеріалу і сприяє розвитку професійних і творчих здібностей майбутніх фахівців.

Тема заняття: Метод еквівалентного генератора

Тип заняття: лекція

Вид заняття: закріплення та систематизація набутих знань

Мета уроку:

- **методична:** використання активних методів навчання, що забезпечують ефективне закріплення студентами навчального матеріалу під час проведення лекційного заняття з використанням наочних засобів;
- **навчальна:** ознайомити студентів з методами еквівалентного генератора, закріпити методику аналізу (розрахунку) резистивних електричних кіл в режимі постійного струму методом еквівалентного генератора (напруги);
- **розвиваюча:** сприяти розвитку аналітичного мислення, вміння узагальнювати та застосовувати знання для вирішення практичних завдань в майбутній роботі за фахом, розвивати професійне мовлення та конструктивне мислення;
- **виховна:** виховувати дисциплінованість, сумлінність, відповідальність за прийняття рішень.

Методи навчання: словесний з елементами евристичної бесіди, наочний (презентація), фронтальне та індивідуальне опитування, постановка проблемної ситуації.

Методичне забезпечення: навчальна та робоча програми з дисципліни, опорний конспект лекцій, презентація; інструкції для виконання практичної роботи, індивідуальні завдання.

Матеріально-технічне та програмне забезпечення: мультимедійне обладнання (комп'ютер та проектор, програма Electronics Workbench).

Міжпредметні зв'язки: «Фізика», «Математика», «Схемотехніка», «Метрологія».

Література:

- 1 Теория электрических цепей. Анализ стационарных колебаний в линейных электрических цепях : практикум. Ч. 1 / Н. К. Логвинова, З. В. Зайцева ; СПбГУТ. – СПб., 2013. – 87 с.
- 2 Белецкий, А. Ф. Теория линейных электрических цепей : учебник. – 2-е изд. – СПб. : Издательство «Лань», 2009. – 544 с.
- 3 Основы теории цепей. Версия 1.0 [Электронный ресурс]: конспект лекций /В. И. Вепринцев, Г. К. Былкова, В. В. Тюрнев и др. – Красноярск : ИПК СФУ, 2008 г.

- 4 Чиженков М. В. Методичні рекомендації для курсової роботи з предмету «Теорія електричних кіл» на тему «Аналіз резистивних електричних кіл». – Львів: ЛК «Інфокомунікації», 2017 р.

Хід заняття

1 Організаційна частина:

- привітання студентів;
- перевірка присутності студентів;
- перевірка санітарного стану аудиторії та готовності до роботи студентів.

2 Ознайомлення студентів з темою, основними навчальними цілями та планом заняття

Тема заняття відображена на мультимедійному екрані.

Викладач повідомляє студентам, про основні види роботи на занятті:

- лекція за оголошеною темою;
- складання опорного конспекту лекції;
- вирішення проблемних завдань, пов'язаних з аналізом резистивних електричних кіл;
- закріплення вивченого матеріалу

3 Мотивація навчальної діяльності студентів:

На даному занятті буде розглянуто відображення аварійних сигналів на прикладі системної панелі SYP ЦСК EWSD. Схожі дисплеї, табло, пульти використовуються при обслуговуванні й іншого, не лише телекомунікаційного, обладнання. Для технічного працівника, який обслуговує різноманітне обладнання (не тільки телекомунікаційне – схожий пульт можна побачити в серіалі «Сімпсони» на робочому місці Гомера) дуже важливо набути знань та навичок щодо визначення несправностей, використовуючи наявні діагностичні засоби. Це для чергового або диспетчера є первинною умовою для набуття професійних навичок.

4 Актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів шляхом фронтального і

індивідуального опитування;

Завдання для актуалізації опорних знань:

4.1 Пригадати складові (основні модулі) ЦСК EWSD та їх призначення.

Очікувані відповіді: абонентські концентратори DLU призначені для підключення АЛ та попередньої концентрації навантаження; лінійні групи LTG призначені для підключення ЗЛ від інших АТС, а також абонентських концентраторів; комутаційне поле SN призначене для встановлення з'єднань, координаційний процесор СР призначений для загальної організації взаємодії (координації) роботи окремих модулів системи; контролер мережі сигналізації CCNC призначений для обробки повідомлень міжстанційної спільноканальної сигналізації.

4.2 Що є зовнішнім оточенням станції (обладнання, що не входить до складу системи комутації, але від якого залежить її робота)?

Очікувані відповіді: системи електроживлення, кондиціонери, пожежна та охоронна сигналізація, а також зовнішні лінійно-кабельні споруди.

4.3 Коротко описати суть спільноканальної сигналізації.

Очікувана відповідь: спільно канална сигналізація СКС№7 призначена для міжстанційного обміну службовою інформацією, необхідною для встановлення з'єднань (такої як цифри набору номера) та іншою (для ДВО і т. п.). При цьому між керуючими пристроями двох суміжних АТС організується один спільний канал сигналізації, який обслуговує весь пучок розмовних каналів. Всі цифрові АТС повинні з'єднуватись за допомогою лише СКС7. Використання СКС дозволяє розширити спектр послуг та підвищити ефективність використання ресурсів.

4.4 Що таке аварійна сигналізація на АТС?

Очікувана відповідь: це пристрої, які розміщуються в приміщенні персоналу АТС та забезпечують візуальне та акустичне проявлення аварійних сигналів. Аварійні сигнали надходять від процесора станції, який виявив у системі несправність. Таким чином, аварійна сигналізація сповіщає людину про виявлені несправності.

4.5 Пригадати види (рівні) аварійних сигналів, що використовуються в ЦСК 5ESS.

Очікувані відповіді: критичний (critical) сигнал – виникає при несправності в найважливіших здубльованих блоках (при переключенні на резерв) і вимагає негайного усунення; головний (major) – при несправності в менш важливих нездубльованих блоках і вимагає усунення протягом робочого дня; другорядний (minor) – при несуттєвих несправностях і вимагає усунення при нагоді.

5 Викладання нового навчального матеріалу

5.1 Запис теми та плану лекції

5.1.1 Призначення та структура системної панелі SYP

5.1.2 Станційне табло сигналізації, рівні аварійних сигналів;

- 5.1.3 Спеціалізовані клавіші терміналу МСС;
- 5.1.4 Структура екрану терміналу МСС, призначення полів;
- 5.1.5 Призначення кожного з індикаторів рядка загального стану системи

5.2 Лекція з елементами евристичної бесіди

Кожне питання лекції викладач подає методом евристичної бесіди, опираючись на раніше набуті знання з цієї дисципліни, а також з фізики, математики, схемотехніки та метрології (ДОДАТОК А Лекція)

Протягом лекції використовується наочність, підготовлена у формі мультимедійної презентації .

В процесі вивчення студенти записують в конспект основні тези лекції, що забезпечить створення опорного конспекту до цієї теми.

Після вивчення кожного з питань лекції викладач здійснює фронтальний контроль щодо змісту тез, записаних студентами.

6 Закріплення знань студентів

6.1 Фронтальне опитування

- Назвати склад обладнання головного центру керування МСС;
- Назвати призначення спеціалізованих клавіш терміналу МСС;
- Назвати рівні аварії в ЦСК 5ESS;
- Назвати призначення всіх полів екрану терміналу МСС;
- Назвати призначення деяких індикаторів стану системи.

6.2 Виконання задач з аналізу резистивних електричних кіл.

6.2.1 Виконання завдання (задачі) під керівництвом викладача

6.2.2 Самостійне виконання завдання (задачі) .

Викладач пропонує два варіанти завдань і визначає час для виконання роботи. Після завершення терміну виконання на мультимедійній дошці подаються варіанти правильного вирішення. Студенти обмінюються роботами і здійснюють взаємоперевірку. Оцінку виставляють відповідно до критеріїв, наданих викладачем.

7 Підсумок заняття

- 7.1 Аналіз діяльності студентів на уроці;
- 7.2 Аналіз причин щодо помилок, допущених студентами на занятті; способи їх усунення.
- 7.2 Повідомлення та обґрунтування виставлених оцінок.

8 Домашнє завдання

- 1 Повторити» загальну побудову ЦСК 5ESS (за конспектом та навчальним посібником «Цифрова система комутації 5ESS2)
- 2 Внести видані схеми до конспекту.
- 3 Вивчити структуру екрану терміналу МСС.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ**

Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки

Навчальна дисципліна: **Основи психології, етики та етикету**

Методична розробка відкритого навчального заняття з навчальної дисципліни «Основи психології, етики та етикету» на тему «Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки». Розробила викладач ВСП Львівський коледж «Інфокомунікації» НУ «Львівська політехніка» Маруняк М.С.

У даній розробці подано методику поглиблення знань студентів з основ психології, етики та етикету, шляхом використання інтерактивних методів навчання, а саме: лекція, евристична бесіда, інтерактивні методи (аналіз історії та ситуацій, візуалізація, дерево рішень), перевірка випереджуючих завдань, презентація мультимедійного проекту.

Розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії гуманітарних та соціально-економічних дисциплін.

Голова ЦК О.В.Вербовська

Протокол №____ від _____

ПЕРЕДМОВА

Основи психології, етики та етикету як навчальна дисципліна певною мірою пов'язана практично з усіма навчальними дисциплінами. Така міждисциплінарна інтеграція є умовою розвитку пізнавальної діяльності студентів і відкриває шлях до отримання професійно значущої інформації, а отже створює передумови для усвідомлення необхідності оволодіння основами психології, етики та етикету, що є важливим стимулятором підвищення інтересу до цієї дисципліни.

Серед усіх нововведень в освіті найпоширенішими стали технічні засоби і програмоване навчання, тому що процес навчання дедалі більше залежить від його технічного оснащення. Отже, систематичне використання їх поряд з традиційними засобами дає змогу найефективніше розв'язати такі дидактичні завдання: науковість навчання; розвивати пізнавальні інтереси і здібності студентів; активізувати самостійну роботу студентів; посилювати наочність.

Ця методична розробка призначена для проведення лекційного заняття з використанням інтерактивних технологій у поєднанні з мультимедійними, спрямованого на повідомлення і засвоєння нових знань за темою: «Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки». Викладач, опираючись на знання студентів із дисциплін професійного циклу, прагне навчити студентів користуватися психологічними та етичними знаннями для поповнення своїх фахових знань. Міжпредметні зв'язки дають можливість сформувати в студентів цілісну картину світосприйняття. Ставиться завдання синтезувати диференційовані знання, побачити їх цілісно, стимулювати аналітико - синтетичну діяльність студентів, а також формувати вміння переносити знання з однієї галузі в іншу, виробити вміння аналізувати і порівнювати складні процеси чи явища об'єктивної дійсності.

На занятті викладач застосовує активні форми і методи навчання, супроводжує його демонстрацією слайдів з мультимедійним проектором.

ПЛАН ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ

Дисципліна: Основи психології, етики та етикету

Тема заняття: Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки

Тип заняття: лекційне

Вид заняття: засвоєння нових знань

Форма проведення: лекція з елементами евристичної бесіди; випереджувальне завдання, повідомлення студентів.

Мета заняття:

Навчальна:

Засвоїти основні знання таких понять як індивід, індивідуальність, особистість характер, темперамент. Навчити розрізняти особливості темпераменту та характеру. Вміти визначати типи темпераменту. Навчити розрізняти типи темпераменту та визначати основні риси характеру.

Розвиваюча:

Сприяти розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті.

Стимулювати вміння порівнювати набуті знання.

Розвивати вміння аналізувати.

Виховна:

Виховувати пізнавальну зацікавленість до предмету та привчати працювати творчо.

Виховувати старанність, активність при вивченні нового матеріалу.

Виховувати почуття людської гідності, порядності, вміння захоплюватися красою.

Методи: лекція, евристична бесіда, інтерактивні методи (аналіз історії та ситуацій, візуалізація, дерево рішень), перевірка випереджуючих завдань, презентація мультимедійного проекту.

Методичне забезпечення заняття: мультимедійний проектор, комп'ютер, презентація проекту, ватман з малюнком і ватман з таблицею, роздатковий матеріал.

Зміст заняття

1. Організаційна частина

1.1. Вітання.

1.2. Перевірка наявності студентів, готовності аудиторії до заняття.

2. Ознайомлення студентів з темою, навчальними цілями, планом заняття та критеріями оцінювання.

2.1. Тема заняття: Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки.

2.2. Навчальні цілі:

- засвоїмо основні знання таких понять як, індивід, індивідуальність, особистість характер, темперамент.

- навчимося розрізняти особливості темпераменту та характеру.

- зуміємо визначати типи темпераменту.

- навчимося розрізняти типи темпераменту;

- визначимо основні риси характеру.

2.3. Заняття буде відбуватися за таким планом:

- актуалізація раніше набутих знань;

- виконання практичних вправ з використанням інтерактивних технологій при подачі нового матеріалу;

- презентація мультимедійного супроводу заняття;

- проведення методики на визначення типу темпераменту

- перевірка знань фактичного матеріалу шляхом виконання практичних завдань.

3. Мотивація діяльності студентів

Знати визначення понять «індивід», «індивідуальність», «особистість», «людина», «темперамент», «характер», необхідні для глибокого розуміння себе та інших людей. Навчитися розрізняти риси темпераменту та характеру, вміти визначати типи темпераменту за поведінкою людини, потрібні для підвищення ефективності власної професійної діяльності, найповнішого використання особистісного потенціалу людини, налагодження стосунків між членами колективу. Усвідомлення значення психологічних знань

сприятиме засвоєнню складних понять і категорій та їх ефективному використанню в житті, навчанні та професійній діяльності.

Тож, завдання нашого заняття – правильно і грамотно застосовувати психологічні поняття при спілкуванні, відрізняти риси темпераменту від рис характеру, формувати вміння визначати типи темпераменту, що сприяє попередженню конфліктів та ефективному спілкуванню.

4. Актуалізація опорних знань студентів.

4.1 Фронтальне опитування:

- визначіть, що таке спілкування?
- поясніть значення голосу, як складової спілкування?
- назвіть, яких фраз потрібно уникати при телефонній розмові?
- визначіть складові розмови по телефону?

5 Вивчення нового матеріалу

5.1. Лекція з елементами евристичної бесіди

Індивід (від лат. *individuum* – „неподільний”) – це окремий самостійний організм, біологічна істота, представник людської спільноти. Індивід – це людина як одинична природна істота, представник виду *Homo sapiens*, продукт філогенетичного і онтогенетичного розвитку, єдності вродженого і набутого, носій індивідуально своєрідних природних властивостей. У понятті „індивід” окреслено природне тілесне буття людини. Тобто, це означає родову належність новонародженого до людського роду.

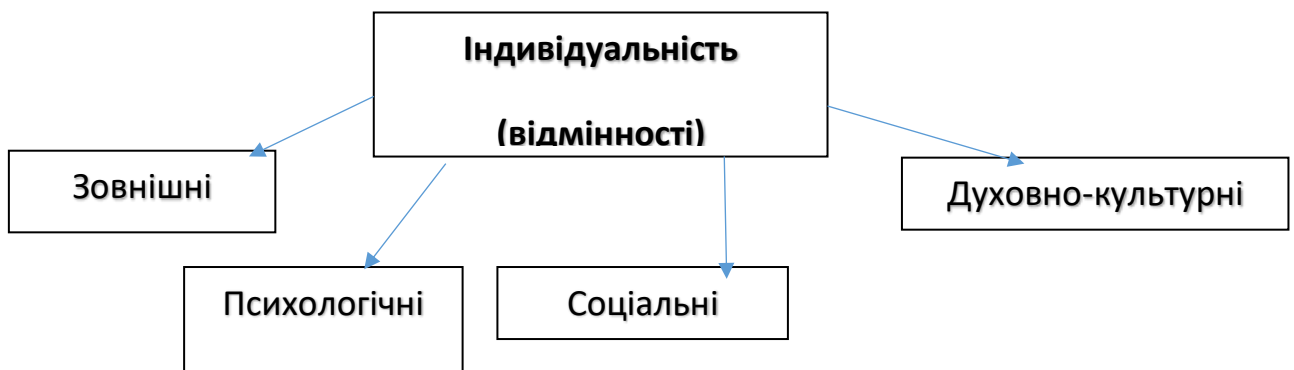
Поняття „індивід” означає перш за все біологічні властивості, поняття „особистість” – соціально-психологічні властивості. Індивідом можна вважати новонароджену дитину, дорослу особу, представника племені, що перебуває у стадії дикості, й людину цивілізованої країни. Життя людини в суспільстві створює таке переплетіння відносин, яке формує людину як особистість, що є схожою на інших людей, і водночас відмінною від інших, яка по-іншому думає, діє, страждає.

Однією з найяскравіших характеристик особистості є її **індивідуальність**, під якою розуміють своєрідне, неповторне поєднання таких психологічних особливостей людини, як характер, темперамент, особливості перебігу психічних процесів (сприймання, пам'яті, мислення, мовлення, почуттів, волі), особливості її мотиваційної сфери, спрямованості.

Аналіз історії

Одного разу Плаксій, Бешкетник, Тихоня і Окулярик задумались – що, власне, виділяє їх з натовпу їм подібних? В кінці кінців, таких дітей, як вони, дуже багато, дехто з них навіть зовнішньо подібний на цю четвірку. Але вони ж особливі, чи не так? «Напевно, я знаю, в чому справа – твердо заявив Окулярик. – Ти, Плаксій, дуже ранима людина, ти вмієш співпереживати іншим, це добре. Ти, Бешкетник, майстер на всілякі вигадки, і це прекрасно. Тихоня в нас дуже добросовісна дівчина, з будь-якою роботою справляється тільки так. Ну, а я... - Окулярик зупинився, - я дуже розумний... і лише спробуйтез цим не погодитись!!!»

- Чим люди відрізняються один від одного?

5.2 Вправа для порівняння понять на прикладі відомих постатей

Порівняйте дві відомі постаті: Джамали і Тараса Шевченка. Як ви вважаєте чи ці постатті є індивідами та індивідуальностями?

5.3 Продовження лекції

Особистість виникла й розвинулася у процесі суспільно-історичного

розвитку людства, у процесі роботи. Належність особистості до певного суспільства, до певної системи суспільних відносин визначає її психологічну та соціальну сутність. Особистість — соціальна істота, суб'єкт пізнання, активний діяч суспільного розвитку. Характерними ознаками особистості є наявність у неї свідомості, виконувані нею суспільні ролі, суспільне корисна спрямованість її діяльності. Це найскладніше психологічне утворення, особлива властивість, що виникає на певному етапі онтогенетичного розвитку людини. Людина в утробі матері ще не є особистістю, не є суб'єктом. Отже, особистістю не народжуються, а народжуються індивідом.

Особистість — це людина, що досягла такого рівня психічного розвитку, який робить її здатною керувати власною поведінкою і діяльністю, а також певною мірою власним психічним розвитком.

Для особистості властиво:

1. Сприймає себе як єдине ціле, відмінне від інших та виражене в понятті «Я».
2. Наявність власних переконань, моральних вимог та оцінок, що роблять людину відносно стійкою та відносно незалежною від впливів соціального оточення.
3. Здатна сама свідомо впливати на дійсність, змінювати відповідно до власних цілей.
4. Змінювати саму себе відповідно до власних задумів.

Людина — не тільки індивід і особистість, а й носій свідомості, суб'єкт діяльності, що продукує матеріальні та духовні цінності. Специфічними ознаками людини, що відрізняють її від решти живого на землі є її духовність, здатність до самоусвідомлення, здатність виготовляти знаряддя, діяти, сказати „ні”, заперечити в певних ситуаціях. Такі специфічні переживання, як свобода від жадоби, співчуття та співпереживання, переживання виходу за межі свого „я” роблять людину людиною. Але найголовнішою сутністю людини є її духовність. Поняття „людина” включає сукупність всіх особливостей, властивих людям, незалежно від того, чи є вони у певної конкретної людини чи немає.

5.4 Питання для аналізу та закріплення вивченого питання:

1. Чи може існувати індивід, що не є особистістю?
2. Чи може існувати особистість, що не є індивідом?
3. З якого віку людина стає особистістю? Чому?

Індивідом народжуються, особистістю стають, а індивідуальність відстоюють ” А.Г. Асмолов

5.5Продовження лекції

Темперамент – це біологічно задані індивідуально-типологічні особливості особистості, що проявляються у поведінці людини.

Поняття “темперамент” вживається із V ст. до нашої ери – відколи грецький вчений-лікар Гіппократ позначив таким чином стійкі індивідуальні особливості людини, динамічну своєрідність психічного, духовного життя.

У перекладі з латинської “темперамент” – належне співвідношення частин, змішування їх.

Гіпократ розробив першу типологію темпераментів, яка відома й сьогодні. Переважання крові (лат. – сангвіс) створює сангвініка, переважання слизу (гр. – флегма) – флегматика, переважання жовчі (гр. – хом) – холерика, переважання чорної жовчі (гр. – мелана хом) – меланхоліка.

У XX ст. англійський психолог Ганс Юрген Айзенк (1916—1997) відокремив такі типи темпераментів: *екстраверт* та *інтроверт*.

1) надактивні люди – екстраверти - це направленість особистості на навколишніх людей та події;

2) активність людини повернута на свій внутрішній світ, почуття, відчуття – інтроверти.

Типи темпераменту:

- до екстравертів відносяться:

а) холерик б) сангвінік

- до інтровертів:

а) флегматик б) меланхолік

І.П.Павлов вважав темперамент найбільш загальною характеристикою людини. Він звернув увагу на залежність темпераменту від типу нервової системи і відокремив такі основні типи:

Є 4 типи нервової системи: 3 сильних і 1 слабкий

1- сильний, рівноважений, рухливий (сангвінік)

2 – сильний, нерівноважений, рухливий (холерик)

3 – сильний, рівноважений, інертний (флегматик)

4 – слабкий (меланхолік)

"Уявіть собі дві річки - одну спокійну, рівнинну, другу – стрімку, гірську. Печія першої ледве помітна, вона плавно несе свої води, в неї немає яскравих сплесків, бурхливих водопадів, сліпучих бризків."

Печія другої – повна протилежність. Річка швидко несеться, вода в ній шумить, гримить, клекаче і, вдаряючись в каміння, розбивається в клубки піни".

Психолог В.С.Мерлін так образно порівнював людей різного типу темпераменту.

Характер - це соціально сформовані індивідуально-типологічні особливості, що проявляються у поведінці людини (5-6 рік життя). Базисом психічної діяльності людини є темперамент, а надбудовою є характер.

Характер – це сукупність стійких індивідуально-психологічних властивостей людини, які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці, у ставленні до колективу, до інших людей, праці, навколишньої дійсності та самої себе.

Термін „характер” (charakter риса, прикмета, відбиток). Характер людини можна зрозуміти тільки в її суспільній діяльності, суспільних відносинах. Характер є прижиттєвим утворенням особистості.

До **рис характеру** відносяться: інтелектуальні (розумові), емоційні та вольові.

Розумові риси характеру виявляються в розсудливості, спостережливості, поміркованості. Спостережливість і розсудливість сприяють швидкій

орієнтації в обставинах. Нерозсудливі люди легко хапаються за будь-яку справу, діють під впливом першого імпульсу. Розумова ж інертність, навпаки, виявляється в пасивності, байдужості, повільності у прийнятті рішень або у поверховому підході до справ без урахування їх важливості.

Емоції стають підґрунтям таких рис характеру, як гарячковість, запальність, надмірна або вдавана співчутливість, всепрощення або брутальність, грубість, „товстошкірість”, нечутливість до страждань інших, нездатність співпереживати. Моральні, естетичні, пізнавальні, практичні почуття завдяки мірі вираженості в них емоцій можуть виявлятися або в екзальтації, або в спокійному, поміркованому ставленні до явищ природи, мистецтва, вчинків людей.

Воля в структурі характеру зумовлює його силу, твердість. Отже, воля є стрижневим компонентом сформованого характеру. Сильна воля робить характер самостійним, стійким, непохитним, мужнім, здатним досягти поставленої мети. Безвільні ж люди – слабохарактерні. Навіть при багатстві знань і досвіду вони не здатні наполягати на справедливості, виявляють нерішучість, боязливість.

Стійкі риси, що виявляють ставлення особистості:

1) до самої себе

Ставлення може бути позитивне або негативне – залежить від рівня розвитку самосвідомості, здатності оцінювати себе. Такі риси, як скромність, почуття власної гідності, вимогливість до себе, свідчать про високий рівень розвитку самосвідомості особистості.

2) до інших людей

Ставлення до інших людей виникають у міжособистісних контактах і зумовлюються суспільними умовами життя, які складаються історично і розкриваються в колективі. Ставлення до інших людей має оцінний характер. Схвалення та осуд, підтримка та заперечення виявляються у ввічливій, тактовній, доброзичливій формі або ж формально, улесливо, а то й брутально, грубо, іронічно, саркастично, образливо.

3) до праці

Виявляється в повазі до праці, працелюбстві або ж у зневазі до праці та працівників. Важливі риси у ставленні до праці – акуратність, сумлінність, дисциплінованість, організованість.

4) до речей та природного середовища.

Є позитивні риси характеру (щедрість, доброзичливість, чесність, гуманність) та негативні (зздрість, скупість, хвалькуватість, гординя). Негативні риси характеру дуже шкодять позитивному спілкуванню людей, їхнім прагненням до спільної боротьби з несправедливістю, спілкуванню в праці.

5.6 Вправа «Дерево характеру» («візуалізація» та «дерево рішень»)

Характер не залежить від віку, дати народження, кольору очей, шкіри та волосся. Він формується та вдосконалюється протягом всього життя.

Учням показуємо слайд, де на білому фоні намальована крапка.

- «Опишіть кількома словами чи реченнями, що ви бачите».

- Якщо порівняти білий аркуш з вашим особистим характером, то що може бути чорною прямою на вашому аркуші характеру?

- Які риси ви хотіли б записати на білому аркуші? (роздаємо учням листочки із клейкою стрічкою і вони на них записують позитивні риси характеру, а опісля цього приклеюють на ватман паперу де намальоване дерево характеру).

5.7 Продовження лекції

Чинники, що формують характер людини:

1) біологічні особливості людини

- темперамент
- особливості будови нервової системи

2) соціальне середовище людини

- сім'я
- школа
- колектив

-професія

3) активність самої людини

- самовиховання

- саморозвиток

- самовдосконалення

5.8 Аналіз історії

Коли Бог зліпив людину з глини, в Нього залишився шматок. Він запитав: «Що тобі ще зліпити?». У відповідь було: «Зліпи мені щастя». Бог, нічого не сказавши, поклав той шматок людині на долоню. Як ви розумієте цю притчу? Чи може людина використати цю глину на виліплювання свого характеру?

Характер людини змінюється в процесі самовиховання під впливом її вчинків, світогляду, переконань і її звичок. Самовиховання передбачає, що ви маєте самі собі дати відповіді на запитання: Який (яка) я є зараз? Яким якою я маю стати?

5.9 Проведення методики Айзенка на вивчення типу темпераменту

Інструкція

«Слухай мене уважно. Зараз я вам прочитаю питання, на які ви повинен відповісти тільки «так» чи «ні». Перед вами лежить аркуш, на якому написані номери питань і намальовані дві колонки. Ви повинні поставити хрестик або пташку в першій колонці, якщо хочеш відповісти на це питання «так». Якщо ж ви не згодні і хочете відповісти «ні», то поставте пташку в другій колонці. Намагайтеся відповідати швидко, але будьте уважними, подумай, перш ніж відповісти «так» чи «ні».

Проведення тесту

Учневі дається бланк відповідей, потім зачитується інструкція. Питання читаються вголос, по черзі.

1. Чи любиш ти шум і суєту навколо себе?
2. Чи часто ти потребуєш друзів, які могли б тебе підтримати або втішити?
3. Ти завжди знаходиш швидку відповідь, коли тебе про що-небудь запитують, якщо це не на уроках?
4. Буваєш ти іноді сердитим, дратівливим, злишся?
5. Чи часто у тебе міняється настрій?
6. Тобі більше подобається бути одному, ніж зустрічатися з іншими хлопцями?
7. Чи буває іноді, що тобі заважають заснути різні думки?
8. Чи завжди ти відразу робиш так, як тобі говорять?
9. Чи любиш ти пожартувати над ким-небудь?
10. Ти коли-небудь відчував себе нещасним, хоча для цього не було справжньої причини?
11. Ти весела людина?
12. Ти коли-небудь порушував правила поведінки в школі?
13. Чи багато що дратує тебе?
14. Тобі подобається така робота-де треба робити все швидко?
15. Ти переживаєш через всяких страшних подій, які мало не сталися, хоча все скінчилося добре?
16. Тобі можна довірити будь-яку таємницю?
17. Чи можеш ти розвеселити занудьгували товаришів?
18. Чи трапляється іноді так що в тебе без всякої причини сильно б'ється серце?
19. Зазвичай ти робиш перший крок для того, щоб з ким-небудь подружитися?
20. Ти коли-небудь говорив неправду?
21. Чи сильно ти засмучуєшся якщо люди знаходять недоліки в роботі, яку ти зробив?
22. Чи любиш ти розповідати смішні історії, жартувати зі своїми друзями?
23. Чи часто ти відчуваєш себе втомленим без всякої причини?

24. Ти завжди спочатку робиш уроки, а граєш вже потім?
25. Ти звичайно веселий і всім задоволений?
26. Уразливий ти?
27. Чи любиш ти розмовляти і грати з іншими дітьми?
28. Чи завжди ти виконуєш прохання рідних про допомогу по господарству?
29. Чи буває так, що в тебе сильно паморочиться голова?
30. Чи любиш ти поставити кого-небудь у незручне становище, посміятися над ким-небудь?
31. Ти часто відчуваєш, що тобі щось дуже набридло?
32. Ти любиш іноді похвалитися?
33. Ти найчастіше мовчиш в товаристві інших людей?
34. Ти іноді хвилюєшся так сильно, що тобі важко всідити на місці?
35. Ти швидко наважуєшся на що-небудь?
36. Ти інколи шумиш в класі, коли немає вчителя?
37. Тобі часто сняться страшні сни?
38. Чи можеш ти забути про все і від душі повеселитися серед своїх друзів, приятелів, подруг?
39. Тебе легко засмутити чим-небудь?
40. Чи траплялося тобі погано говорити про кого-небудь?
41. Чи можеш ти назвати себе безтурботним, безтурботним людиною?
42. Якщо тобі трапляється потрапити в незручне становище, ти довго потім переживаєш?
43. Ти любиш галасливі і веселі ігри?
44. Ти завжди їж все, що тобі пропонують?
45. Тобі важко відмовитися, якщо тебе про що-небудь попросять?
46. Ти любиш часто ходити в гості?
47. Чи бувають такі моменти, коли тобі не хочеться жити?
48. Ти коли-небудь був грубим з батьками?
49. Тебе вважають веселою людиною?
50. Ти часто відволікаєшся, коли робиш уроки?

51. Ти більше любиш сидіти осторонь і дивитися, ніж самому приймати участь в загальному святкуванні?
52. Тобі зазвичай буває важко заснути через різних думок?
53. Ти звичайно буваєш впевнений в тому, що зможеш впоратися зі справою, яку тобі доручають?
54. Чи часто ти відчуваєш себе самотнім?
55. Ти соромишся перший заговорювати з незнайомими людьми?
56. Чи часто ти наважуєшся на що-небудь, коли вже пізно?
57. Коли хтось із приятелів кричить на тебе, ти теж кричиш у відповідь?
58. Ти іноді відчуваєш себе особливо веселим або сумним без всякої причини?
59. Ти вважаєш, що важко отримати справжнє задоволення в гостях, на ранках, на ялинці?
60. Тобі часто доводиться хвилюватися через те, що ти зробив що-небудь не подумавши?

Регістраційний бланк до опитувальника Айзенка

№	Так	Ні	№	Так	Ні	№	Так	Ні
1			21			41		
2			22			42		
3			23			43		
4			24			44		
5			25			45		
6			26			46		
7			27			47		
8			28			48		
9			29			49		
10			30			50		
11			31			51		
12			32			52		
13			33			53		
14			34			54		
15			35			55		
16			36			56		
17			37			57		
18			38			58		
19			39			59		
20			40			60		

Ключ до обробки опитувальника Айзенка

Шкала	Так	Ні
<i>Екстраверсія</i>	1,3,9,11,14,17,19,22, 25,27,30, 35,38,41,43, 46,49,53,57	6,33,51,55,59
<i>Нейротизм</i>	2,5,7,10,13,15,18,21 23,26,29,31,34,37,39, ,45,47,50,52,54,56,58,60	
<i>Неправдиві відповіді</i>	8,16,24,28,44	4,12,20,32,36,40,48

Відповіді, що збігаються з "ключем", оцінюються в 1 бал.

Середній бал за шкалою екстраверсія - інтроверсія: 11 - 12. Менше 11 балів відповідає інтровертованому типу, понад 12 балів - екстравертований.

Середній бал за шкалою нейротизм - стабільність: 12-13. Менше 12 балів - емоційна стабільність, більше 33 балів - емоційна нестабільність (нейротизм).

Показник за шкалою брехні, рівний 4-5 балам є критичним, він свідчить про тенденцію відповісти давати на запитання тільки "хороші" відповіді. Якщо у респондента за даною шкалою кількість балів перевищує 5, то результати вважаються недостовірними (у разі проведення психологічного дослідження вони не використовуються).

**У повсякденному житті бути сангвініком,
у важливих подіях — меланхоліком,
щодо вражень, які глибоко торкаються ваших інтересів, — холериком,
у виконанні прийнятих рішень — флегматиком.**

6 Закріплення вивченого матеріалу

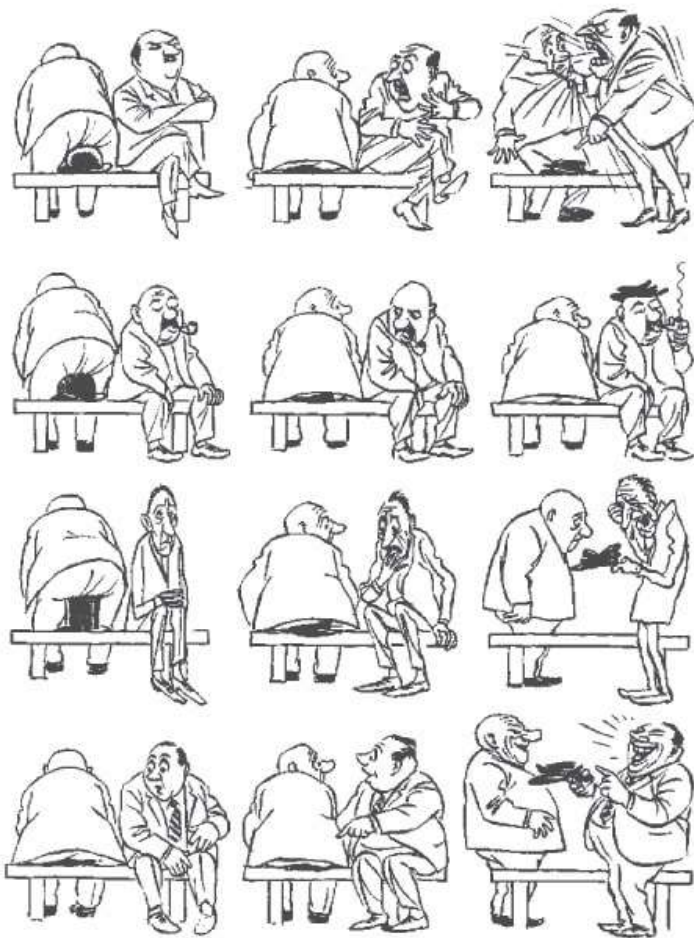
6.1 . Заповнити таблицю

На плакаті учні мають вірно заповнити «+» та «-» у відповідності з таблицею і пояснити чому.

Приклади Тип	собака	немовля	дорослий	"мауглі"	первісна людина	злочинець
Індивід	–	+	+	+	+	+
Особистість	–	–	+	–	+	+
Індивідуальність	+	+	+	+	+	+

6.2 Контроль і корекція знань, умінь та навичок студентів.

Тестовий контроль.

Тест 1.

Рухливу людину втомлює одноманітна робота, що потребує зосередженості, тому не варто її доручати:

- А сангвініку;
- Б флегматику;
- В меланхоліку;
- Г холерику.

Тест 2

Тривожним людям, які перебільшують неприємності, небезпеку й надмірно хвилюються, не варто виконувати відповідальну роботу, проте вони можуть бути дуже потрібними, уважними й спостережливими при виконанні одноманітної та копіткої роботи і такою людиною є:

- А холерик
- Б сангвінік
- В меланхолік
- Г флегматик

Тест 3

Емоційно нестабільним людям (чутливим до зауважень) небажано пропонувати відповідальні пости, таким як є:

- А холерик
- Б сангвінік
- В меланхолік
- Г флегматик

Тест 4

Вкажіть тип темпераменту, за наявності якого людина характеризується як малоемоційна, малорухлива, працююча, терпляча, витримана, уважна:

- А холерик
- Б флегматик
- В сангвінік
- Г меланхолік

Тест 5

Вкажіть тип темпераменту, за наявності якого людина характеризується як несмілива, тиха, замкнута, вразлива:

- А холерик
- Б сангвінік
- В меланхолік
- Г флегматик

Тест 6

Вкажіть тип темпераменту, за наявності якого людина характеризується як поривчаста, енергійна, дратівлива:

- А холерик
- Б флегматик
- В сангвінік
- Г меланхолік

Тест 7

Вкажіть тип темпераменту, за яким людина визначається як рухлива, прагне до частої зміни вражень, швидко відгукується на різні події, життєрадісна:

- А холерик
- Б сангвінік
- В меланхолік
- Г флегматик

Тест 8

Характер людини розвивається:

- а) до трирічного віку;
- б) до десятирічного віку;
- в) упродовж усього життя;
- г) він не розвивається, а є генетично зумовленою даністю.

Тест 9

Які провідні риси характеру ви знаєте?

Тест 10

Як Ви вважаєте, чи відображає характер систему виховання дитини?

Тест 11

Яке з наведених тверджень є правильним:

- А якості характеру у більшій мірі є вродженими.
- Б характер формується і проявляється в діяльності.
- В характер людини повністю визначається темпераментом.
- Г характер є прояв людини як соціального індивіда.

Тест 12

З числа наведених нижче положень про характер виберіть ті, які найбільш повно розкривають поняття „характер”:

А риси характеру - це ставлення особистості до певних сторін дійсності

Б риси характеру - це певні способи дій

В риси характеру виявляються за будь-яких обставин і умов

Г в характері виявляються і стосунки особистості, і способи дій, за допомогою яких ці стосунки відбуваються.

Тест13

Які з наведених рис характеру виявляють ставлення до інших людей?

Егоїзм, чуйність, працелюбність, співчуття, альтруїзм, скромність, доброзичливість, ініціативність, комунікабельність, грубість, замкнутість, порядність, сумлінність, самоповага, пихатість, ненависть.

7.Підведення підсумків заняття.

7.1 Аналіз роботи студентів на занятті

- що Ви понесете сьогодні з заняття?
- чи все було зрозуміло вам на занятті?

Коментую активність на занятті кожного студента, роблю зауваження, пропозиції.

7.2 Оголошення та мотивація оцінок студентам.

8 Домашнє завдання

1. Перечитати конспект
2. Поспостерігати за поведінкою та вчинками двох людей і визначити їх тип темпераменту (записати, що саме свідчить про певний тип темпераменту).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП ЛЬВІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ІНФОКОМУНІКАЦІЇ»
НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
відкритого позааудиторного заняття

З Б Е Р Е Ж И Ж И Т Т Я

Методична розробка відкритого психологічного профілактичного позакласного заходу на тему «Збережи життя». Розробила практичний психолог ВСП Львівський коледж «Інфокомунікації» НУ «Львівська політехніка» Маруняк М.С.

У даній розробці подано психологічний захід з метою профілактики абортів та наголошення на цінності життя шляхом використання театралізованого дійства з відео та музичним супроводом.

ПЕРЕДМОВА

Профілактика абортів серед підлітків – актуальне питання сьогодення. Потрібно донести людству правду про негативні наслідки переривання вагітності для фізичного і психічного самопочуття жінки. Адже це досить небезпечна процедура, що загрожує не тільки здоров'ю, але й життю.

Вагітність – радісна і очікувана подія у житті більшості людей. Новини про життя, що зароджується в організмі жінки окриляють, дарують відчуття радості і щастя.

Але часто буває і так, що звістка про очікування дитини викликає абсолютно інші емоції. Пріоритети часто розставляються інакше: кар'єра, невідповідний вік, невдала любов, самотність, страх перед труднощами – це призводять до того, що безцінний дар природи просто знищується.

Останнім часом дуже сильно зріс відсоток здійснених абортів, які негативно відбиваються на регулюванні народжуваності. Сумно, але саме штучним перериванням закінчується більшість вагітностей в нашій країні. До чого це призводить? Штучне переривання вагітності може привести не тільки до порушення здоров'я жінки, але і до смертельного результату. За оцінкою фахівців, подібні процедури складають близько 50% економічного збитку від загального бюджету нашої охорони здоров'я. Аборт – це складна операція, а не проста процедура, як думають багато хто.

Аборт – це загроза роботі всього організму жінки, ризик хвороб репродуктивної системи, вплив на подальшу долю. Всі методи переривання вагітності здатні завдати жіночому організму не тільки фізичний, а й психологічний збиток. Після абарту жінка часто відчуває психічний дискомфорт. Така ситуація може викликати сльози, страх, необґрунтовані зміни настрою, стрес і навіть думки про суїцид.

Слід зазначити, що офіційна статистика підтверджує – 57% вагітностей закінчується штучним перериванням. Близько 15% жінок скаржились на ускладнення після перенесення цієї операції, 7% вже ніколи не зможуть стати батьками.

За оцінками фахівців, серед неповнолітніх найбільша кількість кримінальних, самодовільних абортів і передчасних пологів. Серед жінок, госпіталізованих з ускладненням після абортів, кількість підлітків у віці до 18 років складає близько 38 %. Фізіологічна і психологічна неготовність багатьох дівчаток-підлітків до виношування дитини супроводжується значною кількістю ускладнень вагітності та пологів, народженням недоношених, хворих і травмованих малюків. Окрім фізичного навантаження, незріла особистість юної вагітної, зазвичай, відчуває глибокі емоційні травми. Для більшості юних матерів їх материнство є настільки небажаним, що вони під час вагітності здійснюють кримінальні спроби до її переривання.

Аборт є негативним чинником і з економічної точки зору. За офіційною статистикою 2000 року, на кожні пологи в Україні припадає близько двох абортів. Турбує той факт, що зростає число абортів, зроблених не в медичних закладах. Те, що в Україні збільшується щорічно кількість абортів, у тому числі і в неповнолітніх, можна пояснити не лише об'єктивними факторами (брак контрацептивів, недостатність інформації із запобігання вагітності), але й особливостями менталітету і поведінки, які засновані на традиційному уявленні про те, що регулювання народжуваності покладається лише на жінку.

Таким чином, виникає необхідність у створенні програми статевого виховання підростаючого покоління, що включатиме тематику планування сім'ї, дасть можливість отримати знання з гармонізації інтимних стосунків.

Дана методична розробка призначена для проведення позакласного психологічного заходу з використанням театралізованих елементів у поєднанні з відео та музичним супроводом, спрямованого на профілактику абортів та поширення серед молоді гуманістичних цінностей темою: «Збережи життя».

ПЛАН ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ

Тема заняття: Збережи життя

Мета заняття:

- сформувати у студентів усвідомлення цінності і важливості життя;
- виховувати у дівчат вірність, жіночність, уміння співчувати і співпереживати як необхідні риси вдачі майбутньої дружини і матері;
- виховувати у підлітків вміння бачити в обранцеві майбутнього чоловіка або дружину, батька або матір своїх дітей, звертаючи при цьому увагу на красу душі, а не тіла.

Тип заняття: позакласне заняття

Вид заняття: літературно - музичний психологічний журнал

Форми та методи проведення: міні – лекція, читання літературних творів, перегляд відео, прослуховування музичних творів, театралізована сценка.

Методичне забезпечення заходу: мультимедійний проектор, комп'ютер, відео та аудіоматеріали.

Зміст заняття

1. Організаційна частина

1.1. Вітання.

2. Ознайомлення студентів з темою заходу.

2.1. Оголошення теми та завдань заняття

2.2. Мотивація заняття

3. Виклад основного матеріалу

3.1. Театралізована сценка «Я кохаю тебе»

Він: - Я кохаю тебе!

Вона: - Як же довго я слів цих чекала!

Я у сутінках віри ромашок зірвала мільйон...

Він:- Ти прости! Зволікав...

Вона:- Я прощаю!

Він:- Кохання кабала – серцю мила!

І серце для цього найкращий район.

Вона:- Ми ще юні?

Він:- О так! Наша юність як світ неозора.

І кохання в серцях наших вистачить всім на землі...

Вона:- Ми одні?

Він:- Ні! Ми двоє! Хоча...на планеті Пандора

Окрім нас тільки місяць спочив у вечірній імлі...

Вона:- Обіцяй, що кохання без меж, без турботи і віку...

Він:- Обіцяю! В коханні немає зими,

Вона:- А ти чудо!

Він:- Моя незрівняна! Кохана! Довіку, тебе буду любити –

Вона:- Кохати тебе буду все я життя.

3.2. Відео «Як відбувається зачаття»

3.3. Вірш «Ну от і почалось моє життя»

Ну от і почалось моє життя...
Клітиночка, що ділиться, зростає.
Під серденьком матусі я – дитя,
Хоча вона про те іще й не знає.
Я – щастя, я – надія, я – мета,
Я – радість і сльоза твоя, матусю.
А смуток щоб тебе не огортав,
До тебе ніжно-ніжно пригорнуся.
Ти бережи, матусенько, себе,
Бо я тебе люблю, я вже людина!
Яскраве сонце й небо голубе
Благословляють нас у цю годину.

3.4. Відео-ролик пісні «Невидимка»

3.5. Слова ведучого

Ми живемо у світі, де іде війна. Вона жорстока і не припиняється, де немає перемир'я або закінчення, де немає переможців або переможених, а тільки кати і їхні жертви.

Ця війна охопила увесь світ, але з особливою силою, ті країни, які пишаються своєю цивілізованістю, культурою і прогресом. Це війна нелюдська, методична бойня, геноцид, що немає прецеденту або порівняння в історії людства. Це війна батьків проти своїх дітей.

3.6. Вірш «Так сталося в світі»

Так сталося в світі,
все стало можливим,

тепер це нормально,-
ненароджені діти.
Не бачили сонця,
якого чекали,
Не бачили щастя,
яке їх минало.

3.7. Відео-ролик пісні «Мамо не вбивай».

3.8. Вірш «Лиш ти одна, мабуть, сьогодні знаєш»

Лиш ти одна, мабуть, сьогодні знаєш
Народжусь я, чи піду в забуття.
А я тремчу, чекаю... і благаю:
“МАТУСЮ, ЗБЕРЕЖИ МОЄ ЖИТТЯ!”
Матусенько! Не убивай! Благаю...
Я ще маленька, та я вже жива.
А ти, Матусенько, хіба цього не знаєш?
Хіба не чуєш? – Я твоя, твоя!!!
Хіба мене Ти, Мамо, не чекаєш?
Це ж я – це – я. почуй мене – це я!
Мене, Матусенько хіба Ти не кохаєш?
Кровинка я ріднесенька твоя.
Я ж так Тебе кохаю, так кохаю...
Ти чуєш – б’ється серденько моє,
До Тебе в лоні ручки простягаю,
В твоїх руках тепер життя моє.
Ти – найсильніша від усіх, Матусю,
Ти не даси згубить життя моє,
До тебе в лоні ніжно пригорнуся,
Дитятко я – малесеньке твоє.
Пробач, я ніжками Тебе штовхаю,
А може дискомфорт від мене є?
Але я все ж Єдиної Тебе благаю:
Ну подаруй мені життя моє.

3.9. Сценка «Я ніколи»

Дівчата виходять в білому одязі (душі вбитих дітей) і по черзі промовляють:

Я ніколи не буду спеленута, не буду смоктати пальчик.
Я ніколи не притиснуся до тебе і не вимажу тебе молоком.
Я ніколи не буду гратися брязкальцем і мати своє ліжечко.
Я ніколи не навчуся повзати і ходити.
Я ніколи не вимовлю першого слова.

Я ніколи не побачу мурашку, метелика і пташку.
Я ніколи не побачу сонечка і сніжинки.
Я ніколи не почую пісень, не побіжу за голубом.
Я ніколи не буду дивитися мультики, читати книгу або гратися.
Я ніколи не зможу товаришувати з хлопчиком і дівчинкою.
Я ніколи не спіймаю світлячка, рибку або жабку.
Я ніколи... Я ніколи... Я ніколи... ніколи... ніколи...

Але, я у Вічності нашого Бога вічно буду Вас любити, бо Ви мої Батьки і ми разом – жертви аборту!

3.10. Відео-ролик «Щоденник ненародженої дитини»

3.11. Розповідь історії «Одного разу ...»

Одного разу до старенького дідуся прийшла сімейна пара. «Дідусю, - каже дружина, - я очікую дитину, а в нас вже й так четверо дітей. Якщо народиться п'ята, то ми не проживемо. Благословіть, дозвольте зробити аборт».

«Бачу, живеться вам непросто, - відповідає старенький, - що ж, благословляю вас убити свою дитину. Тільки вбийте старшу дочку, їй уже 15 років. Вона вже трохи пожила на цьому світі, дещо бачила, а той малесенький ще й сонячного промінчика не бачив, несправедливо буде забрати у нього цю можливість».

Шокована жінка закрила обличчя руками...

3.12. Вірш «Щораз, в собі вбиваючи маля...»:

Щораз, в собі вбиваючи маля,
В своїй душі вбиваємо Ісуса.
Гріхом кривавим скроплена земля,
І ті гріхи примножує спокуса.
Дитя моє! Мені не стало сил,
Щоб зберегти життя твоє тендітне.
Не буде моря для твоїх вітрил,
Твоя весна ніколи не розквітне.
Мій біль, мій сум, прибитий до хреста,
Ганебний гріх, тяжка моя провина.
Не перепишеш з чистого листа
Життя, убивши донечку чи сина.

3. 13. Розповідь: як аборт впливає на стосунки

«Хіба рішиться згубити левиця потомство своє? Жінки ж цим грішать, хоч і ніжні – і чекає їх відплата: часто вбивша плід, жінка гине сама...».

Гине не тільки фізично, а й морально, психологічно. Не дарма є вислів: «Позбудешся від зачатого, не позбудешся від убитого».

Жінці, яка йде на абортацию своєї дитини, варто задуматися – ким або чим їй прийдеться заплатити зараз та в майбутньому за це. А заплатити прийдеться неодмінно.

Крім найрізноманітніших порушень зі сторони фізичного здоров'я (головний біль, підвищення тиску, болі живота, втрата апетиту, безплідність, наступні викидні) виникають психологічні порушення, так названий ПАС (післяабортний синдром), який супроводжує жінку, мужчину, дітей які вже є, або ще народяться.

У всіх може проявлятися страх, почуття вини, агресія, депресивні стани, сум, плаксивість. «Один аборт руйнує не одне життя: жертвою аборту є не тільки дитина, а й жінка».

Жінка може думати про самогубство, вона може стати залежною від алкоголю. В наслідок скоєного вчинку можуть виникати порушення сну, страхи і нічні жахіття...

Так, набагато легше видалити дитину з утроби матері, ніж стерти пам'ять про дитину в її душі і душі батька дитини – особливо!

Бог створив мужчину захисником, годувальником, батьком.

Аборт порушує всі ці чоловічі покликання. Не залежно від того, наскільки мужчина усвідомлює, чим є аборт, у глибині душі він однаково відчуває, що аборт – це його особиста невдача, як мужчины.

Близько 70% подружніх пар, після «усунення» своєї дитини розлучаються протягом 3-9 місяців або мають таке бажання.

«Мама вбила одне з нас!» - сказала дівчинка коли взнала, що у неї не буде сестрички, якої вона так чекала.

Діти завжди дуже дорослішають, коли в домі пропадає якесь життя, вони відчують це на інтуїтивному рівні – щось сталося дуже тривожне, неприємне і навіть страшне. В таких дітей народжується правдивий брак довіри і поваги до власної матері. Діти стають від цього жертвами різних страхів. Не розуміють, чому вони мали право жити, чому їх вибрано для життя. Якщо вони тут живуть тільки завдяки добрій волі їх мами, їхнє життя стає непевним і крихким...

3.14. Вірш «Ти думаєш мене іще нема...»

Ти думаєш мене іще немає,
Та я все відчую, я жива,
Моє маленьке серце калатає,
Як чую я твої страшні слова.
Не знаєш ти, які у мене очі
І як я посміхаюся у сні,
А вже мене позбутися ти хочеш

Не залишаєш вибору мені.
А я так хочу жити в цьому світі,
Побачить промінь сонця золотий,
Побачить небо, зорі, трави, квіти,
А ще – почути добрий голос твій.
Почути твою пісню колискову,
Відчути ласку твоїх ніжних рук,
Промовити до тебе перше слово,
Зробити із тобою перший крок.
Можливо, я цього вже не діждуся...
Матусю, подаруй мені життя!!!
Про це я Господу щодня молюся,
Прошу, не убивай свої дитя!

3.15. Вірш «Матусю схаменись...»

Матусю схаменись! Я ще не бачив сонця!
Не чув пташок і квітів не збирав!
Я не сидів у дощ біля віконця,
І ручками тебе не обіймав!
Гадаєш, я нічого не відчую?
Бо я маленький згусточок в тобі?
Якби ж ти тільки знала – я все чую!
Я так боюсь! Куди ж втекти мені?
Хтось скаже, що на все є Божа воля,
Що має бути – те не омине.
Невже така сумна у мене доля,
Що люблю ту, яка за мить уб'є мене?
Можливо, мною будеш ти пишатись,
Бо я важливе зроблю відкриття!
Рідненька, ти почала вже вагатись?
На ниточці висить моє життя!
А може, буду просто добрим сином
Й на старості подам тобі води.
Якби я міг, то став би на коліна:
«Матусю, не роби мені біди!»
Адже у тебе стільки сили й волі,
І ласки, і кохання. І тепла.
Як добре нам було удвох!!!
Доволі! Розмріявся!
А ти ще ж рішення не прийняла...
Лиш ти одна, мабуть, сьогодні знаєш
Народжусь я, чи піду в забуття.
А я тремчу, чекаю... і благаю:
МАТУСЮ, ЗБЕРЕЖИ МОЄ ЖИТТЯ»

3.16. Вірш «Не вбивай мене мамо...»

Не вбивай мене мамо, бо я твоя кровинка.
Не вбивай мене, рідна, бо я твоя дитинка.
Я ще в лоні твоєму, але я вже жива.
Не бери, моя люба, ти на душу гріха.
Я виросту гарна тобі помічниця,
І слухатись буду, і добре учитися.
Не вбивай мене, мамо, я тебе слізно прошу,
Не вбивай свою доню, свою рідну, хорошу.
Хто догляне тебе, як ти будеш старенька?
Я, моя найдорожча, Богом обрана ненько.
Я буду за тебе до нього молитись,
А ти ще колись будеш мною гордитись.
Ми мусимо, мамо, всі біди здолати,
На моєму весіллі ще будем гуляти.
Із мене колись буде добра матуся,
Із тебе – турботлива, ніжна бабуся.
Я знаю, що важко тобі нині жити.
Ми мусимо, мамо, все це пережити.
Ми будемо веселі, здорові та дужі.
Не вбивай мене, мамо, прошу тебе дуже.
Ти не хотіла чути ту усмішку,
Ти не хотіла бачити очей,
Маленькі ручки і маленькі ніжки,
Не захотіла пригорнути до грудей...
Ти не хотіла гладити волосся...
По-материнськи, цілувати у чоло,
Мене ненавидиш? Чи це мені здалося?
Скажи, матусю, рідна, лиш за що?..
За те, що в тебе я під серцем б'юся?
І віддаю тобі усе своє тепло?
На тебе, рідна, аж ніяк не злюся,
Хоч ти задумала вчинити мені зло...
Бо я для тебе – тимчасова проблема,
Мала дурничка, що мішає тобі жити,
Та я – жива маленька людина,
Яка уміє лиш тебе любити...
За тебе, мамо, Богу я молюся,
Хоча молитися ще добре не навчився,
До твого серденька із ніжністю толюся,
Прошу у нього, щоб змилосердився...
Мені залишились лічені хвилини...
Ще раз шепчу: «Матусе, схаменись!

Не забирай життя у рідної дитини!
Покайся і від злого відвернись!
Матусе рідна, я в пригоді тобі стану,
Відерком воду з моря не зіллєш...
Тебе любити ні на мить не перестану,
Навіть, якщо сьогодні мене вб'єш...

3.17 Біль, жаль, скорбота. А цього могло і не бути.

3.18 . Театралізована сценка «Я кохаю тебе»

3.19 Пісня-відео «Дитина в лоні».

4. Підведення підсумків заняття.

4.1 Аналіз впливу заходу на студентів

- що Ви понесете з собою сьогодні із цього заходу?
- що Вас найбільше вразило?
- чи можливо поміняли свою думку, як саме?

ЛЕКЦІЇ. МЕТОДИКА ЇХ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ

Н.М. Башкатова, методист коледжу

ВСТУП

Серед різноманітних форм навчальної роботи у вищому навчальному закладі важливе місце належить лекції.

Навчальна лекція (лат. lectio - читання) - логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, теми чи розділу навчального предмета, ілюстрований за необхідності наочністю та демонструванням дослідів.

Вона тісно пов'язана з усіма іншими формами організації навчально-виховної роботи — семінарськими, практичними і лабораторними заняттями. У цьому розумінні кажуть про лекційно-семінарську систему навчання.

ФУНКЦІЇ ЛЕКЦІЇ

Будучи формою навчання у вищій школі, лекція виконує певні функції (А. Алексюк, З. Курлянд):

- **інформаційна** (передбачає передавання адаптованої для студентів інформації);
- **орієнтовна** (розкриває генезис теорій, ідей: коли, ким вони вивчалися, якими причинами спонукались; список рекомендованої до лекції літератури);
- **пояснювальна, роз'яснювальна** (передбачає розкриття сутності наукових понять, їх визначень, тлумачення кожного слова, що належать до структури визначення);
- **перекопувальна** (полягає у використанні аргументації, логічної доказовості, на основі чого усвідомлюється наукова інформація, що стає базою для формування у студентів наукових поглядів і переконань);
- **систематизуюча** (передбачає структурування всього масиву знань з певної дисципліни);

- **стимулююча** (спрямована на пробудження інтересу до навчальної інформації з певної науки);
- **виховна і розвивальна** (*передбачає оцінювання явищ, фактів, процесів, які розглядаються на лекції, розвиток мислення, уваги, уяви, пам'яті та інших пізнавальних здібностей*).

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ЛЕКЦІЇ

Лекції повинні відповідати таким вимогам: моральність змісту лекції і викладача; науковість, інформаційність, доказовість і аргументованість, емоційність викладу інформації; активізація мислення слухачів через запитання для роздумів; чітка структура і логіка розкриття інформації; методичне оброблення, тобто виведення головних думок і положень, висновків, повторення їх в різних формулюваннях; виклад доступною і зрозумілою мовою; використання аудіовізуальних дидактичних матеріалів тощо.

Лектор зобов'язаний вміти правильно визначати настрій аудиторії, рівень дохідливості змісту лекції і рівень його засвоєння не лише за явно вираженою зовнішньою реакцією, а й за малопомітними ознаками поведінки аудиторії. За усмішкою, кивком голови, запитальним поглядом, зміною пози викладач повинен оцінити стан партнера по взаємодії і за необхідності одразу внести необхідні корективи в намічений план лекції.

Цінність лекції полягає в тому, що у її процесі студент має змогу засвоїти значно більше інформації, ніж за той самий час самостійної роботи. Під час лекції формуються погляди й переконання студентів, уміння критично оцінювати здобуту інформацію. Лекція сприяє також встановленню прямого контакту між викладачем і студентами, своєчасному інформуванню студентів про новітні наукові досягнення тощо.

Однак не слід переоцінювати роль лекції у навчальному процесі. Вона має певні **недоліки: привчає студентів до пасивного, некритичного сприймання навчального матеріалу; частина слухачів, не аналізуючи і не усвідомлюючи викладену педагогом інформацію, механічно записує**

її; відвідування лекцій привчає студентів до школярства і гальмує бажання самостійно працювати та ін.

З приходом студентів у навчальний заклад їх необхідно переконати в тому, що лекції бажано відвідувати, оскільки навіть найкращий посібник чи підручник містить загальний матеріал навчальної програми. Він позбавлений оперативних, найновіших знань, бо тривалий час його рукопис перебував у редакційній роботі.

На лекції розглядаються найгостріші проблемні і вузлові питання, висвітлюються шляхи розв'язання проблем сучасною наукою і практикою, розглядаються важкі для самостійного опрацювання студентами питання навчальної програми. Студент у процесі лекції може отримати відповідь на будь-яке запитання, що дасть йому змогу повноцінно включитися в навчально-пізнавальну діяльність.

Лекція вимагає від студента зосередженості уваги на науковій інформації, яку подає викладач. Тільки в такому разі він свідомо засвоюватиме навчальний матеріал, виявлятиме зацікавленість до різних наукових питань.

Критичне осмислення пропонованого в перебігу лекції матеріалу, активна пізнавальна діяльність можливі за умови елементарної підготовки до неї, яка передбачає ознайомлення з темою лекції і її планом, з основним змістом теми за коротким навчальним посібником, повторення змісту попередньої теми тощо. Щоб спрямувати таку роботу студентів, викладачеві слід вже на вступній лекції орієнтувати аудиторію на уважне ознайомлення з програмою і основними навчальними посібниками, а згодом, в процесі читання кожної лекції, пропонувати слухачам тему і план наступної лекції та літературу до неї.

ВИДИ ЛЕКЦІЙ

Лекції класифікують за кількома критеріями.

1. За дидактичними завданнями лекції поділяють на вступні, тематичні, настановчі, оглядові, заключні (А. Алексюк, Т. Галушко, З. Курлянд).

Вступна лекція зорієнтована на те, щоб дати студентам загальне уявлення про завдання і зміст усієї навчальної дисципліни, розкрити її структуру й логіку розвитку конкретної галузі науки, техніки, культури, взаємозв'язок з іншими дисциплінами, а також сприяти зацікавленості предметом. На такій лекції важливо розкрити значення дисципліни у фаховій підготовці спеціаліста, її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Окрім того, вступна лекція повинна орієнтувати студентів на те, як слід слухати лекції, як їх конспектувати, як працювати над першоджерелами, які теми курсу вивчати самостійно. Зміст настанов викладача визначається тим, на якому курсі читається ця лекція.

Настановчу лекцію використовують для студентів заочної форми навчання. На такій лекції, окрім розкриття предмета навчального курсу, методів його дослідження, визначення основних проблем курсу, його особливостей і труднощів, роблять детальний огляд наявних підручників та навчальних посібників, дають методичні поради студентам, як самостійно працювати над курсом.

Тематична лекція передбачає розкриття певної теми навчальної програми дисципліни.

Оглядову лекцію нерідко читають перед або під час виробничої практики. Головне її завдання полягає в забезпеченні належного взаємозв'язку і наступності між теоретичними знаннями і практичними вміннями та навичками студентів. Оглядові лекції читають також студентам перед виконанням дипломних робіт або складанням державних іспитів, абітурієнтам — перед вступними іспитами, студентам-заочникам.

У завершальній лекції підбивають підсумки вивченого матеріалу з предмета шляхом виділення вузлових питань лекційного курсу і зосередження уваги на практичному значенні здобутих знань для подальшого

навчання і майбутньої професійної діяльності студентів. Спеціальним завданням такої лекції є стимулювання інтересу студентів до глибокого вивчення предмета, визначення методів самостійної роботи в певній галузі.

2. За способом викладу навчального матеріалу виокремлюють такі види лекції: проблемні лекції, лекції-візуалізації, бінарні лекції, або лекції-дискусії, лекції із заздалегідь запланованими помилками, лекції-прес-конференції (А. Алексюк).

Проблемна лекція належить до активних методів навчання. На відміну від інформаційної лекції, на якій студенти отримують готову інформацію, яку необхідно запам'ятати, на проблемній лекції нове подається як невідоме, яке необхідно «відкрити». Викладач, створивши проблемну ситуацію, спонукає студентів до пошуків її розв'язання, крок за кроком підводячи до цілі. В умові поданої проблемної задачі є суперечності, які потрібно знайти і розв'язати. Проблемні лекції сприяють розвитку теоретичного мислення, пізнавального інтересу до предмета, забезпечують професійну мотивацію, корпоративність.

Лекція-візуалізація (лат. visualis - зоровий) виникла як результат пошуку нових можливостей реалізації принципу наочності. Викладач на такій лекції використовує демонстраційні матеріали, форми наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації. Підготовка такої лекції полягає у реконструюванні, перекодуванні змісту лекції або її частини у візуальну форму для подання студентам через технічні засоби. Читання її зводиться до вільного, розгорнутого коментування підготованих матеріалів. У візуальній лекції важливі візуальна логіка, ритм подачі матеріалу, його дозування, майстерність і стиль спілкування викладача з аудиторією.

Бінарна (лат. binarius - який складається з двох частин) лекція, або лекція-дискурс, є продовженням і розвитком проблемного викладу матеріалу у діалозі двох викладачів. Моделюються реальні ситуації обговорення теоретичних і практичних питань двома спеціалістами, наприклад

представниками двох різних наукових шкіл чи теоретиком і практиком. Перевагами такої лекції є актуалізація наявних у студентів знань, необхідних для розуміння діалогу та участі у ньому; створення проблемної ситуації, розгортання системи доведення тощо. Наявність двох джерел змушує порівнювати різні точки зору, приймати якусь з них чи формувати власну. На такій лекції виховується культура дискусії, вміння вести діалог сучасного пошуку і приймати рішення. Підготовка бінарної лекції передбачає попереднє обговорення теоретичних питань її учасниками, їх інтелектуальну і особистісну сумісність; володіння розвинутими комунікативними вміннями; наявність швидкої реакції і здатність до імпровізації.

Лекція із заздалегідь запланованими помилками передбачає визначену кількість типових помилок змістового, методичного, поведінкового характеру, їх список викладач дає студентам на початку лекції. Завданням студентів є фіксування цих помилок на полях конспекту впродовж лекції. На розбір помилок викладач відводить 10—15 хвилин. Така лекція одночасно виконує стимулюючу, контрольну і діагностичну функції.

На **лекції-прес-конференції** викладач пропонує студентам письмово поставити йому запитання з названої ним теми. Протягом двох — трьох хвилин студенти формулюють запитання і передають їх викладачеві. Така лекція читається як зв'язний текст, у процесі якого даються відповіді на запитання, її доцільно проводити на початку теми для виявлення інтересів групи або потоку, їх установок, можливостей; в середині -- для залучення студентів до вузлових моментів курсу і систематизації знань; у кінці для визначення перспектив розвитку засвоєного змісту.

Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивна лекція) можлива за допомогою як звичайних вербальних (словесних), так і технічних засобів навчання у спеціально обладнаних аудиторіях. Якщо лектор іде традиційним шляхом, то це дещо нагадує лекцію-бесіду з тією різницею, що максимальне навантаження при відповіді на запитання лягає на самих студентів. Лише у тому випадку, коли ніхто в аудиторії не зможе дати

правильної відповіді, викладач роз'яснює сам. При підготовці і проведенні інтерактивних лекцій бажано заздалегідь роздати необхідний дидактичний матеріал, методичні рекомендації з вивчення теми, щоб аудиторія, готуючись до цього заняття, виписала у зошити визначення, найбільш важливу інформацію. А лектор з'ясовує, наскільки зрозуміло те, що опрацьовували самостійно, і коментує найбільш складні місця. Як на мою думку, то така лекція акумулює елементи із визначених нами раніше видів.

Міні – лекція, її викладач може проводити на початку кожної пари впродовж десяти хвилин на одне з питань теми, що вивчається. Мета такої лекції - сконцентрувати увагу студентів на найбільш проблемному (або суперечливому, найменш дослідженому) питанні.

Багатоцільова лекція базується на комплексній взаємодії окремих елементів: подача матеріалу, його закріплення, застосування, повторення і контроль рівня засвоєння.

ПІДГОТОВКА ЛЕКЦІЙ.

Рівень підготовки викладача до кожної лекції передусім визначається його науковою, методичною і загальною культурою. Однак яким би високим не був рівень викладача, він зобов'язаний готуватися до кожної лекції. Зумовлено це тим, що наука інтенсивно розвивається, з'являються нові знання, якими потрібно поповнювати власний багаж. Удосконалюється постійно і методика викладання.

Лекція повинна бути структурована і містити вступ, основну частину і висновки (щоправда, ні загальну структуру лекції, ні її окремі частини не можна стандартизувати. Все залежить від творчості викладача). Вступ має бути коротким і виразним. У ньому викладач зосереджує увагу студентів на предметі лекції, її цілях і завданнях, прикладному значенні. Важливо також викликати інтерес до навчального матеріалу, відновити у пам'яті студентів основний матеріал з попередніх лекцій, дати час підготуватися до сприймання лекції. Більша частина лекції відводиться розкриттю основного

змісту, передбаченого планом лекції. Завершується виклад лекції висновком.

Ефективність лекції значною мірою залежить від чіткості та послідовності розгортання її змісту. Цьому сприяє план, який доцільно повідомити на початку лекції або в кінці попередньої.

Обсяг і зміст матеріалу відбираються відповідно до навчальної програми або стабільного підручника з навчальної дисципліни. Лекція не повинна охоплювати весь програмний матеріал з теми, щоб у студента не склалося враження, що конспект лекції є єдиним джерелом, потрібним для пізнання науки. Окрім того, перенасичена інформацією лекція послаблює процес запам'ятовування необхідних знань, перешкоджає формуванню у слухачів суб'єктивної системи у знаннях, навіть якщо об'єктивно (в лекції) вона існує. Тому частину програмного матеріалу слід виділити для самостійного опрацювання. При цьому важливо привчити студентів звертатися до програми навчальної дисципліни під час її вивчення.

У процесі підготовки до лекції викладач повинен з'ясувати співвідношення її змісту зі змістом наявних підручників та навчальних посібників з дисципліни. Зміст лекції має ґрунтуватися на власному погляді викладача на матеріал, його самостійному трактуванні, а не дублюванні підручника чи посібника. Важливе також використання різних засобів унаочнення та демонстрування, які допомагають інтенсифікувати навчальний процес.

Запорукою ефективності лекції є вдало підібраний фактичний матеріал. Однак перевантаження лекції фактами нерідко призводить до зниження її наукової цінності. Кількість фактичного матеріалу має визначатися кількістю узагальнень. Кожне узагальнення бажано підкріпити конкретним фактом.

Лекція покликана не тільки формувати у студентів основи знань з певної наукової галузі, а й визначати напрями, зміст і характер інших видів навчальних занять (семінарів, практичних і лабораторних робіт) та самостійної роботи. З огляду на це лекції необхідно вибудовувати на матеріалі,

який буде поглиблюватися і розширюватися на семінарських та лабораторно-практичних заняттях. Акцентувати слід на тій інформації, яка найнеобхідніша для майбутньої діяльності студента. Якщо потрібне тільки загальне ознайомлення з навчальним матеріалом, достатньо його розглянути на лекції; щоб сформувати певні професійні якості, вміння та навички, тоді доцільно винести матеріал на практичні чи лабораторні заняття.

Підбираючи матеріал до лекції, викладач має продумати її зв'язок з попереднім і наступним матеріалом, вибудувати його так, щоб вся лекція і окремі її частини відповідали принципам дидактики вищої школи.

Завершення підготовки викладача до лекції має бути у певний спосіб оформлене: конспект чи повний текст лекції. Однак це певною мірою «прив'язує» викладача до них під час лекції, викликає бажання прочитати її за цим матеріалом, не вносячи ніяких змін. Доцільніше готувати впорядковані записи на невеликого розміру карточках. За таких умов завжди є можливість щось додати, вилучити або змінити, легко знайти потрібний матеріал під час лекції.

Методика читання лекцій. Залежно від теми лекції, рівня студентів для розкриття її змісту використовують індуктивний метод (факти, приклади, які підводять до наукових висновків) або дедуктивний (пояснення загальних положень з наступним демонструванням можливості їх застосування на конкретних прикладах)

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЛЕКЦІЙ ЯК НАВЧАЛЬНОГО ЗАНТТЯ

У педагогіці єдиної методики проведення лекцій не існує, однак кожен викладач має дотримуватись певних **вимог**:

1. Доведення до студентів мети лекції і належне її мотивування. Це виховує в них вміння одразу, без зволікань, залучатися у процес слухання лекції.

2. Доступність і науковість викладу. Доступність передбачає врахування рівня студентів, їх індивідуальних особливостей, а науковість — розкриття причинно-наслідкових зв'язків, явищ, подій, проникнення в їх сут-

ність, міждисциплінарні зв'язки тощо. Матеріал має бути цікаво вибудований, щоб легко сприймався і повніше й всебічніше усвідомлювався студентом. Викладач має відстежувати, що із сказаного ним і якою мірою сприйнято аудиторією, чи не виникли у слухачів запитання через недостатнє розуміння змісту лекції, невідповідність до її сприйняття; чи встигають вони усвідомити кожне нове положення, чи вміють поєднувати нову інформацію з попередньою тощо.

3. Включення механізму зворотного зв'язку. Це дає змогу лектору не лише контролювати рівень сприймання, а й регулювати процес роздумів залежно від реального стану студентів. Цього можна досягти 5—10-хвилинним вибіркоким опитуванням кількох осіб. Деколи його проводять у письмовій формі, роздаючи всім студентам картки з найважливішими запитаннями, на які вони повинні відразу написати короткі відповіді.

4. Повторення важливих теоретичних положень. Це дає змогу студентам не тільки записати основне, а й краще засвоїти матеріал. Такі повтори підвищують ймовірність запам'ятовування, а отже, і розуміння, систематизацію матеріалу, який базується на міцному фундаменті засвоєних фактів.

5. Завершення кожного питання лекції підсумком і мотивованим переходом до наступного. Виокремлення складових частин навчального матеріалу полегшує сприймання і запам'ятовування, допомагає краще усвідомити зв'язки між частинами цілого.

6. Вміння і здатність змусити себе слухати. Це передбачає увагу. Процес сприймання, розуміння й засвоєння лекційного матеріалу неможливий без уваги, що полягає в спрямованості і зосередженості психічної діяльності людини на певних об'єктах чи діях і відволіканні від усього іншого, стороннього. К. Ушинський образно говорив, що увага являє собою «ті двері, через які проходить все, що тільки входить у душу людини із зовнішнього світу». А В. Ключевський зазначав, що у викладанні найважчим

і найважливішим є вміння «піймати цю непосидючу птицю — юнацьку увагу».

7. Емоційність викладу. Вона є засобом мобілізації і підтримання уваги студентів. Емоційність досягається насамперед чіткою, живою, образною, інтонованою мовою викладача, їй сприятимуть також афоризми, вдалі аналогії, ідіоматичні вирази.

Студентів слід орієнтувати і на те, що в процесі слухання лекцій потрібно поєднувати безпосереднє захоплення з необхідністю виконувати й таку роботу, яка не викликає особливого інтересу, а вимагає довільної уваги, вольових зусиль.

8. Налагодження живого контакту. Йдеться про вміння викладача тримати в полі свого зору кожного студента, своєчасно і правильно реагувати на їх міміку, репліки, жести, вдало використати жарт, дотеп, гумор. Такі засоби зближують викладача з аудиторією і сприяють створенню настрою для більш осмисленого сприймання змісту лекції. Як зазначав Д. Писарев, користуватися засобами гумору слід уміло: «Коли сміх, жарти, гумор є засобами, тоді все гаразд, коли вони стають метою — тоді починається розумова розбещеність».

9. Створення проблемних ситуацій. Усвідомлення студентами проблеми налаштовує їх на її розв'язання, спонукає до роздумів, активізує їх пізнавальну діяльність. Викладач при цьому має змогу керувати перебігом мислення студентів.

Важливим питанням в роботі студента під час лекції є **конспектування**. Воно корисне з огляду на те, що допомагає навчитися одночасно робити кілька справ: слухати, писати, аналізувати, розмірковувати; під час записів на лекції у студента одночасно працює кілька аналізаторів — він слухає, дивиться, пише. Така комплексна діяльність сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та інтенсивнішому розвитку наукового мислення студента.

Слухання лекцій буде ефективнішим, якщо студенти самостійно заздалегідь готуватимуться до наступної лекції за підручником. За такої умови вони перестануть механічно конспектувати все, що викладач дає під час лекції. Адже механічне записування тексту лекції заважає слухати і аналізувати її за змістом, відокремлювати в ній головне від другорядного. Студентам, особливо перших курсів, варто давати план кожної наступної лекції. Це активізує пізнавальні сили, сприяє зосередженню уваги.

Успіх лекції залежить і від деяких організаційних моментів: обладнання робочих місць викладача і студентів, вдалого використання наочності і технічних засобів навчання, налагодження зворотного зв'язку, суворого дотримання регламенту занять тощо.

Ефективність лекції визначають і інші чинники. Важливо для лектора вміти використовувати можливості свого голосу. Так, несприятливо діє на студентів тихе і монотонне читання, від чого настає швидка втомлюваність слухачів: студенти або перестають слухати лекцію, або вольовими зусиллями змушують себе стежити за нею. У мові лектора студент повинен відчувати певні орієнтири для сприймання. Досвід переконує, що студенти, особливо молодших курсів, більше орієнтуються на голос викладача, ніж на сам зміст повідомлення.

Важливим засобом для підтримання уваги студентів під час лекції є використання пауз, їх варто робити перед повідомленням важливих наукових положень, щоб загострити увагу студентів.

Необхідно зважати також на темп читання лекції. При надто швидкому темпі студент не встигає стежити за роздумами викладача й записувати важливі положення лекції. Якщо ж темп надто повільний, то студенти відволікаються. У процесі читання лекції важливо активізувати розумову діяльність студентів. Для цього використовують різноманітні прийоми: запитання, у т. ч. риторичні; уміння викликати у студентів сумнів; поєднання теоретичних положень з важливою для студентів практикою; використання у викладі найновіших відкриттів та здобутків науки; забезпечення студентів

мікроконспектом до наступної лекції, який готував би їх до її сприймання, розуміння і здійснення обміну думками у «спровокованій» дискусії; проведення «блискавичного» дослідження методом «мозкового штурму» та створення на лекції проблемних ситуацій тощо.

Зарубіжний досвід читання лекцій. Багато цікавого містить методика викладання у різних країнах. Наприклад, дидактика британської вищої школи передбачає дві форми навчання: основою першої є лекції, а тьюторські (індивідуальні) заняття, семінари та групові заняття виконують допоміжну роль. Основою другої форми, навпаки, є тьюторські заняття, а лекції та семінари є допоміжним видом занять. Відвідування лекцій в одних університетах обов'язкове, в інших — ні. Широко практикуються в навчальному процесі дискусії.

На думку англійських педагогів, тьюторство як типово англійський метод виховання та навчання є найціннішим. Це регулярні заняття 1—2 студентів (в нових університетах 5—6) з викладачем-наставником (тьютором) протягом усього курсу навчання. Кожен студент закріплений за своїм тьютором, який стежить за його навчанням, життям, практикою, успішністю та формуванням його як спеціаліста.

В американській вищій школі також має місце тьюторська система навчання. Тут студентів забезпечують конспектами лекцій. До роботи з першокурсниками залучають старшокурсників, аспірантів, викладачів-пенсіонерів; широко використовують аудіовізуальні засоби, комп'ютери, кінофільми. Програму такого навчання студенти складають самостійно або з допомогою комп'ютера і самостійно звітують про її виконання.

ВИСНОВОК

Лекція в навчальному процесі вищої школи займає домінуюче місце і вимагає від викладачів постійної праці над вдосконаленням методики її читання. А це можливо за умови, що викладачі постійно перебуватимуть у пошуках, вивчатимуть передовий досвід і творчо використовуватимуть його у своїй практичній діяльності.

ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

1. Функції контролю знань студентів.
2. Дидактичні принципи контролю знань.
3. Види та форми контролю знань.
4. Стандартизований контроль знань.

1. Функції контролю знань студентів

Система навчання у вищій школі - багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль знань, тобто організація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Ця проблема особливо актуальна у наш час у зв'язку з тим, що вся система вищої освіти в Україні підлягає повній організаційній перебудові. Посилення уваги до проблеми контролю занять викликано не тільки бажанням визначити ступінь підготовленості студентів, але і потягом до удосконалення всієї системи навчання. Перевірка і оцінка знань виконують, принаймні, шість функцій: контрольну, навчальну, виховну, організаторську, розвиваючу і методичну.

Контрольна функція. Найбільш важливою функцією перевірки і оцінки знань є контрольна.

Перевірка і оцінка знань - одна з форм державного контролю. Показники контролю знань студентів є єдиною основою для судження про результати навчання, а отже для вирішення таких важливих питань, як переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з вузу і видача диплома. Дані про результати контролю знань студентів слугують основними показниками, за якими оцінюється робота не тільки окремих студентів і викладачів, але і цілих академічних груп, курсів, факультетів і вузів у цілому.

Навчальна функція. Перевірка і оцінка знань студентів за правильною їх організації слугують не тільки цілям контролю, але і цілям навчання, вони завжди певною мірою залежать від педагогічної майстерності викладача, є навчальними і не можуть бути іншими.

Важливу роль у поповненні і удосконаленні знань відіграє процес підготовки студентів до заліків і екзаменів, заліку з контрольної роботи і захисту курсових робіт. При цьому ґрунтовно перероблюється весь фактичний матеріал даної науки, а не тільки якоїсь її частини. Підготовка до відповіді, викладення відповіді на папері, усні відповіді на поставлені викладачем запитання і под. завжди пов'язані з напруженою розумовою діяльністю студента: зміст відповіді має бути старанно продуманим, необхідні знання для цього уважно відібрані, щоб викладач міг їх виміряти за різними параметрами, у тій чи іншій формі виражені. Перевірка знань тісно пов'язана з відтворенням і повторенням раніше вивченого, а це завжди ефективно допомагає їх удосконаленню.

Виховна функція. Акт перевірки і оцінки знань - перший і самий важливий вид громадської оцінки студента. Результати його індивідуальних зусиль з опанування знань у цьому випадку стають предметом громадської думки і оцінки, що завжди глибоко торкає емоційну сферу особистості. Тому перевірка і оцінка знань завжди являють собою хвилюючий момент у житті студента і залишають глибокий слід у його психіці. Діючи на моральний стан студента, правильно поставлена перевірка і оцінка є потужним засобом виробки суспільне цінних якостей особистості: чесного ставлення до праці, почуття відповідальності за результати своєї навчальної праці і дисципліну праці, волю, характер. Таким чином, виконуючи контрольну і освітню функції, перевірка і оцінка знань одночасно є найважливішим засобом виховання, важливим фактором морального виховання.

Організаторська функція. Контроль знань є важливим засобом організації систематичної повсякденної роботи студентів щодо засвоєння знань.

Набуті у процесі вивчення того чи іншого предмета знання студентові можуть здаватись правильними і досить повними, хоча насправді, об'єктивно, вони далеко не відповідають вимогам, які ставляться. І тільки внаслідок перевірки і оцінки студент визнає, що він знає і чого не знає або знає недостатньо, що йому треба зробити для покращання якості знань. А це неминуче підводить студента до самостійних висновків про необхідність освоєння більш раціональних прийомів навчальної праці. При цьому немаловажне значення має усвідомлення позитивного досвіду навчальної роботи кращих студентів. На цій підставі студент вирішує, якою за змістом і методикою має бути його подальша навчальна робота, на що потрібно звертати більше уваги і под., що дуже суттєво впливає на подальше навчання.

Розвиваюча функція. Контроль знань студентів має багаті можливості розвитку особистості студента, формування пізнавальних здібностей і засвоєння прийомів розумової діяльності. Процес контролю знань ефективно сприяє розвитку таких важливих якостей особистості, як самостійність мислення, багата і стійка пам'ять, виразна мова і т.д.

Методична функція. Процес перевірки і оцінки знань студентів і його результати дуже важливі для самого викладача, для його подальшої роботи, оскільки у процесі контролю викладач одночасно оцінює свою методику викладання і зміст лекцій, семінарів і практичних занять.

Контроль знань студентів - це невід'ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до більш точного і більш повного.

Кожному викладачеві необхідно напрацювати таку систему контролю знань, щоб у цілому вона найкращим чином слугувала виконанню всіх його функцій.

Керуючи процесом навчання, викладач повинен не тільки повідомляти студентам певну інформацію або організовувати сприйняття цієї інформації з інших джерел, але і повинен одночасно мати вичерпні відомості про те, як виконується ця робота, яка кількість і якість засвоєваних знань. І чим повніше будуть ці відомості, тим більше студентів буде охоплено ними, чим достатніший і своєчасний контроль, тим кваліфікованіше викладач зможе керувати процесом засвоєння, тим більше буде можливостей зробити навчання керованим. Здійснення принципу зворотного зв'язку є важливою умовою підвищення якості підготовки спеціалістів.

2. Дидактичні принципи контролю знань

Завдання викладача і студентів полягає у тому, щоб у процесі перевірки оцінки знань виявити справжній стан знань, вмінь і навиків і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну роботу у подальшому. Успіх рішення даного завдання безпосередньо залежить від суворого додержання викладачем дидактичних принципів контролю знань.

Дидактичні принципи контролю знань - це вихідні теоретичні положення, у відповідності до яких має будуватись практична діяльність викладача і студентів і на підставі яких визначаються зміст контролю знань, їх методи і форми організації.

Основними є шість дидактичних принципів перевірки і оцінки знань: *дієвість, систематичність, індивідуальність, диференціювання, об'єктивність і єдність вимог.*

Принцип дієвості полягає у тому, що перевірка і оцінка знань студентів мають не тільки відбивати рівень засвоєння знань, але і завжди стимулювати студентів і викладачів до зусиль щодо досягнення у навчальній роботі нових успіхів.

Принцип систематичності виражається у тому, що по-перше, перевірка і оцінка знань здійснюється не від випадку до випадку, а планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання, з усіх навчальних пред-метів; по-друге, контроль має бути неперервним протягом усього процесу навчання; по-третє, перевірка і оцінка знань проводяться у певній послідовності, з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики. У зв'язку з цим дуже важлива кількість перевірок. Чим регулярніша перевірка і оцінка знань студента, тим повніша інформація про перебіг засвоєння, тим краще виконуються всі функції перевірки і оцінки знань. Штурмовщина перед екзаменаційною сесією свідчить про порушення принципів систематичності і про те, що процес контролю здійснюється заради контролю, а не є засобом управління процесом навчання і підвищення якості педагогічного процесу.

Принцип індивідуальності перевірки і оцінки знань означає, що викладач прагне глибокої і справедливої оцінки успіхів кожного студента, а не групи в цілому. Тільки, враховуючи і оцінюючи особливості роботи кожного студента окремо, його досягнення, труднощі і зриви, викладач може успішно керувати науковим зростанням студентів.

Принцип диференціювання полягає у визначенні кількісних і якісних різниць у знаннях, вміннях і навиках студентів та їх оцінці. Диференціювання оцінок знань студентів дає необхідну інформацію для ефективної пе-ребудови навчальної роботи і студентів і викладача у майбутньому, до оцінки знань кожного конкретного студента, робить більш ефективною оцінку результатів якості роботи студентських груп і курсів; дасть змогу повніше враховувати отримані результати при підведенні підсумків роботи, моральне і матеріальне стимулювання студентів.

Необхідно відзначити необхідність розширення шкали оцінок, поглиблення системи оцінки знань, хоча це потребує підвищення рівня компетентності екзаменатора.

Принцип об'єктивності означає, що кожна окрема оцінка має бути об'єктивною, тобто відповідати істинній якості і кількості засвоєних знань, вмінь і навиків. В іншому разі оцінка втрачає не тільки своє педагогічне значення, але і завдає шкоди навчально-виховній роботі.

Особливо слід підкреслити, що до виставлення оцінки, необхідно підходити принципово і суворо. Виявляючи надмірну м'якість, жалість, доброту, викладач вводить студентів в оману, в них складається неправильне уявлення про вимоги до якості знань. Більше того, всякий лібералізм в оцінці знань перетворює весь облік у просту формальність, дезорганізує весь навчальний процес, діє негативно на студентів. При цьому складається недоброзичливе ставлення до тих викладачів, які добросовісно виконують свої обов'язки, вимогливо перевіряють роботу студентів, об'єктивно оцінюють їх знання. Зрештою, наслідком зазначеного механізму є різке зниження якості виконання інших вимог (обов'язкове відвідування лекцій, конспектування рекомендованої літератури і под.). За об'єктивність оцінки викладач несе відповідальність перед державою. Практика свідчить, що навіть виставлення негативної оцінки сприймається студентом позитивно, якщо вона виставляється у відповідності до принципу об'єктивності і справедливості.

Але навіть при прагненні бути максимально об'єктивним, оцінки, які виставляються, не є абсолютними, і часто на іспиті більш сильної групи і на іспиті більш слабкої групи одні й ті самі оцінки за тією самою 4-бальною шкалою оцінюють нерівноцінні відповіді. Викладач невимушено коригує рівень вимог, щоб оцінити різницю рівнів знань сильних і слабких груп.

Принцип єдності вимог полягає у тому, що один і той самий рівень знань, вмінь і навиків має оцінюватись всіма викладачами однаково.

Відсутність єдиних вимог породжує ряд негативних явищ, виховна дія викладачів на студентів посилюється, якщо усі вони виступають "єдиним фронтом".

Усі принципи контролю знань студентів тісно пов'язані між собою і у сукупності визначають вимоги до форм і методів перевірки і оцінки знань, тобто визначають систему їх контролю.

3. Види і форми контролю знань

За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі, розрізняють попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів) застосовується як передумова для успішного планування і керівництва

навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му курсі, щоб оцінити реальність оцінок, отриманих на вступних іспитах з певного предмета. Попередній контроль у вигляді перевірки і оцінки залишкових знань проводять також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і з метою визначення рівня знань з забезпечуючих предметів для визначення можливості сприйняття нових навчальних дисциплін.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

- 1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- 2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- 3) виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;
- 4) виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;
- 5) стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю - допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети. Поточний контроль - це продовження навчальної діяльності педагога і педагогічного колективу, він пов'язаний з усіма видами навчальної роботи і має навчити студентів готуватись до перевірки з першого дня занять і кожного дня, а не наприкінці семестру або навчального року. Разом з тим поточний контроль є показником роботи і педагогічного колективу. Звісно, що студенти у семестрі вивчають одночасно до десяти предметів, і не усі викладачі ставлять до них однакові вимоги. Нерідко деякі викладачі ставлять дещо підвищені вимоги, і студенти змушені весь семестр займатись тільки одним предметом коштом інших. У цьому разі показники поточної успішності можуть бути сигналом про серйозні порушення навчального процесу.

Зазначені завдання поточного контролю вимагають від викладачів і керівників факультету відпрацювати певну систему і методику його

проведення з врахуванням рівномірного і узгодженого розподілення контроль-них знань у відповідності до бюджету часу студентів.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання - сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання. Якщо поточний контроль проводиться лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю, від студентів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу.

Рубіжний контроль може проводитись усно й письмово, у вигляді контрольної роботи, індивідуально або у групі.

Однією з форм рубіжного контролю є колоквіум. Він має за мету мобілізувати студентів на поглиблене вивчення дисципліни. При проведенні колоквіумів ведеться більш невимушена бесіда, ніж на заліках та іспитах, що, природно, дає змогу вивчити інтереси і схильності студентів, їх дійсну підготовку і встановити шляхи більш раціонального проведення навчального процесу.

Підсумковий контроль являє собою іспит студентів з метою оцінки їх знань і навиків у відповідності до моделі спеціаліста.

До підсумкового контролю належать семестрові, курсові і державні іспити, а також заліки перед іспитом. Основна мета іспитів - встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Природно, що підсумковий контроль більшою мірою, ніж інші види контролю, здійснює контролюючу функцію, потребує систематизації і узагальнення знань і певною мірою реалізує навчальну, розвиваючу і виховну функції контролю.

Основними формами контролю знань студентів є контроль на лекції, на семінарських і практичних заняттях, у позанавчальний час, на консультаціях, заліках і іспитах.

Контроль на лекції може проводитись як вибіркове усне опитування студентів або з застосуванням тестів за раніше викладеним матеріалом, особливо за розділами курсу, які необхідні для зрозуміння теми лекції, що

читається, або ж для встановлення ступеня засвоєння матеріалу прочитаної лекції (проводиться за звичай у кінці першої або на початку другої години лекції).

Поточний контроль на лекції покликаний привчити студентів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття студентів розділи з наступним роз'ясненням їх. Контроль на лекції не має віднімати багато часу.

За витратами часу на контроль усне опитування поступається контролю, програмованому за карточками.

Поточний контроль на практичних, семінарських і лабораторних заняттях проводиться з метою виявлення готовності студентів до занять у таких формах:

1. Вибіркове усне опитування перед початком занять.
2. Фронтальне стандартизоване опитування за карточками, тестами протягом 5-10 хв.
3. Фронтальна перевірка виконання домашніх завдань.
4. Виклик до дошки окремих студентів для самостійного розв'язування задач, письмові відповіді на окремі запитання, дані на лабораторному занятті.
5. Оцінка активності студента у процесі занять, внесених пропозицій, оригінальних рішень, уточнень і визначень, доповнень попередніх відповідей і т. ін.
6. Письмова (до 45 хв.) контрольна робота.
7. Колоквіум по самостійних розділах теоретичного курсу (темах або модулях).

Контроль у позанавчальний час.

1. Перевірка перебігу виконання домашніх завдань, науково-дослідних і контрольних робіт. Оцінюються якість і акуратність виконання, точність і оригінальність рішень, перегляд спеціальної літератури, наявність елементів дослідження, виконання завдання у встановленому обсязі відповідно до заданих строків.
2. Перевірка конспектів лекцій і рекомендованої літератури.
3. Перевірка і оцінка рефератів по частині лекційного курсу, який самостійно пророблюється.
4. Індивідуальна співбесіда зі студентом на консультаціях.
5. Проведення навчальних конкурсів і олімпіад на кращого знавця предмета» кращого з спеціальності, краще виконання лабораторних, особливо навчально-дослідних робіт.

Контрольні заходи, що проводяться лектором на потоці і у позанавчальний час, крім загальної мети, яка переслідує об'єктивну атестацію студентів, мають дати лектору дані для оцінки рівня роботи його асистентів, які ведуть практичні, лабораторні і семінарські заняття.

Консультації.

Дослівно термін "навчальна консультація" означає відповідь, роз'яснення викладача студентам з будь-якого навчального питання. Це одна з форм, яка виправдала себе щодо надання студентам допомоги у їх самостійній роботі, допомоги, яка особливо необхідна при підготовці до іспитів, захисті курсових і дипломних проектів і інших формах контролю знань.

Мета більшості консультацій - допомогти студентам розібратись у складних питаннях, вирішити ті з них, у яких студенти самостійно розібратись не можуть. Одночасно консультації надають можливість проконтролювати знання студентів, скласти правильне уявлення про перебіг і результати навчальної роботи.

Не можна обмежуватись формою консультації "питання-відповідь" вона має переходити у бесіду зі студентами з найбільш важких і важливих проблем курсу, що вивчається.

Заліки.

З деяких предметів (теоретичні курси, виробнича практика) застосовується диференційований залік з виставленням оцінок за п'ятибальною шкалою. По лекційному курсу або окремих його частинах, які не супроводжуються лабораторними або практичними заняттями, викладач може проводити співбесіди або колоквиум, пропонувати усні або письмові (за білетами) запитання. Викладачеві корисно продивлятися конспект студента.

Нерідко студенти ставляться до залікового предмета як до другорядного, малозначного і не приділяють достатньо часу для підготовки до нього. З великих курсів перед заліком корисне проведення колоквиуму.

Своєчасне і добре виконання лабораторно-практичних занять, відсутність пропусків, добра дисципліна дають підставу поставити оцінку "зараховано" без додаткового опитування.

Заліки з практичних (лабораторних) робіт приймаються після виконання кожного завдання. При цьому студент подає записи, розрахунки, схеми, плани або креслення. Викладач відмічає виконання кожної роботи у своєму журналі, а після завершення програми може

виставити залік після захисту звіту і повторного перегляду результатів виконання усіх завдань.

Курсові роботи є продуктом багатоденної праці. Вони включають елементи наукового дослідження. Захист курсової роботи - це особлива форма заліку в комісії з двох-трьох викладачів. Кращі з курсових робіт подаються на наукові студентські конференції.

Перед захистом курсової роботи керівник перевіряє її і пише рецензію, у якій відображається позитивне і негативне роботи, вказується, як потрібно усунути усі зауваження.

Семінарські заняття не можна вважати заліковою процедурою. Але активні виступи, чіткі відповіді, ставлення до занять, дисциплінованість можуть слугувати основою для оформлення заліку без опитування.

Заліки з виробничої практики проставляються на основі поданого звіту і характеристики керівника. Залік - диференційований, а оцінка складається з середніх оцінок з усіх розділів практики.

Іспити.

Іспит є підсумковим етапом вивчення усієї дисципліни або її частини і мають за мету перевірку знань студентів по теорії і виявлення навичок застосування отриманих знань при вирішенні практичних завдань, а також навиків самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Іспит дає можливість кожному студенту у порівняно короткий проміжок часу осмислити весь пройдений курс у цілому, сконцентрувати увагу на вузлових його моментах, закріпити у пам'яті його основний зміст.

Відомі два основних види іспитів: без іспитових білетів - вид найбільш високого рівня, хоча поки що рідко застосовуваний, і за іспитовими білетами.

Перший вид іспитів - іспит-бесіда - проводиться приблизно так: студенту, який складає іспит, пропонується на початку бесіди одне запитання і дається деякий час для його обдумування. Бажано, щоб це запитання було не другорядним і не ізольованим від основних понять курсу. В перебігу відповіді залежно від її якості той, хто екзаменує, поступово може розширити поставлене перед студентом завдання. Бесіда дає змогу з'ясувати не тільки формальні знання з даного питання, але і поняття його ролі у всьому курсі, його зв'язку з іншими питаннями. При цьому з'ясовується: чи користувався студент при вивченні усього курсу додатковою літературою.

Можлива бесіда і іншого характеру, коли екзаменатор ставить перед собою більш просте завдання - з'ясувати, чи засвоєні студентом основні ідеї курсу, чи знає він визначення, чи правильно формулює основні поняття, чи розуміє їх зміст.

Основна перевага іспиту-бесіди полягає у тому, що у даному випадку надається можливість отримати достатньо повне уявлення про якість підготовки студента з даного курсу і з'ясувати його потенційні можливості у вивченні науки. Випадковість оцінки при такій формі іспиту, як правило, неможлива. Але такий іспит потребує високої кваліфікації екзаменатора і повної довіри до нього студентів. Іспит-бесіда потребує від екзаменатора достатньо великої напруги сил і великих затрат часу. Ця форма не застосовується у тих випадках, коли ставиться за мету перевірка засвоєння практичної частини курсу і тому, хто складає іспит, необхідно запропонувати для вирішення визначену кількість завдань. Екзамени у формі бесіди краще проводити на старших курсах, причому з деяких спеціально відібраних для цієї мети дисциплін.

Другий основний тип іспиту - за іспитовими білетами - є загальновідомим. У цьому разі особливої уваги потребує складання іспитових білетів. Рівномірне розподілення матеріалу у білетах, різноманітність запи-тань, повнота охоплення прочитаного курсу, вдалий підбір завдань - усе це значною мірою полегшує хід іспиту і сприяє об'єктивності оцінки. Іспит за білетами ніяк не включає бесіди з тим, хто складає іспит. Мета її полягає у послабленні випадкового фактора, який проявляється при такій формі іспиту. Додаткові запитання при цьому, як правило, задаються з того матеріалу, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді студент. Але можливі випадки, коли для уточнення оцінки знань доводиться торкатись і інших розділів курсу.

Відома загальноприйнята рекомендація: не перебивати студента до тих пір, поки він не закінчить відповіді. Але якщо студент відповідає явно не по суті запитання або невірно, то тут потрібне втручання екзаменатора.

При будь-якій формі іспиту (без білетів або з білетами) екзаменатору, який веде бесіду зі студентом, треба керуватись деякими правилами, порушення яких може призвести до небажаних наслідків:

1. Не можна допускати, щоб запитання до студента, який екзаменується, ставились одне за одним. Це позбавляє студента можливості зосередитись, а іноді і можливості міркувати.
2. Не можна надто відверто висловлювати своє обурення з приводу неправильної відповіді. Це може передчасно збентежити студента, що значно знизить якість відповідей на наступні запитання.
3. Не можна виявляти перед студентом свої вагання з приводу оцінки його відповіді і змінювати вже прийняте рішення.

Потрібно заздалегідь психологічно готувати студентів до екзаменів, навівати їм, що відповідь потрібно шукати, потрібно мобілізувати усі свої

внутрішні сили, взяти себе в руки і змусити інтенсивно працювати свій мозок. Необхідно мотивувати оцінку, щоб студент був переконаний у її справедливості і йшов з іспиту без образи на екзаменатора.

4.Стандартизований контроль знань

Останнім часом у вищій школі став широко застосовуватись стандартизований контроль знань протягом усього періоду вивчення навчальних курсів. У стандартизованому контролі знайшла широке застосування тестова методика з альтернативним вибором відповідей. Метод альтернативного вибору відповідей полягає у тому, що ставляться запитання і одночасно пропонуються варіанти відповідей, правильність яких потрібно оцінити. При цьому студенту пропонуються не тільки самі відповіді, але і їх цифрові коди(як правило, номер варіанта відповіді).

Перевага цього методу полягає у тому, що за допомогою найпростіших засобів (бланків, матриць) можна отримати відповідь практично на будь-яке запитання, а недоліком є можливість вгадування правильної відповіді. За допомогою альтернативного методу доцільно перевіряти вміння самостійно обмірковувати отримані дані. Для підтвердження цього можна навести вислів Ш. Монтеск'є: "Інтелект полягає у тому, щоб взнати подібність різних речей і різницю подібних". Це означає, що більший рівень знань дає можливість більш тонко розрізняти такі явища і поняття, які студенту з меншим рівнем здаються ідентичними. Крім того, студенти з великим рівнем знань знаходять подібність там, де інші його не помічають. Контроль простим вибіркоким методом не розкриває процесу одержання відповіді. Тут спрацьовує не простий механізм вгадування, а свідомий вибір, до вгадування деякого числа правильних відповідей на запитання - у доповнення до тих, які студенти знають.

Відомі і інші варіанти тестового контролю знань студентів:

1) короткочасне подання варіантів відповідей.

Студентові пропонують запитання. Він має вивчити його і подумки підготувати відповідь. Після того як він готовий до відповіді, йому на обмежений час показують варіанти відповідей, з яких він має вибрати один. У даному разі студент не стільки вибирає, скільки порівнює свою готову відповідь із запропонованими. Такий принцип деякою мірою зменшує можливість вгадування і несвідомого вибору випадкової відповіді. При цьому доцільно обмежити час експонування варіантів відповідей, які пропонуються на вибір.

2) послідовне надання варіантів відповідей.

Студенту пропонується запитання, яке він вивчає і подумки готує на нього відповідь. Потім за його проханням йому показують перший варіант відповіді. Якщо цей варіант співпадає з його рішенням, то він фіксує свою відповідь під номером 1, якщо він вважає його невірним, то через деякий час йому надається другий варіант відповіді.

- 3) *вибір відповідей: пропонуються самі відповіді, а потім їх обґрунтування;*
- 4) *парне питання: правильний результат отримується тільки при двох правильних відповідях;*
- 5) *співвідносна або складно-вибіркова система: подаються декілька відповідей, які потрібно пов'язати одне з одним;*
- 6) *матрична система: питання і відповіді подаються у вигляді матриці;*
- 7) *конструктивно-вибірковий метод: відповідь формується шляхом синтезу із запропонованих на вибір його частин;*
- 8) *мотивовані варіанти відповідей: кожен варіант відповіді доповнюється обґрунтуванням.*

Система тестового контролю включає декілька етапів.

Основні з них такі:

- визначення завдань контролю у суворій відповідності до мети навчання;
- вибір способів і технічних засобів контролю;
- складання контрольних завдань;
- обмірковування їх змісту і методики застосування;
- рецензування контрольних завдань;
- експериментальна перевірка контрольних завдань у навчальному процесі;
- удосконалення змісту і методики застосування контрольних завдань, а також технічних засобів з обліком досвіду їх використання у навчальному процесі.

Лише проведення усіх вказаних заходів забезпечує ефективне застосування стандартизованого контролю.

При складанні контрольних завдань необхідно дотримуватись ряду вимог:

- укладачі завдань мають чітко уявляти мету контролю як частини усього навчального процесу, враховувати вікові і психофізичні особливості тих, хто навчається. Контрольні завдання мають стимулювати пізнавальну активність студентів, викликати у них інтерес до предмета навчання;
- контрольні завдання в усіх випадках мають забезпечувати реалізацію навчаючої функції контролю, а не тільки контролюючої;
- складаючи контрольні завдання, потрібно враховувати, що інформація, яка міститься у них, потрібна не стільки для оцінки знань студентів, скільки для того, щоб своєчасно виявити помилки і скоригувати навчальний процес;

- лід час розробки контрольних завдань слід передбачити способи і засоби (у тому числі і технічні), які можна буде застосовувати при реалізації тестів, що розробляються;

- потрібно уникати шаблону і формулювань, які повторюють відомі істини.

При складанні білетів важливим є рішення проблеми правдоподібності неправильних варіантів. При цьому можливі два аспекти проблеми зовнішня правдоподібність і правдоподібність змісту.

Неправильні варіанти відповідей можуть бути:

- правдоподібними зовнішньо і правдоподібними за змістом;
- правдоподібними зовнішньо, але неправдоподібними за змістом;
- неправдоподібними зовнішньо, але правдоподібними за змістом.

Не можна використовувати відповіді неправдоподібні і зовнішньо і за змістом.

Найбільш доцільною структурою при побудові вибіркового тестів потрібно вважати:

- один варіант правильний, решта невірні (неповні), але обов'язково правдоподібні;
- усі варіанти неправильні (неповні), але обов'язково правдоподібні, при наявності варіанта "правильної відповіді немає";
- один варіант неправильний (неповний), решта варіантів правильні.

Результати стандартизованого контролю використовуються для висновків відносно роботи навчальної групи і кожного студента окремо.

Найбільш розповсюдженою формою оцінки відповідей на тести є триканальна: правильна відповідь плюс один бал, "не знаю" - 0, неправильний - мінус один бал.

ЗМІСТ

- 1 Методична робота в коледжі. Звіт за 2017 -2018 навчальний рік.
- 2 Кіндрат М.М. «О. Довженко. Кіноповість «Зачарована Десна». Автобіографічний характер твору. Образ оповідача». Методична розробка відкритого заняття з дисципліни «Українська література»
- 2 Крот О.М. «Використання офісного програмного забезпечення у професійній діяльності». Методична розробка відкритого заняття з дисципліни «Інформатика за професійним спрямуванням»
- 3 Огоновська Г.Б. «Протокол. Витяг з протоколу». Методична розробка відкритого заняття з дисципліни «Практикум комп'ютерного діловодства».
- 4 Угрин В.М. «Волейбол. Подача м'яча зверху; техніка виконання» Методична розробка відкритого заняття з дисципліни «Фізичне виховання».
- 5 Чиженков М.В. «Метод еквівалентного генератора». Методична розробка відкритого заняття з дисципліни «Теорія електричних кіл»
- 6 Маруняк М.С. «Особистісні характеристики та їх вплив на прояв поведінки». Методична розробка відкритого навчального заняття з навчальної дисципліни «Основи психології, етики та етикету».
- 7 Маруняк М.С. «Збережи життя». Методична розробка відкритого психологічно - профілактичного позакласного заходу.
- 8 Методичний лекторій:
 - 8.1 Лекції. Методика їх підготовки і проведення
 - 8.2 Визначення форм контролю знань студентів та методичне забезпечення контрольних заходів